

Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi 31.8.-25.9.2009

Epätavallisempi "inventointilöytö". Kuollut ukkometso, mahdollisesti petolinnun surmaama, oli löydettyessä vielä lämmin ja päätyi maukkaaksi riista-ateriaksi. Yllättävä löytö herätti hämmennystä myös rajavartijoissa, jotka myöhemmin kohtasin – reissumies metson ja lapion kanssa ei ollut heillekään jokapäiväinen näky.

Kulttuurintutkijain Osuuskunta Aura

Sami Viljanmaa

2009

Sisällysluettelo

TIIVISTELMÄ.....	4
JOHDANTO.....	5
ALUEEN LUONNE.....	6
INVENTOINNIN TOTEUTUKSESTA.....	7
INVENTOINNIN TULOKSISTA.....	9
LUETTELO KUUSAMON MUOJÄRVEN RANTAOSAYLEISKAAVA-ALUEEN MUINAISJÄÄNNÖKSISTÄ: AIEMMIN TUNNETUT MUINAISJÄÄNNÖSKOhteET.....	11
LUETTELO KUUSAMON MUOJÄRVEN RANTAOSAYLEISKAAVA-ALUEEN MUINAISJÄÄNNÖKSISTÄ: AIEMMIN TUNTEMATTOMAT MUINAISJÄÄNNÖSKOhteET.....	12
YLEISKARTTA KUUSAMON MUOJÄRVEN RANTAOSAYLEISKAAVA-ALUEELLA SIJAITSEVISTA AIEMMIN TUNNETUISTA KIINTEISTÄ MUINAISJÄÄNNÖKSISTÄ, MITTAKAAVA 1:150 000.....	13
YLEISKARTTA KUUSAMON MUOJÄRVEN RANTAOSAYLEISKAAVA-ALUEELTA SYKSYLLÄ 2009 SUORITETUN INVENTOINNIN YHTEYDESSÄ LÖYDETYISTÄ AIEMMIN TUNTEMATTOMISTA KIINTEISTÄ MUINAISJÄÄNNÖKSISTÄ, MITTAKAAVA 1:150 000.....	14
KOHDEKUVAUKSET.....	15
INVENTOIDULTA ALUEELTA AIEMMIN TUNNETUT KIINTEÄT MUINAISJÄÄNNÖKSET.....	15
305010049 KOPATINTAIVAL.....	15
305010082 KAJAVASALMI, SALMIAHO.....	17
305010083 PENIKKAJOKI	19
305010096 PYHÄLAHTI, NE -RANTA.....	21
305010075 Iso-Pöyliö	23
305010091 KEINÄSSAARI.....	25
305010092 MUOSALMI ITÄ	27
305010099 MUOSALMI LÄNSI	29
305010101 KALMANIEMI, VÄLIJÄRVI.....	31
305010111 PIKKU-MUOJÄRVI/TERVALAMPI.....	33
305010117 TALISKOTALAMPI.....	35
305010128 TÄRKKÄMÖNKANKAAT.....	37
305010140 KOPATINKANGAS.....	39
305010159 RAHKONIEMI.....	41
305010160 LEVEÄKANGAS NW	43
305010162 LUIKONPERÄ	46
305010163 TAIVALLAHTI.....	48
305010167 PYHÄLAMPI, N-RANTA	50
305010168 PYHÄLAMMEN NIEMI.....	52
305010169 PYHÄNIEMI, N-RANTA.....	54
305010173 LAAKKIAINEN S.....	56
305040029 PYHÄLAHTI (RISTIKANGAS)	58
1000009102 TAIPALE.....	60

INVENTOINNIN YHTEYDESSÄ LÖYDETYT AIEMMIN TUNTEMATTOMAT MUINAISJÄÄNNÖKSET.....	62
UUSI KOHDE 1: AHOSAARI.....	62
UUSI KOHDE 2: ELÄTTÄJÄNRANTA JA VERESAHO.....	64
UUSI KOHDE 3: HAUTASAARI.....	66
UUSI KOHDE 4: HIRSINIEMI.....	68
UUSI KOHDE 5: HONKANIEMI.....	70
UUSI KOHDE 6: JOKILAMMINKANGAS.....	72
UUSI KOHDE 7: JOKILAMMINKANGAS 2.....	74
UUSI KOHDE 8: JOKISUO.....	76
UUSI KOHDE 9: KAIVOLAMPI.....	78
UUSI KOHDE 10: KIRNULAHTI.....	80
UUSI KOHDE 11: KUORINGINPÄÄNLAMPI.....	82
UUSI KOHDE 12: LEVEÄKANGAS, KAAKKOISPÄÄ.....	84
UUSI KOHDE 13: LUIKONKANGAS.....	86
UUSI KOHDE 14: LUIKONSAARI.....	88
UUSI KOHDE 15: MYLLYKOSKI.....	90
UUSI KOHDE 16: MYLLYPURO.....	92
UUSI KOHDE 17: MYLLYSUO.....	94
UUSI KOHDE 18: MÄNTYLAMPI.....	96
UUSI KOHDE 19: PENIKKANIEMI.....	98
UUSI KOHDE 20: PIKKU MUOJÄRVEN SAARI.....	100
UUSI KOHDE 21: PIKKU MUOJÄRVI, ITÄPÄÄ.....	103
UUSI KOHDE 22: PITKÄLAHTI.....	105
UUSI KOHDE 23: PITKÄLAHTI, POHJOISRANTA.....	107
UUSI KOHDE 24: PYHÄLAMPI, LÄNSIRANTA.....	109
UUSI KOHDE 25: RAHKOLAMPI.....	111
UUSI KOHDE 26: RAJASAARI.....	113
UUSI KOHDE 27: SÄRKILAMPI.....	115
UUSI KOHDE 28: SÄRKILAMPI 2.....	117
UUSI KOHDE 29: TERVALAMPI 2.....	119
UUSI KOHDE 30: TERVALAMPI 3.....	121
UUSI KOHDE 31: TÄRKKÄMÖJOKI.....	123
UUSI KOHDE 32: TÄRKKÄMÖJOKI 2.....	125
KUVALIITE.....	127
KUVALUETTELO KUUSAMON MUOJÄRVEN RANTAOSAYLEISKAAVA-ALUEEN MUINAISJÄÄNNÖSINVENTOINNIN YHTEYDESSÄ OTETUISTA DIGIKUVISTA.....	136
LÖYTÖLUETTELO MUINAISJÄÄNNÖSKOhteesta KUUSAMO JOKISUO.....	139

TIIVISTELMÄ

Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen
arkeologinen inventointi 31.8.-25.9.2009

Kulttuurintutkijain Osuuskunta Aura
Inventoija: FM Sami Viljanmaa

Kuusamon Muojärven alueella tehtiin rantaosayleiskaavan laatimiseen liittyvä muinaisjäännösinventointi Oulussa toimivan Kulttuurintutkijain Osuuskunta Auran toimesta syksyllä 2009. Inventoinnin tavoitteena oli tarkastaa kaikki alueelta aiemmin tunnetut muinaisjäännökset sekä paikallistaa mahdollisimman runsaasti aiemmin tuntemattomia kohteita siten, että tarkin havainnointi kohdistettiin alueille, joille alustavan kaavaluonnoksen mukaan on mahdollisesti kohdistumassa maankäyttötoimia.

Museoviraston kuntakohtaisen muinaisjäännösluettelon mukaan alueelta tunnettiin ennen syksyn 2009 inventointia yhteensä 23 muinaisjäännöstä. Inventoinnin seurauksena tunnettujen muinaisjäännösten määrä nousi kaikkiaan 55:een. Inventoinnin aikana saatiin muodostettua kohtalaisen kattava kuva Muojärven rantaosayleiskaava-alueelta aiemmin tunnettujen muinaisjäännösten nykytilasta ja onnistuttiin paikallistamaan huomattava joukko aiemmin tuntemattomia muinaisjäännöskohteita.

Aiemmin tuntemattomista kohteista kaksikymmentä on erilaisten kuoppien jäännöksiä, useimmat ilmeisesti pyyntikuoppia. Kuoppajäännösten joukkoon lukeutuu myös hiilimiiluja, tervahautoja ja Jatkosodan aikainen pommikuoppa. Kuoppien lisäksi alueelta luetteloitiin kiinteiksi muinaisjäännöksiksi kolme rajamerkkiä kahdessa eri kohteessa, viisi myllynpaikkaa, yksi kiviröykkiö ja neljä esihistoriallista asuinpaikkaa.

Käytettävissä ollut aika suhteessa inventoidun alueen laajuuteen ei mahdollistanut laajamittaista koekuoppien kaivamista kaikilla muinaisjäännösten löytämiselle potentiaalisilla paikoilla, mistä johtuen erityisesti maanpinnalle näkymättömät kohteet lienevät jonkin verran aliedustettuina todelliseen määräänsä nähden löydettyjen muinaisjäännösten kohdetyyppikohtaisten lukumäärien keskinäisiä suhteita tarkasteltaessa.

Löydöt:	KM 38010:1-2
Kenttätyöaika:	31.8.-25.9.2009, yhteensä 20 kenttätyöpäivää
Tutkimuskustannukset:	Kuusamon kaupunki
Tutkimusraportti:	Sami Viljanmaa 31.11.2009 Museoviraston arkeologian osaston arkistossa, kopio Pohjois-Pohjanmaan museon arkistossa

Sami Viljanmaa 4.11.2010

JOHDANTO

Kuusamon Muojärven alueella tehtiin rantaosayleiskaavan laatimiseen liittyvä muinaisjäännösinventointi Oulussa toimivan Kulttuuritutkijain Osuuskunta Auran toimesta Kuusamon kaupungin kustantamana syksyllä 2009. Työn suoritti FM Sami Viljanmaa. Inventointiin käytettiin kaksikymmentä maastotyöpäivää välillä 31.8.-25.9.2009 ja alkuvuodenvuorokausiin sekä inventointiraportin laadintaan viisitoista työpäivää. Raportointi tehtiin loka-marraskuussa 2009 ja inventointiraportin kopiot toimitettiin työn tilaajalle, Museovirastolle, Pohjois-Pohjanmaan museolle ja Oulun yliopiston arkeologian laboratorioon.

Inventoinnin tavoitteena oli tarkastaa kaikki alueelta aiemmin tunnetut muinaisjäännökset sekä paikallistaa mahdollisimman runsaasti aiemmin tuntemattomia kohteita siten, että tarkin havainnointi kohdistettiin alueille, joille alustavan kaavaluonnoksen mukaan on mahdollisesti kohdistumassa maankäyttötoimia. Lähtökohtana inventoinnille toimivat Museoviraston arkeologian osaston arkistotiedot. Lisäksi tarkastettiin Pohjois-Pohjanmaan museon arkistotiedot inventoitavan alueen osalta.

Aiemmistä alueella suoritetuista maastoinventoinneista kattavin on Mika Sarkkisen vuonna 1999 tekemä Kuusamon perusinventointi Pohjois-Pohjanmaan liiton, Pohjois-Pohjanmaan museon ja Museoviraston yhteistyönä toteuttaman Pohjois-Pohjanmaan kiinteiden muinaisjäännösten luettelointi- ja julkaisuhankkeen yhteydessä. Ennen Sarkkista aluetta on inventoinut myös Aarni Erä-Esko, joka kokosi eri vuosina tapahtuneiden tarkastuskäyntiensä havainnot inventointiraportiksi vuonna 1975. Yksittäisillä alueen kohteilla ovat tarkastuksia suorittaneet myös muut tutkijat.

Arkeologisia kaivaustutkimuksia inventoidulla alueella ei juurikaan ole tehty – ainoat poikkeukset ovat Iso-Pöyliöjärven saaresta tavatun saamelaisen noidanhaudan tutkiminen 1920-luvulla sekä Oulun yliopiston arkeologian oppiaineen suorittamat pienialaiset koekaivaukset Jari Okkosen johdolla alueen länsiosassa, Kuusamojärven Pyhälahden ja Pyhälammen alueelle sijoittuvilla muinaisjäännöskohteilla vuonna 2006.

Museoviraston kuntakohtaisen muinaisjäännösluettelon mukaan alueelta tunnettiin ennen syksyn 2009 inventointia yhteensä 23 muinaisjäännöstä. Inventoinnin seurauksena tunnettujen muinaisjäännösten määrä yli kaksinkertaistui ja nousi kaikkiaan 55:een.

ALUEEN LUONNE

Inventoitava alue oli kooltaan noin 15000 hehtaaria. Alue kattoi kokonaan Muojärven ja siihen yhteydessä olevat Välijärven ja Kylmäjärven lähialueineen, sekä jonkin verran aluetta Muojärvestä länteen Kuusamojärven Pyhälahdelle ja Saapunkijärven Pitkäperälle saakka. Läntiseen osaan sisältyi lukuisia pienempiä järviä, muun muassa Hangasjärvi, Tärkkämö, Pikku Muojärvi, Iso-Pöyliö ja Pikku-Pöyliö sekä Kuorinki. Etelässä ja pohjoisessa alueen raja noudatteli Muojärven etelä- ja pohjoispuolitse kulkevien teiden suuntaa, halkaisten pohjoisessa Muojärven ja Kirpistön välisen kannaksen ja vastaavasti etelässä Muojärven ja Joukamojärven välisen kannaksen, kuitenkin siten, että Joukamojärven ja Muojärven välillä sijaitsevat Iso-Kopatti ja Pikku-Kopatti sisältyivät inventoitavaan alueeseen. Idässä alue rajoittui rajavyöhykkeeseen. Tärkeimmät alueella sijaitsevat kylät ovat pohjoisessa Kajavankylä ja Kärpänkylä, etelässä puolestaan Törmäsenvaara ja Koskenkylä. Tarkempi aluerajaus käy ilmi inventointiraportin yleiskartoista sivuilta 13 – 14.

Luonteeltaan inventoinnin kohdealue oli monivivahteinen, ja nopeasti kävi selväksi, että alueen jotkin osat olivat aiemmin tuntemattomien muinaisjäännostösten etsimisen kannalta huomattavasti muita osia potentiaalisempia. Alueen länsi- ja kaakkoisosissa pienehköjen vesistöjen täplittämät hiekkaiset mäntykankaat sekä Välijärven ja Kylmäjärven lähialueet Välijärven jyrkkää etelärantaa lukuun ottamatta vaikuttivat mitä sopivimmilta eri-ikäisten muinaisesta aktiviteetista kertovien kohteiden löytämiseen. Muojärven pohjoispuoliset alueet sekä Hangasjärven ja Tärkkämön rannat puolestaan olivat kivikkoisuudessaan ja vaikeakulkuisuudessaan huomattavasti luotaantyöntävämpiä. Hieman vastaava tilanne oli myös Muojärven eteläpuolella Muosalmen ja Koskenkylän välillä – järven lähialueet olivat varjoisia, usein jyrkkäpiirteisiä, moreenipohjaisia, ja kaikkiaan maastonmuodoiltaan huonosti ainakaan esihistoriallisiksi asuinpaikoiksi soveltuneita.

Merkittävä inventointiin vaikuttava tekijä Muojärven alueella on alueen vesistöhistoria. Muojärven pintaa on laskettu noin kaksi metriä 1800-luvun lopulla. Samassa yhteydessä on pudonnut myös Välijärven ja Kylmäjärven pinta, ja kyseisten järvien välille on puhjennut Honkasalmi. Lisäksi järvenlasku vaikuttaa pudottaneen Iso-Kopatin vedenpinnan tasoa. Kyseisten vesistöhistoriallisten tapahtumien seurauksena esihistoriallisen ajan ranta on paikoin varsin kaukana vesistöjen nykyisestä rantaviivasta – tavallisesti ainakin sen verran kaukana, että muinaisen ranta-alueen topografian havainnointi veneestä ei onnistu.

INVENTOINNIN TOTEUTUKSESTA

Inventoitavan alueen laaja-alaisuus pakotti tekemään jo inventoinnin suunnitteluvaiheessa varsin jyrkkiä linjanvetoja koskien sitä, mitkä alueet inventoinnissa voitaisiin käydä milläkin tarkkuudella lävitse. Kaikkien alueelta aiemmin tunnettujen muinaisjäännösten nykytila pyrittiin tarkastamaan; tästä poikkeuksen muodosti ainoastaan yksi rajavyöhykkeellä sijaitseva kohde, jota ei tarkastettu. Koska kysymyksessä oli rantaosayleiskaava-alueen inventointi, päätettiin yli sadan metrin etäisyydellä vesistöjen rannoista sijaitsevat alueet jättää pääosin tarkastamatta. Tarkimmin käytiin läpi alueet, joille kaavaluonnoksen perusteella oli mahdollisesti kohdistumassa maankäyttötoimia – kyseiset paikat saatiin tarkastettua varsin kattavasti, joitain alavimpia ja soisimpia paikkoja lukuun ottamatta. Lisäksi maastotyöaikaa pyrittiin kohdentamaan paikkoihin, jotka vaikuttivat maastonmuodoiltaan ja maaperältään muinaisjäännösten löytämiselle otollisimmilta.

Muojärven alueen asukkaiden paikallistuntemusta hyödynnettiin haastattelemalla useita alueella kauan asuneita henkilöitä – tärkeimpinä informantteina voidaan mainita Honkalan talon 80-vuotias vanha isäntä Kaarlo Ollila Kylmäjärven rannalta sekä Alpo Ervasti ja Petteri Ervasti Kajavankylältä. Kaarlo Ollilalta sain merkittävästi tietoja koskien Tärkkämöjoen, Kaivolammen ja Myllypuron myllynpaikkoja, Muosalmen veneenvetotaipeita sekä Iso-Pöyliön saarella sijainneen noidanhaudan löytymistä. Kyseiset tiedot olen julkituonut edellä mainittujen paikkojen kohdekuvausten yhteydessä. Lisäksi Ollila kertoi Kylmäjärven ja Välijärven välisen Honkasalmen syntymisestä – salmi oli hänen mukaansa puhjennut Muojärven laskun jälkeen pääsiäisyönä 1800-luvun lopulla. Kylmäjärvi oli aiemmin ollut laskuojaton, mutta Honkasalmen puhjettua järvien väliseen kannakseen, oli Kylmäjärven pinta pudonnut yhdessä yössä 1,8 metriä, ja vesi oli kovertanut Honkasalmen neljän metrin syvyiseksi. Ollila kertoi myös Luikonkankaalla sijaitsevista Jatkosodan aikaisista pommikuopista, ja antoipa hän selityksen maakuopillekin, joita lukuisa joukko on paikassa, jossa talvitie on tullut yli Muosalmen – kyseiset kuopat ovat niin sanottuja ”kylvelyhiekkakuoppia”, joista keväisin on otettu hiekkaa pelloille levitettäväksi lumen sulamista jouduttamaan. Sama selitys voi olla hyvin varteenotettava useiden muidenkin kulkuväylien varsille sijoittuneiden epämääräisten kuoppien käyttötarkoitusta pohdittaessa. Kajavankylän Ervastit puolestaan kertoivat Ahosaarta pidettävän vanhana lappalaisten hautapaikkana, ja antoivat ohjeita siitä, kuinka Ahosaaren kuopat löytäisiin. Lisäksi Alpo Ervasti toimi oppaana Elättäjänrannan ja Veresahon rajamerkeillä käydessäni.

Inventoinnin aikana liikuin maastossa pääasiassa jalkaisin. Koska tein inventoinnin kenttätyöt yksin, pyrin suunnittelemaan päiväkohtaiset reitit sellaisiksi, että niiden kulkeminen oli työekonomisesti kannattavaa. Yleensä tämä tarkoitti sitä, että jätin auton aamulla sellaiseen paikkaan, joka oli luonteva aloitus- ja päätöspiste ympyräreitille, jonka mitta oli pisimmillään noin 15 km. Toisinaan ympyräreitti ei ollut mahdollinen, ja silloin liikkumisen helpottamiseksi vein aamuisin autolla polkupyörän paikkaan, josta oli helppoa pyöräillä illalla takaisin autolle inventointipäivän jälkeen. Kahden viikon ajan minulla oli myös käytössäni Kuusamon kaupungin omistama moottorivene. Rajoituin veneen käyttämisessä kuitenkin lähinnä saarissa sijaitsevien kohteiden tarkastamiseen, sillä edellä mainittujen vesistöhistoriallisten syiden vuoksi järveltä tapahtuva kohteiden havainnointi ei osoittautunut Muojärvellä kovinkaan toimivaksi inventointitavaksi. Veneellä liikkuessani vietin myös yhden yön Piikstammen autiotuvalla, koska pitkien etäisyyksien vuoksi ei Muojärven itäpäähän veneellä voinut inventointimatkaa yhdessä päivässä suorittaa.

Suurimmassa osassa läpikäymääni aluetta tarkastelin maastoa vain pintapuolisesti, mutta milloin maastonpiirteet antoivat aiheita olettaa paikalta olevan mahdollisesti todettavissa muinaisjäännöksen, tein myös jonkin verran lapionpistoja otollisiksi kokemiini paikkoihin. Lisäksi valokuvasin sekä kaikki alueelta aiemmin tunnetut että suorittamani inventoinnin yhteydessä löytyneet aiemmin tuntemattomat kiinteät muinaisjäännökset.

Tarkimmin kävin inventoinnin aikana lävitse seuraavien vesialueiden lähiseudut: Kuusamojärven Pyhälahti ja Pitkälähti, Pyhälampi, Kuorinki sekä Kuoringista laskeva Myllypuro Välijärveen saakka, Välijärvi ja Kylmäjärvi, Iso-Pöyliö, Pikku-Pöyliö, Pikku Muojärvi ja Tärkkämöjoen varsi Pikku Muojärvestä Muojärveen saakka, Taliskotalampi, Tervalampi, Kajavanjärvi, Hangasjärvi, Tärkkämö, Pikku-Kopatti ja Iso-Kopatin Muojärven puoleinen osa, Piikslampi sekä Muojärven ranta-alue Koskenkylältä Piikslammen tasalle saakka. Kyseiset alueet voi katsoa tarkastetun jokseenkin kattavasti.

Edellä määritettyjen tarkimmin läpikäytyjen alueiden ulkopuolelle jäävän alueen osalta inventointi oli pikemminkin kaavaluonnoksen perusteella tarpeellisiksi tai kartta-aineiston analysoinnin kautta kiinnostavimmiksi koettujen maastonkohtien tarkastamista siten, että tarkastettujen kohtien väliin jäi pitkiäkin tarkastamattomia taipaleita. Muojärven saarien osalta kävin vain saarissa, joissa sijaitsi aiemmin tunnettu muinaisjäännös tai josta olin saanut paikallisilta kuulla vihjeitä mahdollisesti havaittavasta muinaisjäännöksestä.

INVENTOINNIN TULOKSISTA

Inventoinnin yhteydessä todettiin alueelta aiemmin tunnettujen muinaisjäännösten olevan jokseenkin kohteiden aiempien tarkastuskertomusten mukaisessa kunnossa. Joidenkin kuoppajäännösten havaittiin kuitenkin olevan selvässä tuhoutumisvaarassa metsänhoitoiden seurauksena ilmeisen piittaamattomuuden vuoksi.

Aiemmin tunnettujen muinaisjäännöskohteiden lisäksi inventoidulta alueelta paikallistettiin kolmekymmentäkaksi aiemmin tuntematonta muinaisjäännöstä. Kyseisistä kohteista kaksikymmentä on erilaisten kuoppien jäännöksiä, useimmat ilmeisesti pyyntikuoppia. Joukkoon lukeutuu myös hiilimiiluja, tervahautoja ja Jatkosodan aikainen pommikuoppa. Useitten maakuoppakohteiden käyttötarkoitus ei kuitenkaan inventoinnin yhteydessä ollut selvitetävissä. Kuoppien lisäksi alueelta luetteloitiin kiinteiksi muinaisjäännöksiksi kolme rajamerkkiä kahdessa eri kohteessa, viisi myllynpaikkaa, yksi kiviröykkiö ja neljä esihistoriallista asuinpaikkaa. Asuinpaikoista kolmelta tavattiin lisäksi asumuspainanne tai useampia painanteita, ja kyseisiä asuinpaikkoja voidaan pitää tutkimukselliselta potentiaaliltaan merkittävimpinä inventoinnin yhteydessä löydettyinä kohteina. Erityisesti Kylmäjärven Pitkälahden asuinpaikka vaikuttaa poikkeuksellisen hyvin koskemattomana säilyneeltä asuinpaikkakokonaisuudelta. Tärkkämöjoen eteläpuolella sijaitseva Jokisuon asumuspainanne puolestaan on osittain metsätien vaurioittama, ja ainakin kyseisen kohteen vaurioituneiden ja/tai tuhoutumisuhan alaisten osien tutkiminen olisi tarpeellista.

Kooste muinaisjäännösten sijoittumisesta inventoidulle alueelle on esitetty luettelossa kohteista ja niiden jakautumisesta peruskarttalehdille sekä aluetta kuvaavien yleiskarttojen yhteydessä. Yleiskarttoja seuraavat kohdekuvaukset peruskarttaotteineen; kuvauksiin on sisällytetty kaikki viisikymmentäviisi inventoinnin aikana tarkastettua tai löydettyä kohdetta. Inventointikertomuksen kohdekuvauksissa aiemmin tunnetut kohteet ovat Museoviraston ylläpitämän muinaisjäännösrekisterin kohdenumeroinnin mukaisessa järjestyksessä. Inventoinnin aikana havaitut uudet kohteet on esitetty aiemmin tunnettujen kohteiden jälkeen, numeroituina yhdestä kolmeenkymmeneenkahteen.

Raportissa käytettyä Museoviraston muinaisjäännösluokitusta voidaan tulkita seuraavasti:

- I-luokka: Muinaisjäännös säilytetään sellaisenaan, eikä sitä saa hävittää missään olosuhteissa. Valtakunnallisesti tai alueellisesti merkittävä muinaisjäännös.
- II-luokka: Muinaisjäännös on kokonaan rauhoitettu, mutta voidaan tutkimusten jälkeen siirtää joko luokkaan I tai III.
- III-luokka: Muinaisjäännös on kokonaan tutkittu tai tuhoutunut, eikä sen säilyttäminen ole tarpeen. Maankäytön kannalta vapaa kohde.

Raportin kuvaliitteeseen on valittu otos inventoinnin aikana kuvatuista digikuvista, lähinnä sellaisia kuvia, joissa muinaisjäännös on selvimminkin havaittavissa. Kuvaliitteen perässä on kuvaluettelo, johon sisältyvät kaikki inventoinnin aikana kuvatut kuvat, jotka ovat raportin yhteydessä CD-levylle tallennettuina. Raportin viimeisen osan muodostaa löytöluettelo uudesta kohteesta numero 8 Jokisuo talteen otetuista löydöistä.

Kaikkiaan voidaan todeta, että neljän viikon mittaisen kenttätyön aikana saatiin muodostettua kohtalaisen kattava kuva Muojärven rantaosayleiskaava-alueelta aiemmin tunnettujen muinaisjäännösten nykytilasta ja onnistuttiin paikallistamaan huomattava joukko aiemmin tuntemattomia muinaisjäännöskohteita. Useat ulkoisesti näyttävät kohteet, esimerkiksi Tärkkämöjoen, Kaivolammen ja Myllypuron myllynpaikat sekä edellä mainittu Pitkälahden esihistoriallinen asuinpaikka, sijoittuvat myös hyvien kulkuyhteyksien läheisyyteen, joten niiden käyttö alueen kulttuurihistorian esittelyyn on niin haluttaessa helposti toteutettavissa ja jopa suositeltavaa.

Käytettävissä ollut aika suhteessa inventoidun alueen laajuuteen ei mahdollistanut laajamittaista koekuoppien kaivamista kaikilla muinaisjäännösten löytämiselle potentiaalisilla paikoilla, mistä johtuen erityisesti maanpinnalle näkymättömät kohteet lienevät jonkin verran aliedustettuina todelliseen määräänsä nähden löydettyjen muinaisjäännösten kohdetyyppikohtaisten lukumäärien keskinäisiä suhteita tarkasteltaessa. Vastaavasti erilaisten kuoppajäännösten runsaus löydettyjen kohteiden joukossa on varsin silmiinpistävä, joskin eri käyttötarkoituksiin muinoin kaivettujen kuoppien jäännöksiä vaikuttaa olevan Kuusamon hiekkaisilla mäntykankailla myös todellisuudessa poikkeuksellisen runsaslukuinen joukko, josta merkittävä osa on ilmeisesti vielä löytämättä.

Edes hyvin tehty muinaisjäännösinventointi ei koskaan voi olla täysin kattava, joten on täysin mahdollista, että tulevien maankäyttötoimien yhteydessä Muojärven rantaosayleiskaava-alueelta vielä tavataan muinaisjäännöksiä, joita inventoinnissa ei onnistuttu havaitsemaan. Koska kaikki muinaisjäännökset ovat automaattisesti muinaismuistolain (295/1963) suojaamia, on myös nyt suoritetun inventoinnin jälkeen mahdollisesti ilmi tulevat muinaisjäännökset niiden havaitsemisen jälkeen asianmukaisesti huomioitava alueen kaavoituksessa ja niiden säilyttämiseen on pyrittävä. Kaikissa muinaisjäännöskohteita tai niiden säilymistä koskevissa maankäyttösuunnitelmissa tai epäselvyytilanteissa on myös syytä kääntyä Museoviraston puoleen.

Turussa 31.11.2009

Sami Viljanmaa

**Luettelo Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen
muinaisjäännöksistä: Aiemmin tunnetut muinaisjäännöskohteet**

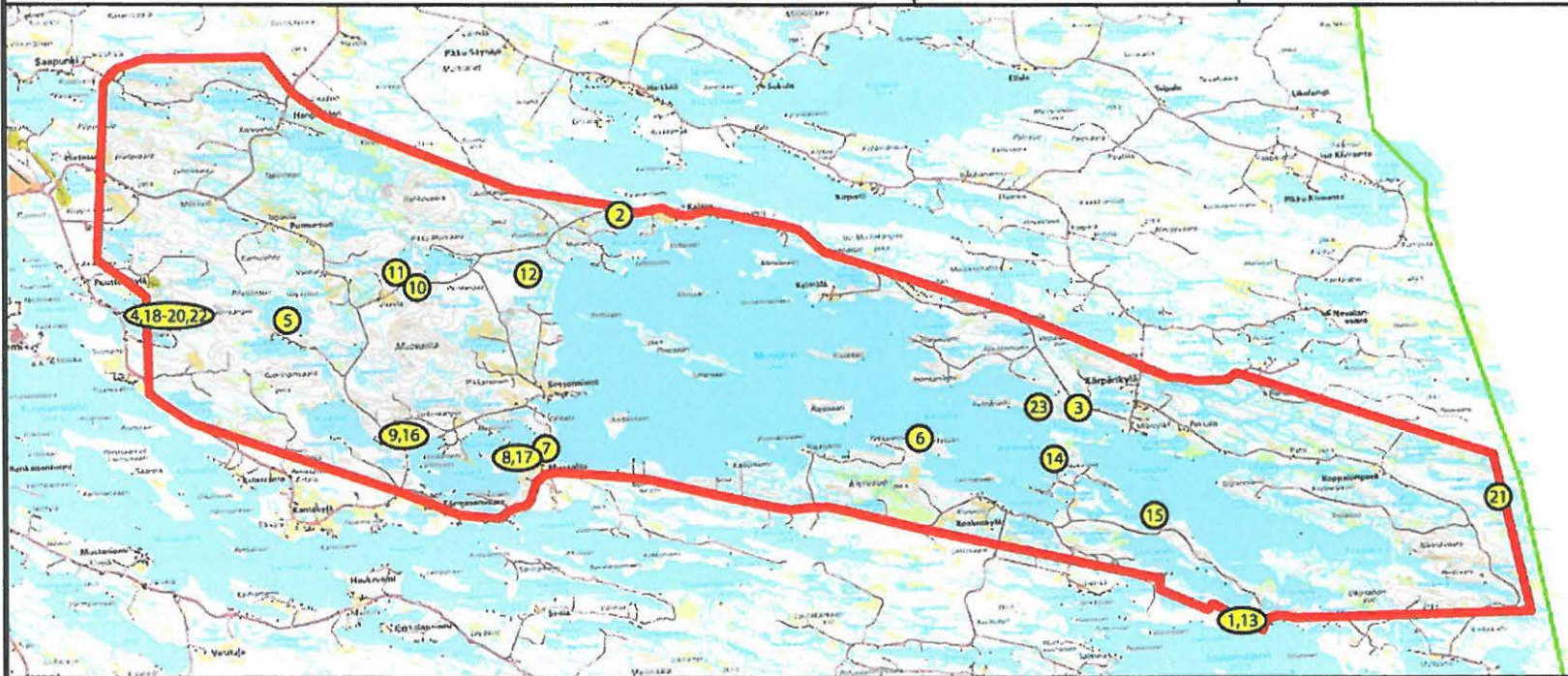
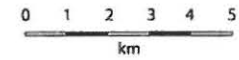
Mj-nro	Kohteen nimi	Kohteen tyyppi	Peruskarttalehti
305010049	Kopatintaival	veneenvetotaival/ telatie	PK 4523 12 LÄMSÄNKYLÄ
305010082	Kajavasalmi, Salmiaho	röykkiöitä/raunioita	PK 4524 07 MUOJÄRVI
305010083	Penikkajoki	maakuoppa	PK 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ
305010096	Pyhålahti, NE-ranta	asuinpaikka, maakuoppia	PK 4524 01 KUUSAMO
305010075	Iso-Pöyliö	noidanhauta	PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
305010091	Keinässaari	maakuoppia	PK 4524 07 MUOJÄRVI
305010092	Muosalmi itå	maakuoppa, venevetotaival/ kaivanta	PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
305010099	Muosalmi länsi	veneenvetotaival/ kaivanta	PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
305010101	Kalmaniemi, Vålijårvi	asuinpaikka	PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
305010111	Pikku-Muojårvi/ Tervalampi	maakuoppa	PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
305010117	Taliskotalampi	asuinpaikka/ lapinkenttå	PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
305010128	Tårkkåmõnkankaat	rõykkiõ/raunio	PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
305010140	Kopatinkangas	maakuoppia	PK 4523 12 LÄMSÄNKYLÄ
305010159	Rahkoniemi	maakuoppia	PK 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ
305010160	Leveåkangas NW	maakuoppia	PK 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ
305010162	Luikonperå	painanteita	PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
305010163	Taivallahti	asuinpaikka, asumuspainanteita	PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
305010167	Pyhålampi, N-ranta	maakuoppia	PK 4524 01 KUUSAMO
305010168	Pyhålammen niemi	maakuoppa	PK 4524 01 KUUSAMO
305010169	Pyhåniemi, N-ranta	asumuspainanteita, maakuoppia	PK 4524 01 KUUSAMO
305010173	Laakkiainen S	asuinpaikka/ kalakenttå(?)	PK 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ
305040029	Pyhålahti (Ristikangas)	raha-aarten lõytõpaikka	PK 4524 01 KUUSAMO
1000009102	Taipale	keittokuoppia	PK 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ

**Luettelo Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen
muinaisjäänöksistä: Aiemmin tuntemattomat muinaisjäänöskohteet**

Nro	Kohteen nimi	Kohteen tyyppi	Peruskarttalehti
1	Ahosaari	tarinapaikka, maakuoppia, hautasaari(?)	PK 4524 07 MUOJÄRVI
2	Elättäjänranta ja Veresaho	rajamerkkejä	PK 4524 07 MUOJÄRVI
3	Hautasaari	maakuoppia	PK 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ
4	Hirsiniemi	tervahautoja	PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
5	Honkaniemi	asuinpaikka	PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
6	Jokilamminkangas	asumuspainanne	PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
7	Jokilamminkangas 2	maakuoppia	PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
8	Jokisuo	asumuspainanne	PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
9	Kaivolampi	myllynpaikka	PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
10	Kirnulahti	maakuoppa/pyyntikuoppa	PK 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ
11	Kuoringinpäänlampi	maakuoppa/pyyntikuoppa	PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
12	Leveäkangas, kaakkoispää	kiviröykkiö	PK 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ
13	Luikonkangas	Jatkosodan aikainen pommikuoppa	PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
14	Luikonsaari	maakuoppa, hiilimiiluja	PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
15	Myllykoski	myllynpaikka	PK 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ
16	Myllypuro	myllynpaikka	PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
17	Myllysuu	myllynpaikka	PK 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ
18	Mäntylampi	maakuoppia/pyyntikuoppia	PK 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ
19	Penikkaniemi	maakuoppia	PK 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ
20	Pikku Muojärven saari	maakuoppia	PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
21	Pikku Muojärvi, itäpää	maakuoppa	PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
22	Pitkälahti	asumuspainanteita/kodanpohjia, kivilatomus(?)	PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
23	Pitkälahti, pohjoisranta	maakuoppia/pyyntikuoppia	PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
24	Pyhälampi, länsiranta	maakuoppia	PK 4524 01 KUUSAMO
25	Rahkolampi	kaivanto, maakuoppa	PK 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ
26	Rajasaari	rajamerkki	PK 4524 07 MUOJÄRVI
27	Särkilampi	maakuoppia	PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
28	Särkilampi 2	hiilimiilu	PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
29	Tervalampi 2	maakuoppa	PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
30	Tervalampi 3	maakuoppa	PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
31	Tärkkämöjoki	myllynpaikka	PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
32	Tärkkämöjoki 2	maakuoppia/pyyntikuoppia	PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA

Yleiskartta Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueella
sijaitsevista aiemmin tunnetuista kiinteistä muinaisjäännöksistä

Mittakaava
1:150 000

1	305010049 Kopatintaival	veneenvetotaival/telatie	13	305010140 Kopatinkangas	maakuoppia
2	305010082 Kajavasalmi, Salmiaho	röykkiöitä/raunioita	14	305010159 Rahkoniemi	maakuoppia
3	305010083 Penikkajoki	maakuoppa	15	305010160 Leveäkangas NW	maakuoppia
4	305010096 Pyhälahti, NE -ranta	asuinpaikka, maakuoppia	16	305010162 Luikonperä	painanteita
5	305010075 Iso-Pöyliö	noidanhauta	17	305010163 Taivallahti	asuinpaikka, asumuspainanteita
6	305010091 Keinässäari	maakuoppia	18	305010167 Pyhälampi, N-ranta	maakuoppia
7	305010092 Muosalmi itä	maakuoppa, venevetotaival/kaivanto	19	305010168 Pyhälammen niemi	maakuoppa
8	305010099 Muosalmi länsi	veneenvetotaival/kaivanto	20	305010169 Pyhäniemi, N-ranta	asumuspainanteita, maakuoppia
9	305010101 Kalmaniemi, Välijärvi	asuinpaikka	21	305010173 Laakkiainen S	asuinpaikka/kalalenttä(?)
10	305010111 Pikku-Muojärvi/Tervalampi	maakuoppa	22	305040029 Pyhälahti (Ristikangas)	raha-aarten löytöpaikka
11	305010117 Taliskotalampi	asuinpaikka/lapinkenttä	23	1000009102 Taipale	keittokuoppia
12	305010128 Tärkkämönkankaat	röykkiö/raunio			

Yleiskartta Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueelta
syksyllä 2009 suoritetun inventoinnin yhteydessä löydetystä
aiemmin tuntemattomista kiinteistä muinaisjäänöksistä

Mittakaava
1:150 000

0 1 2 3 4 5
km

1	Ahosaari	tarinapaikka, maakuoppia, hautasaari(?)	17	Myllysuu	myllynpaikka
2	Elättäjänranta ja Veresaho	rajamerkkejä	18	Mäntylampi	maakuoppia/pyyntikuoppia
3	Hautasaari	maakuoppia	19	Penikkaniemi	maakuoppia
4	Hirsiniemi	tervahautoja	20	Pikku Muojärven saari	maakuoppia
5	Honkaniemi	asuinpaikka	21	Pikku Muojärvi, itäpää	maakuoppa
6	Jokilamminkangas	asumuspainanne	22	Pitkälahti	asumuspainanteita/kodanpohjia, kivilatomus(?)
7	Jokilamminkangas 2	maakuoppia	23	Pitkälahti, pohjoisranta	maakuoppia/pyyntikuoppia
8	Jokisuo	asumuspainanne	24	Pyhälampi, länsiranta	maakuoppia
9	Kaivolampi	myllynpaikka	25	Rahkolampi	kaivanto, maakuoppa
10	Kirnulahti	maakuoppa/pyyntikuoppa	26	Rajasaari	rajamerkki
11	Kuoringinpäänlampi	maakuoppa/pyyntikuoppa	27	Särkilampi	maakuoppia
12	Leveäkangas, kaakkoispää	kiviröykkiö	28	Särkilampi 2	hiilimiilu
13	Luikonkangas	Jatkosodan aikainen pommikuoppa	29	Tervalampi 2	maakuoppa
14	Luikonsaari	maakuoppa, hiilimiiluja	30	Tervalampi 3	maakuoppa
15	Myllykoski	myllynpaikka	31	Tärkkämöjoki	myllynpaikka
16	Myllypuro	myllynpaikka	32	Tärkkämöjoki 2	maakuoppia/pyyntikuoppia

Inventoidulta alueelta aiemmin tunnetut kiinteät muinaisjäännökset

305010049 Kopatintaival

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: veneenvetotaival/telatie
Ajoitus: historiallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4523 12 LÄMSÄNKYLÄ
Koordinaatit: p = 7311 516 / i = 3633 211 / k = 252,2 m mpy (lounaispää)
p = 7311 592 / i = 3633 265 / k = 255 m mpy (keskikohta)
p = 7311 682 / i = 3633 323 / k = 252,8 m mpy (koillispää)

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: LÄMSÄNKYLÄ 412
Tila 1 (lounaispää): TAIVALPERÄN JAKOKUNTA 878:3
Omistaja: Hyrkäs Simo, Kitkantie 82, 93600 KUUSAMO
Tila 2 (koillispää): KONTULA 27:20
Omistaja: Summanen Sirpa, Suosirrinkuja 7, 55400 IMATRA

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 34 km itäkaakkoon, Joukamojärven ja Iso-Kopatin välisen kannaksen kapeimmalla kohdalla hiekkapohjaisella mäntykankaalla sijaitseva veneenvetotaival/telatie erottuu noin kahden metrin levyisenä, matalana polkumaisena painanteena, jonka kosteimmissä kohdissa on säilynyt muutamia telapuita.

TARKASTUSKERTOMUS:

Kohteen tila vaikuttaa Sarkkisen inventoinnin säilyneen ennallaan. Kohteen koillispää on rantaosayleiskaavaluonnoksessa varustettu kaavamerkinnällä RA-4. Alueelle mahdollisesti kohdistuva maankäyttö on suunnattava niin, että kohteen säilyminen ei vaarannu.

Kohde tarkastettu: 17.9.2009

Aiemmat tutkimukset:	A. Erä-Esko	inventointi	1975
	M. Sarkkinen	inventointi	1999

Kuvat: Ks. kuvaliite, kuva 1.

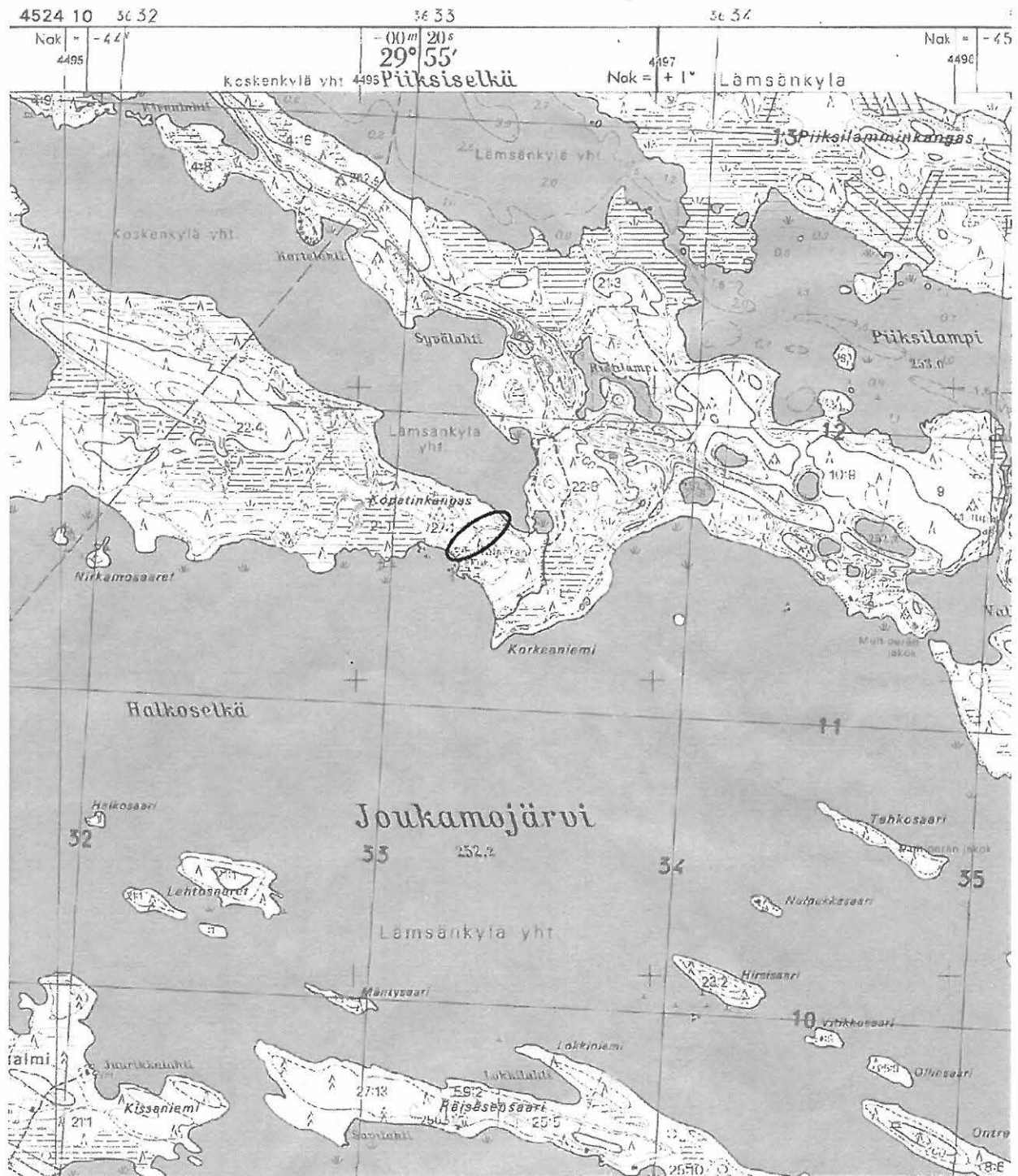
Kartta: Ote peruskartasta 4523 12 LÄMSÄNKYLÄ, 1:20 000

305010049 Kopatintaival

veneenvetotaival/telatie

PK 4523 12 LÄMSÄNKYLÄ

p = 7311 592 / i = 3633 265 / k = 255 m mpy

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäänneinventointi

305010082 Kajavasalmi, Salmiaho

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännytyyppi: røykkiöitä/raunioita
Ajoitus: esihistoriallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 07 MUOJÄRVI
Koordinaatit: p = 7321 839 / i = 3617 644 / k = 255 – 260 m mpy
Kyseisen kohteen koordinaatit ovat noin-arvoja.

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: HEIKKILÄ 402
Tila: LAHTELA 36:10
Omistaja: Kajava Pauli, Kajavantie 176b, 93999 KUUSAMO

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 17 km itään, Kajavanjärven ja Kirpistön välisen Kajavansalmen länsipuoleisella kankaalla, Kärpänkylään johtavan tien eteläpuolella, Kajavansalmen rannalla olevasta mökistä noin 50 metriä länteen, on tavattu 2 – 3 hyvin epämääräistä maan ja kiven sekaista matalaa rauniota/latomusta(?). Alueelta on myös löydetty rautakirves ja pronssiesine, joita kuitenkin ei ole saatu kokoelmiin.

TARKASTUSKERTOMUS:

Käydessäni paikalla en nähnyt mitään sellaista, mikä olisi yksiselitteisesti ollut tulkittavissa raunioksi tai latomukseksi. Metsänpohja paikalla oli kuitenkin mättäikköistä ja kumpuilevaa. Selvittääkseni, olivatko jotkin kohtalaisen kookkaista mättäistä/kummuista ihmisen toimintaan liittyviä, tein mättäisiin/kumpuihin muutamia tarkastusluonteisia lapionpistoja. Tekemistäni lapionpistoista en kuitenkaan havainnut mitään muinaiseen aktiviteettiin viittaavaa, vaan ainoastaan kivensekaista moreenimaata. Tiedot alueelta löydetyistä esineistä viittaavat kuitenkin siihen, että paikalta voi olla löydettävissä merkkejä esihistoriallisesta aktiviteetista.

Kohde tarkastettu: 24.9.2009

Aiemmat tutkimukset:	A. Erä-Esko	inventointi	1975
	M. Sarkkinen	inventointi	1999

Kuvat: -

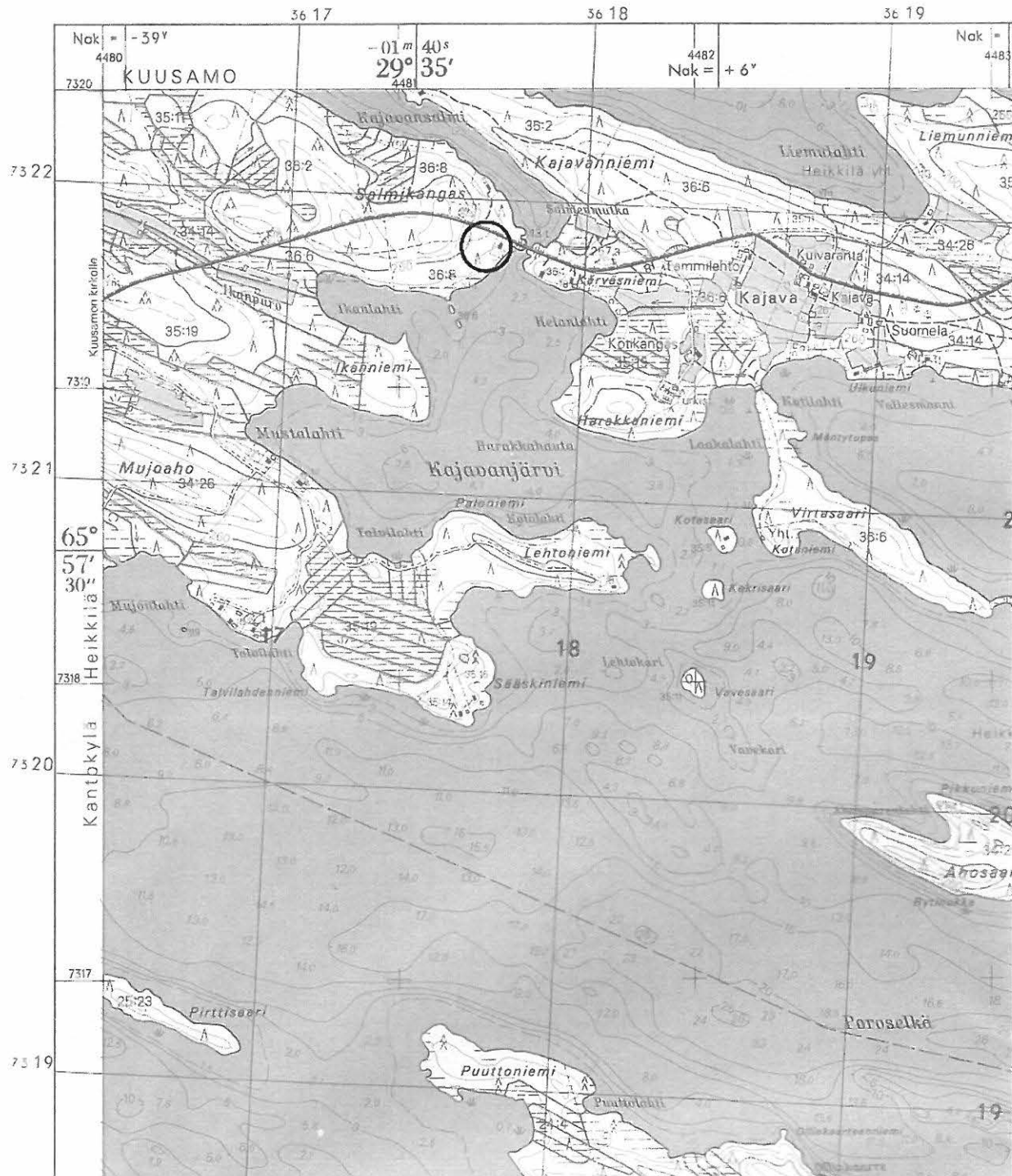
Kartta: Ote peruskartasta 4524 07 MUOJÄRVI, 1:20 000

305010082 Kajavasalmi, Salmiaho

röykkiöitä/raunioita

PK 4524 07 MUOJÄRVI

p = 7321 839 / i = 3617 644 / k = 255 – 260 m mpy

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjännösinventointi

305010083 Penikkajoki

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: maakuoppa
Ajoitus: esihistoriallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ
Koordinaatit: p = 7316881 / i = 3629027 / k = 265 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KÄRPÄNKYLÄ 427
Tila: TAIVAL 36:0
Omistaja: Kukkanen Petri, Humikkalantie 101 O 85, 00970 HELSINKI

KOHDEKUVAUS:

Kohde sijaitsee Kuusamon kirkosta noin 29 km itään, Kenttäahon itäpäässä, etelään laskevan rinteiden reunalla, Muojärven Penikkasalmen pohjoispuolella. Maakuopan laajuus on noin 3 m x 4 m, syvyys 60 cm – 80 cm, ja kuoppaa ympäröi selvä valli. Maaperä paikalla on moreenia.

TARKASTUSKERTOMUS:

Käydessäni paikalla havaitsin, että alueen männikköä oli pari vuotta sitten harvennettu. Myös aivan maakuopan välittömästä läheisyydestä oli kaadettu puustoa. Metsäkoneen ajoura kulki suoraan maakuopan läpi, mikä osoittaa selvää piittaamattomuutta muinaisjäännöksen olemassaolosta tai jopa tahallista pyrkimystä kuopan tuhoamiseen – maasto olisi kyllä mahdollistanut ajouralle erilaisenkin linjauksen. Kuoppa ei kuitenkaan ollut merkittävästi vaurioitunut metsänhoitotoimien yhteydessä, joskin pintaturve oli paikoin ajouran kohdalta repeytynyt.

Kohde tarkastettu: 22.9.2009

Aiemmat tutkimukset:	A. Erä-Esko	inventointi	1975
	M. Sarkkinen	inventointi	1999
	M. Sarkkinen	inventointi	2005

Kuvat: Ks. kuvaliite, kuva 2.

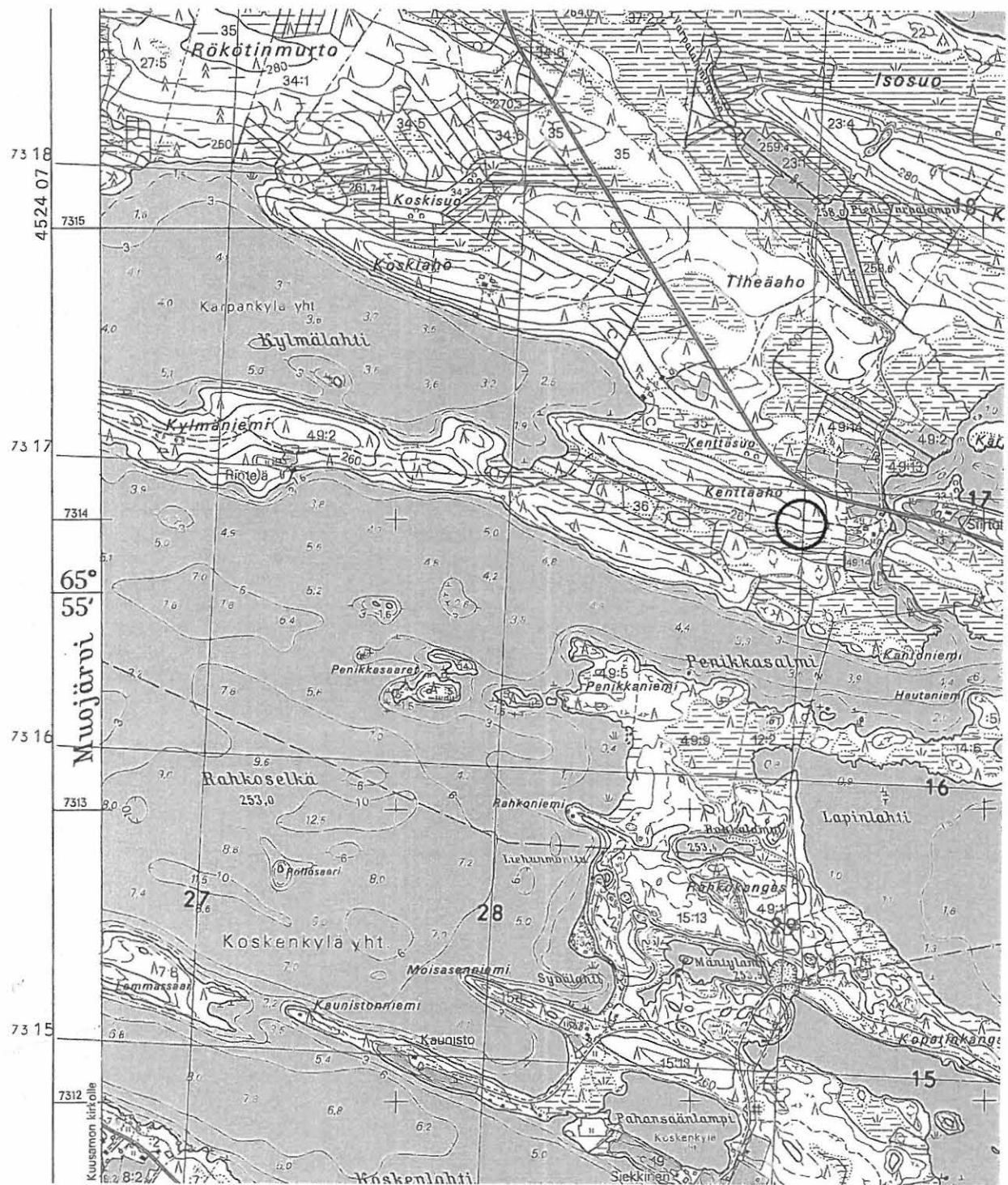
Kartta: Ote peruskartasta 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ, 1: 20 000

305010083 Penikkajoki

maakuoppa

PK 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ

p = 7316881 / i = 3629027 / k = 265 m mpy

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjännösinventointi

305010096 PyhÄlahti, NE -ranta

PERUSTIEDOT

MuinaisjÄännöstyyppi: asuinpaikka, maakuoppia
Ajoitus: kivikautinen / rautakautinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 01 KUUSAMO
Koordinaatit:
KaakkoispÄÄ: p = 7319 365 / i = 3606 090 / k = 257,5 m mpy
LuoteispÄÄ: p = 7319 605 / i = 3605 749 / k = 255 – 257,5 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylÄ: KANTOKYLÄ 406
Tila: RANTALA 15:2
Omistaja: Kortesalmi J. Juhani, Kasarminkatu 38 A 4, 00130 HELSINKI

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 6 km itÄän, PyhÄlahden koillisrannalla, on havaittu merkkejä kivikautisesta asutuksesta noin 300 metrin matkalla PyhÄlahden itÄpÄÄstä alkaen. Ajouralta löydettyjen kvartsi-iskosten ja palaneiden kivien lisÄksi paikalta tunnetaan kaksi maakuoppaa, joista toinen paljastui vuoden 2006 koekaivauksessa rautakautiseksi keittokuopaksi. Asuinpaikalta vajaat 100 m itÄkoilliseen on PyhÄlahden (Ristikankaan) ristiretkiaikaisen raha-aarteen löytöpaikka (mj-rekisterin kohde 305040029).

TARKASTUSKERTOMUS:

Tarkastaessani kohdetta havaitsin ajouralla sekÄ kohteen kaakkoispÄän ilmoitettujen keskikoordinaattien osoittamalta paikalla ettÄ tÄstä noin 100 m – 300 m luoteeseen sijoittuvalla alueella harvakseltaan kvartsi-iskoksia ja palaneita kiviÄ, jotka jÄtin paikoilleen. LisÄksi havaitsin, ettÄ aiemmin kohteesta tunnettujen maakuoppien lisÄksi alueelta luoteeseen, samalla korkeustasolla, lähellä rantaa sijaitsevan pienen saaren itÄpÄÄstä pohjoiseen, on kolmas maakuoppa, jonka koko vallin pÄältä mitattuna on noin 3 m x 4 m ja syvyys noin 50 cm. Kuoppaan tekemÄstäni lapionpistosta havaitsin turpeen alla paksun huuhtoutumiskerroksen. MuinaisjÄännösalueen voidaan siis katsoa kattavan koko ranta-kaistan PyhÄlahden itÄpÄÄstä edellä mainitun saaren pohjoispuoliselle alueelle saakka. Osa kyseisestä alueesta on rantaosayleiskaavaluonnoksessa varustettu kaavamerkinnällä RA-4. MikÄli alueelle aiotaan kohdistaa rakennus- tai muuta maankÄyttötoimintaa, on maankÄytön uhkaama osa muinaisjÄännöksestä tutkittava kaivauksilla.

Kohde tarkastettu: 9.9.2009

Aiemmat tutkimukset:	A. ErÄ-Esko	inventointi	1975
	M. Sarkkinen	inventointi	1999
	J. Okkonen	koekaivaus	2006

Kuvat: -

Kartta: Ote peruskartasta 4524 01 KUUSAMO, 1:20 000

305010096 Pyhälahti, NE -ranta

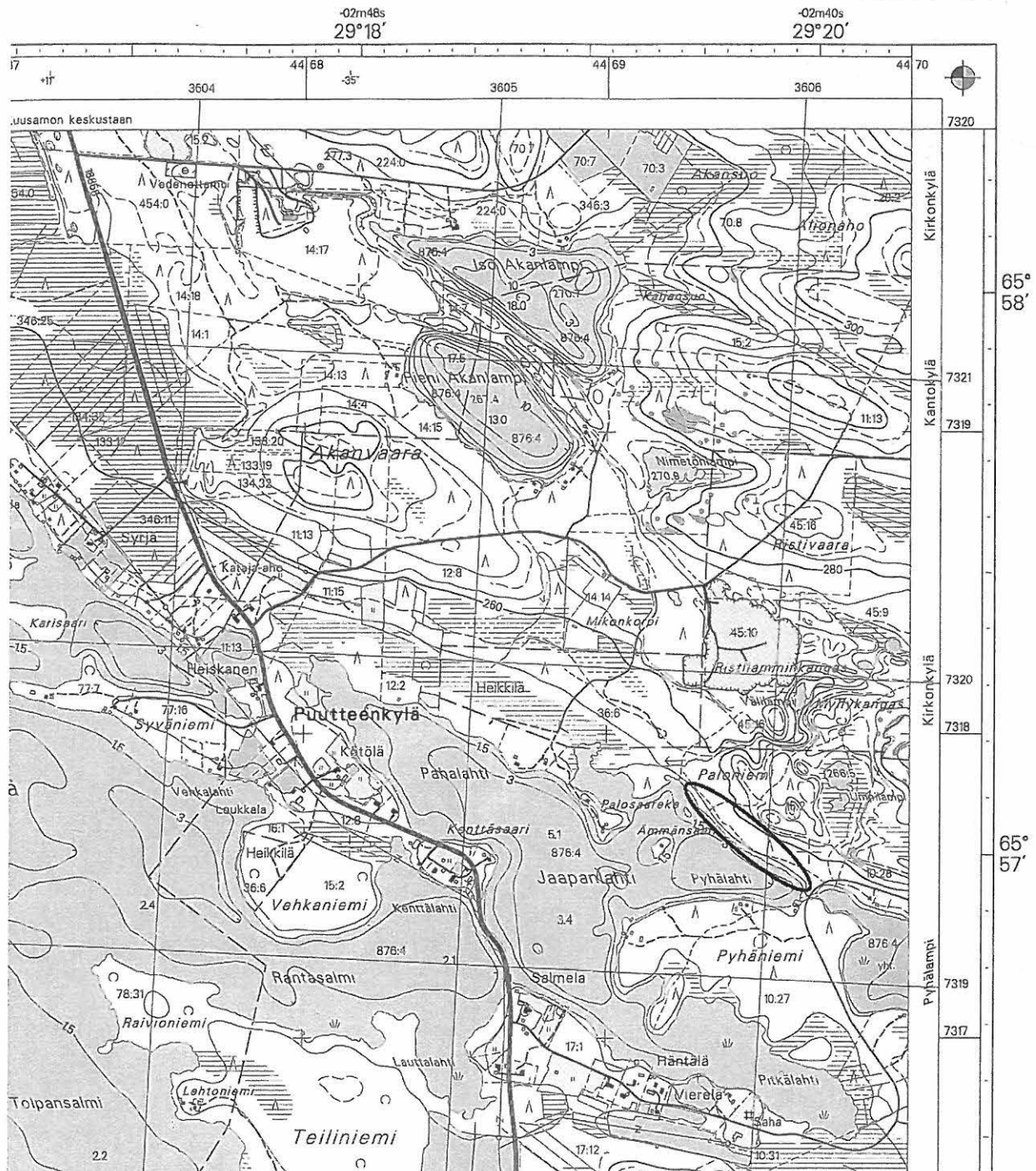
kivikautinen asuinpaikka, maakuoppia

PK 4524 01 KUUSAMO

Kaakkoispää: p = 7319 365 / i = 3606 090 / k = 257,5 m mpy

Luoteispää: p = 7319 605 / i = 3605 749 / k = 255 – 257,5 m mpy

4524 01

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjännösinventointi

305010075 Iso-Pöyliö

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: noidanhauta
Ajoitus: historiallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
Koordinaatit: p = 7319 196 / i = 3609 069 / k = 269 – 270 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KANTOKYLÄ 406
Tila: KELJA 45:7
Omistaja: Kelja Veli, Sossonniementie 152B as 2, 93999 KUUSAMO

KOHDEKUVAUS:

Kohde sijaitsee Kuusamon kirkolta noin 9 km itään, Iso-Pöyliön Pöyliönsaarella. Saaresta on tavattu 1600-luvulle ajoittuva saamelainen ruumishauta. Haudasta on löydetty muun muassa vaskisormuksia, vaskiketjun kappaleita, pronssirenkaita ja -riipuksia, pronssiristi sekä raha 1600-luvulta.

TARKASTUSKERTOMUS:

Soudin itseni Pöyliönsaaren rannasta lainaamallaani soutuveneellä. Saaren keskellä, lähes saaren korkeimmalla kohdalla, sijaitti kuoppa, jonka laajuus oli noin 2 m x 1 m ja syvyys noin 60 cm. Lapionpistosta kuopan pohjalta paljastui huuhtoutumiskerros ja palanut kivi. Ilmeisesti kuoppa on kohdalla, jolla paikalta tavattu noidanhauta on sijainnut. Kyseisestä kuopasta noin viisi metriä etelään etelään oli noin 2 m x 1 m laajuinen ja noin 30 cm syvyinen painauma, jossa tekemäni lapionpiston perusteella oli nähtävissä normaali metsämaannos. Kahlasin rantavedessä myös saaren ympäri, mutta en havainnut mitään muinaiseen aktiviteettiin viittaavaa. Saaren maaperä oli pääosin hienoa hiekkaa, saaren koillisreunalla kuitenkin kivisempää.

Kirjasin ylös myös muistitiedon Ison-Pöyliön noidanhaudan löytymiseen liittyen haastattellessani Kaarlo Ollilaa, Honkalan talon vanhaa isäntää. Ollilan mukaan haudan oli 1920-luvulla löytänyt kelloseppä Reino Tammi ollessaan kalastamassa Iso-Pöyliöllä. Tammi oli saarella huomannut korun kohdassa, jossa maanpinta oli rikkoutunut, ja ammattinsa vuoksi hän oli ymmärtänyt löydön poikkeuksellisuuden.

Kohde tarkastettu: 1.9.2009

Aiemmat tutkimukset:	K. P. Perttunen	tarkastus	1925
	A. Erä-Esko	inventointi	1975
	M. Sarkkinen	inventointi	1999

Aiemmat löydöt: KM Sgr 5031:1 - 30

Kuvat: -

Kartta: Ote peruskartasta 4524 04 TÖRMÄSENVAARA, 1:20 000

305010075 Iso-Pöyliö

noidanhauta

PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA

p = 7319 196 / i = 3609 069 / k = 269 – 270 m mpy

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi

305010091 Keinässaari

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: maakuoppia
Ajoitus: esihistoriallinen
Rauhoitusluokka: II / III(?)
Peruskartta: 4524 07 MUOJÄRVI
Koordinaatit: p = 7316 131 / i = 3624 947 / k = 260 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: VALTION METSÄMAAT 893
Tila: KUUSAMON VALTIONMAA 101:1

KOHDEKuvaus:

Kuusamon kirkosta noin 25 km itäkaakkoon, Muojärven etelärannan lähellä olevan Keinässaaren keskiharjanteen länsipäässä, on tavattu 2 – 3 epämääräistä maakuoppaa, joiden halkaisija on noin 1,5 m – 2 m ja syvyys noin 0,5 m.

TARKASTUSKERTOMUS:

Kohteesta ilmoitettujen koordinaattien osoittamalla paikalla käydessäni havaitsin yhden kohteen kuvaukseen sopivan maakuopan. Lisäksi harjanteella oli muita kuopanteita, ilmeisesti lähinnä muinaisten tuulenkaatojen aiheuttamia, jotka on voitu sisällyttää mainittujen 2 – 3 epämääräisen kuopan joukkoon. Kaikkiaan kohde on hyvin vaatimaton, ja ei ole poissuljettavissa, että kaikki paikalla havaitut kuopat olisivat luonnollisia.

Kohde tarkastettu: 15.9.2009

Aiemmat tutkimukset:	A. Erä-Esko	inventointi	1975
	M. Sarkkinen	inventointi	1999

Kuvat: -

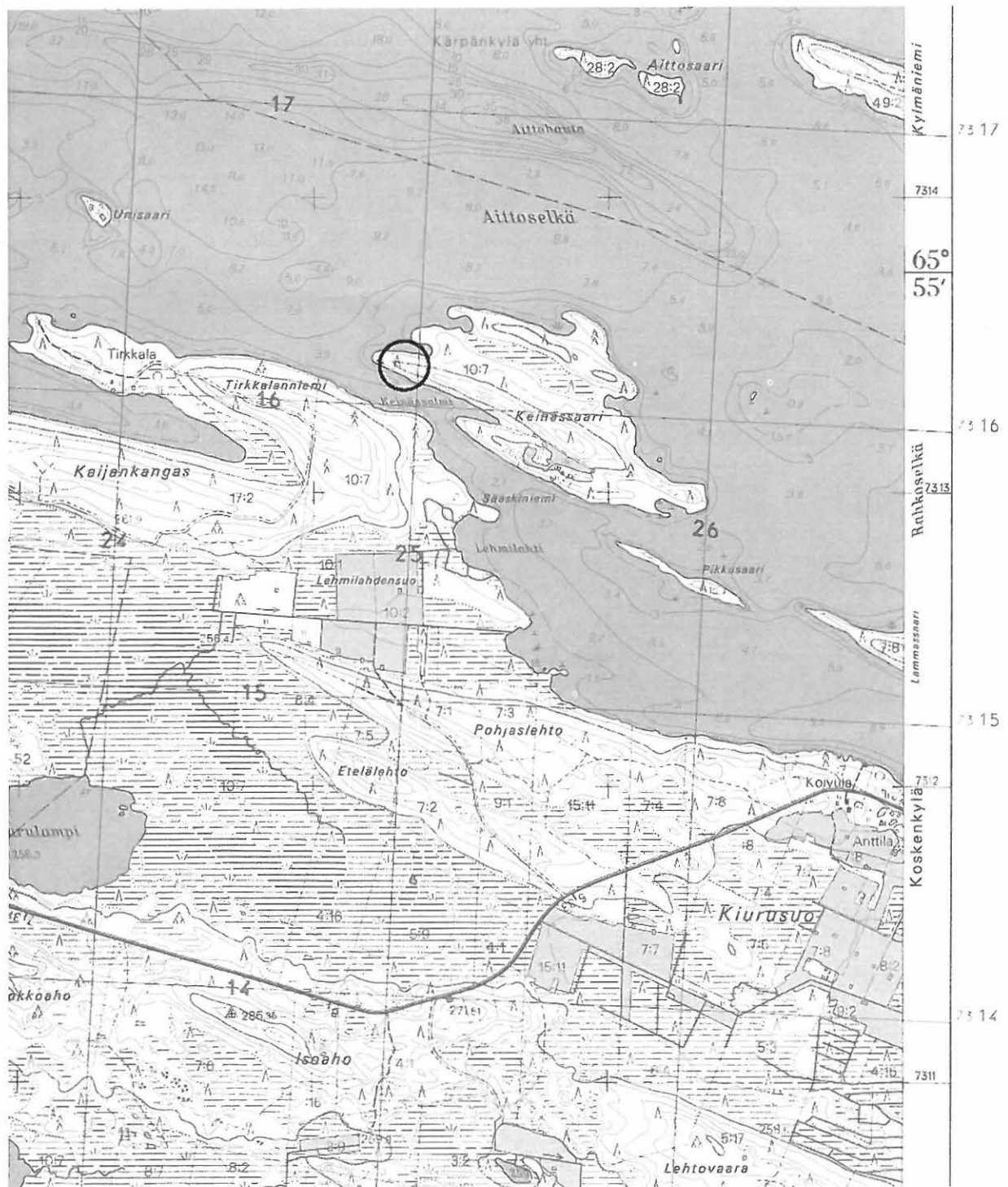
Kartta: Ote peruskartasta 4524 07 MUOJÄRVI, 1:20 000

305010091 Keinässäari

maakuoppia

PK 4524 07 MUOJÄRVI

p = 7316 131 / i = 3624 947 / k = 260 m mpy

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi

305010092 Muosalmi itä

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: maakuoppa, venevetotaival/kaivanto
Ajoitus: esihistoriallinen(?)
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
Koordinaatit:
Venetaival / kaivanto: p = 7315 905 / i = 3615 688 / k = 255 m mpy (keskiosa)
Maakuoppa: p = 7315 859 / i = 3615 718 / k = 255 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KANTOKYLÄ 406
Tila: ITÄLÄ 3:21
Omistajat: Määttä Esko, Puomitie 1, 93600 KUUSAMO
Määttä Jukka, Välitalontie 2, 93999 KUUSAMO

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 16 km itäkaakkoon, Muojärven ja Välijärven välisen Muosalmen pohjoisrannalla sijaitsee tien ja sähkölinjan risteyskohdan vieressä osin tuhoutunut maakuoppa, jonka halkaisija on noin 3 m ja syvyys noin 70 cm. Kuopan länsipuolella on Muosalmen ja Kylmäjärven välisen kannaksen kapeimpien kohtien poikki kulkevista kahdesta kaivannosta itäisempi, noin kahden metrin syvyinen, pohjaansa kohti kapeneva, yläreunansa tasalta noin kahden metrin ja pohjaltaan noin metrin levyinen. Kaivannossa on jo 1900-luvun alussa kasvanut suuria puita, mikä on tulkittu osoitukseksi sen suuresta iästä.

TARKASTUSKERTOMUS:

Kuoppa sähkölinjan ja tien risteämiskohdan vierellä oli jokseenkin epämääräinen, ja siihen vaikuttaa valuneen soraa tien alueelta. Sähkölinjan pylvään harusvaijerin alapää sijoittuu aivan kuopan viereen. Osin tuhoutunutta pohjoisreunaansa lukuun ottamatta kuoppa on selvästi vallin ympäröimä.

Tarkastuskäynnillä totesin kannaksen poikki kulkevan kaivannon kasvavan rehevästi sammalta ja olevan säilymisensä kannalta jokseenkin muuttumattomassa tilassa. Honkalan tilan vanha isäntä Kaarlo Ollila kertoi Kylmäjärven ja Välijärven välisistä kaivannoista, että ne olivat veneenvetokanavia ennen Honkasalmen syntymistä. Hänen mukaansa Honkasalmi oli puhjennut pääsiäisyönä 1800-luvun lopulla sen jälkeen kun Muojärven pintaa oli laskettu, ja yhdessä yössä Kylmäjärven pinta oli pudonnut noin 1,8 metriä. Ollilan kertomus kaivantojen käyttötarkoituksesta vaikuttaa uskottavalta.

Kohde tarkastettu: 12.9.2009

Aiemmat tutkimukset:	A. Erä-Esko	inventointi	1975
	M. Sarkkinen	inventointi	1999

Kuvat: -

Kartta: Ote peruskartasta 4524 04 TÖRMÄSENVAARA, 1:20 000

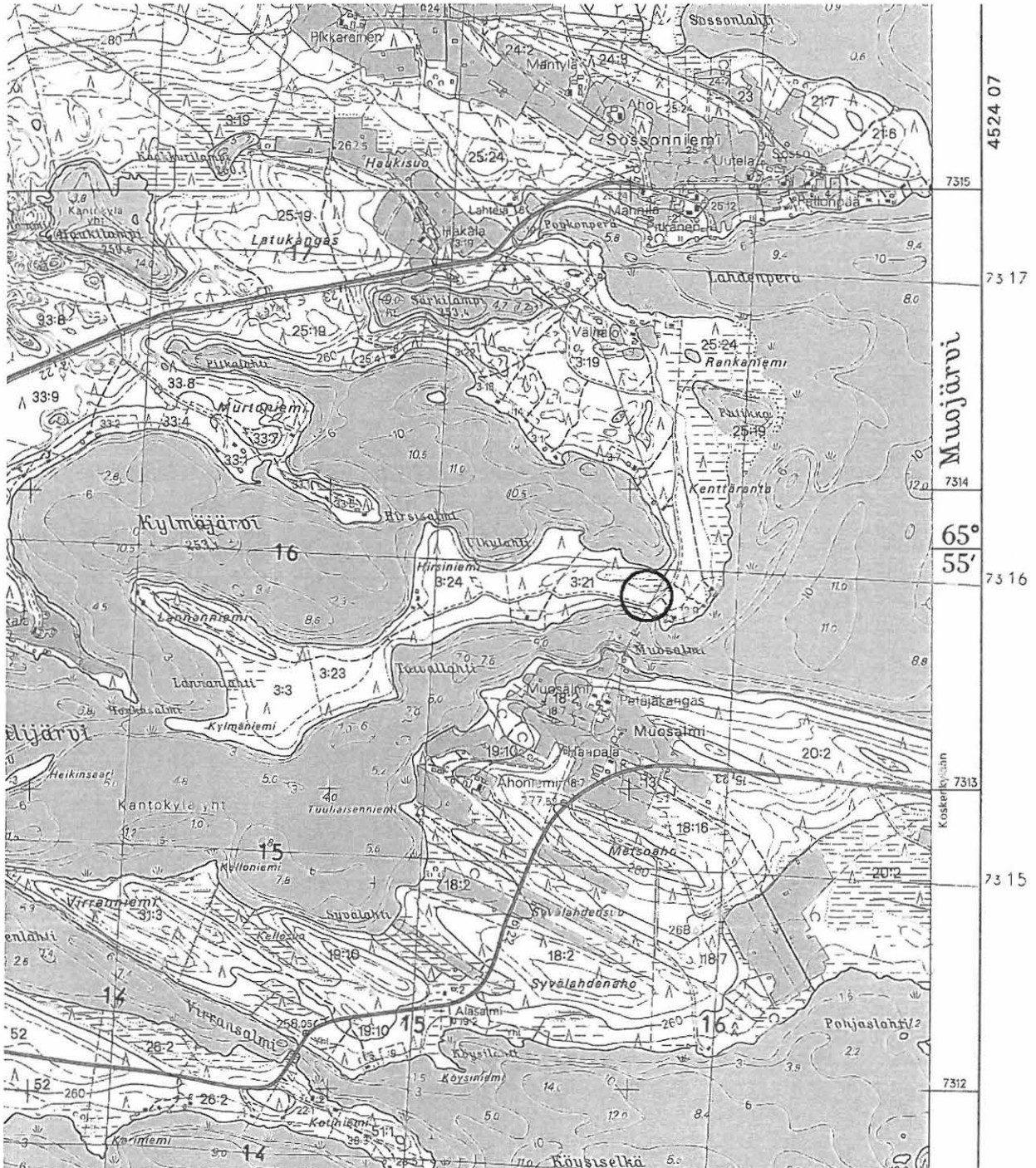
305010092 Muosalmi itä

maakuoppa, venevetotaival/kaivanto

PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA

Veneenvetotaival/kaivanto: $p = 7315\ 905 / i = 3615\ 688 / k = 255\ \text{m mpy}$ (keskiosa)

Maakuoppa: $p = 7315\ 859 / i = 3615\ 718 / k = 255\ \text{m mpy}$

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi

305010099 Muosalmi länsi

PERUSTIEDOT

Muinaisjäänöstyyppi: veneenvetotaival/kaivanto
Ajoitus: historiallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
Koordinaatit: p = 7315 725 / i = 3614 856 / k = 255 m mpy (keskiosa)

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KANTOKYLÄ 406
Tila 1: SANTALA 3:32
Omistajat: Halttunen Inga ja Jorma, Kolmenkyläntie 7, 02420 JORVAS
Tila 2: JUURIKKA 3:30
Omistaja: Kylmäjärven kala- ja eräkerho ry

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 16 km itäkaakkoon, Välijärven Taivallahden ja Kylmäjärven välisellä kannaksella sijaitsee kannaksen poikki ulottuva kaivanto. Kaivannon syvyys on 1,0 m – 1,5 m, poikkileikkaus matalan U:n muotoinen ja leveys yläosassa 2,5 m – 3,5 m, pohjalla 1,0 m – 1,5 m. Vallissa on havaittu heikko huuhtoutumiskerros. Vastaavanlainen kaivanto kulkee Muosalmen pohjoisrannalta Kylmäjärvelle myös noin 850 metriä tässä kuvattua kohdetta idempänä (ks. kohde 305010092 Muosalmi itä).

TARKASTUSKERTOMUS:

Läntisempi kaivanto on jonkin verran avarampi kuin idempänä sijaitseva vastaava, ja mahdollisesti iältään nuorempi. Kaivantoa reunustavat maavallit ovat leveät ja varsin jyrkkäpiirteiset, ja kaivannon pohjan kasvillisuus on vähemmän yhtä rehevää kuin itäisemmässä kaivannossa.

Honkalan tilan vanha isäntä Kaarlo Ollila kertoi Kylmäjärven ja Välijärven välisistä kaivannoista, että ne olivat veneenvetokanavia ennen Honkasalmen syntymistä. Hänen mukaansa Honkasalmi oli puhjennut pääsiäisyönä 1800-luvun lopulla sen jälkeen kun Muojärven pintaa oli laskettu, ja yhdessä yössä Kylmäjärven pinta oli pudonnut noin 1,8 metriä. Ollilan kertomus kaivantojen käyttötarkoituksesta vaikuttaa uskottavalta.

Tarkastaessani kohdetta havaitsin, että hiekkaiseen maahan kaivetun kaivannon pohjalla kulkee polku, joten kaivanto toimii ilmeisesti paikallisten käyttämänä kulkuväylänä vieläkin, joskaan ei enää veneenvetotaipaleena.

Kohde tarkastettu: 12.9.2009

Aiemmat tutkimukset:	A. Erä-Esko	inventointi	1975
	P. Purhonen	tarkastus	1982
	M. Sarkkinen	inventointi	1999

Kuvat: -

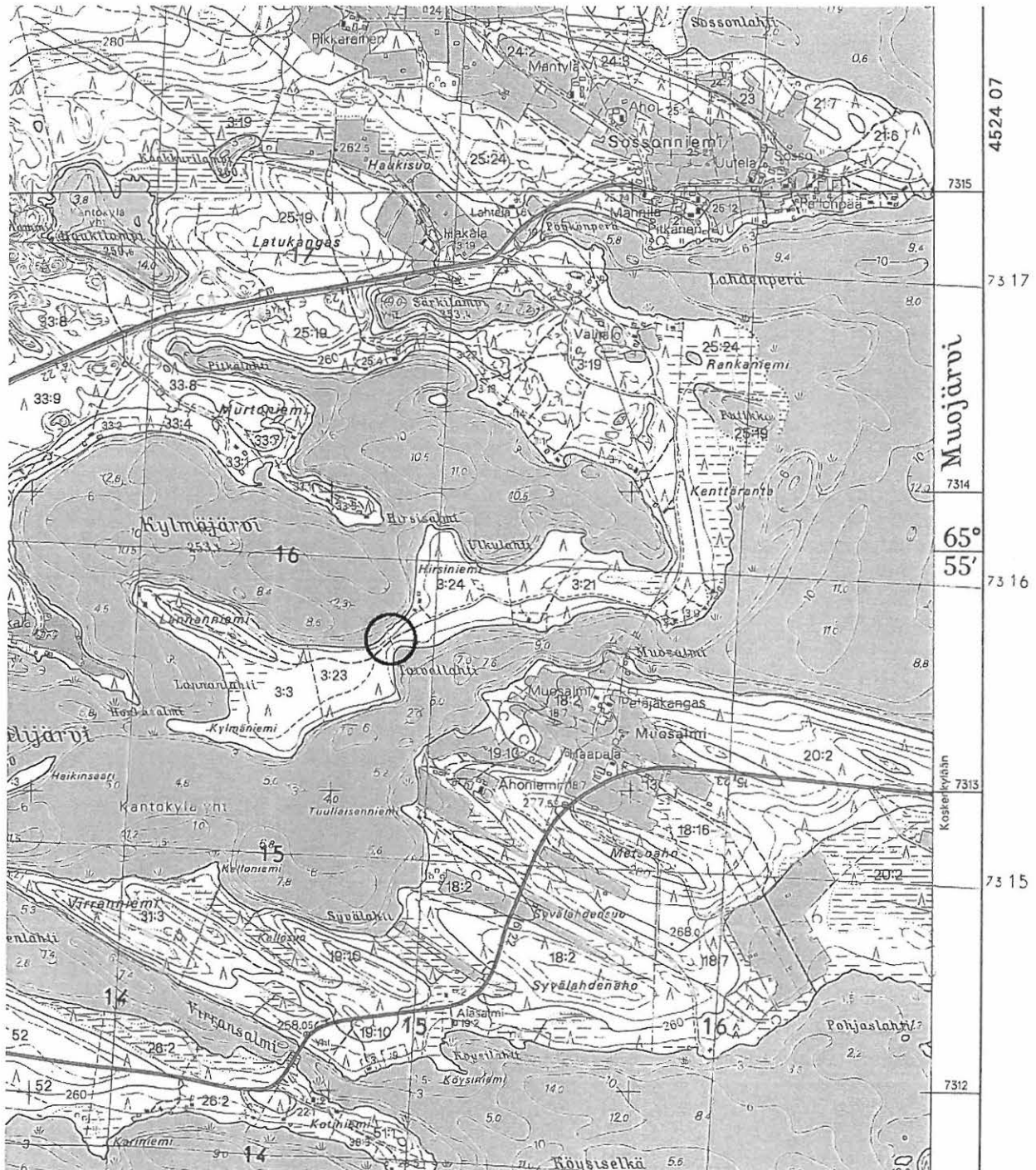
Kartta: Ote peruskartasta 4524 04 TÖRMÄSENVAARA, 1:20 000

305010099 Muosalmi länsi

veneenvetotaival/kaivanto

PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA

p = 7315 725 / i = 3614 856 / k = 255 m mpy (keskiosa)

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi

305010101 Kalmaniemi, Välijärvi

PERUSTIEDOT

Muinaisjäänöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
Koordinaatit: p = 7316 169 / i = 3612 148 / k = 255 – 257,5 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KANTOKYLÄ 406
Tila 1: LUIKONRINNE 29:7
Omistaja: Helle Eeva, Koskitie 51 I 15, 90500 OULU
Tila 2: PÄIVÄRANTA 29:8
Omistaja: Eho Esko Alpo, Rinnetie 12, 91500 MUHOS

KOHDEKUVAUS:

Kohde sijaitsee Kuusamon kirkosta noin 13 km itäkaakkoon, Välijärven länsirannalla, korkean rantatörmän päällä. Törmän päällä tasaisella hiekkakankaalla kulkevalla tiellä, kankaan yli kulkevan sähkölinjan kohdalla ja siitä etelään, on havaittu kvartsi-iskoksia. Vanhojen kertomusten mukaan niemi on vanha saamelaisten hautapaikka.

TARKASTUSKERTOMUS:

Käydessäni paikalla havaitsin yhden kookkaan kvartsi-iskoksen linjan alla tien länsipuolella. Jätin iskoksen paikalleen. Kankaan poikki oli myös kaivettu vesijohtokaivanto Kalmaniemen kaakkoiskärjessä olevalle mökille. Kaivanto oli jo peitetty, mutta rikkoutunutta maanpintaa oli havainnoitavissa varsin runsaasti. Linjan alta löytyneen iskoksen lisäksi en kuitenkaan havainnut mitään kivikautiseen asuinpaikkaan viittaavaa.

Kohde tarkastettu: 10.9.2009

Aiemmat tutkimukset:	A. Erä-Esko	inventointi	1975
	A. Sarvas	tarkastus	1983
	M. Sarkkinen	inventointi	1999

Kuvat: -

Kartta: Ote peruskartasta 4524 04 TÖRMÄSENVAARA, 1:20 000

305010101 Kalmaniemi, Välijärvi

asuinpaikka

PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA

p = 7316 169 / i = 3612 148 / k = 255 – 257,5 m mpy

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjännösinventointi

305010111 Pikku-Muojärvi/Tervalampi

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: maakuoppa
Ajoitus: esihistoriallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
Koordinaatit: p = 7319 951 / i = 3612 498 / k = 262,5 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KANTOKYLÄ 406
Tila: TÖRMÄNEN 37:10
Omistaja: Törmänen Eino Armas

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 12 km itään, Tervalammen pohjoispuolisella hiekkapohjaisella mäntykankaalla on ainakin yksi maakuoppa. Se sijaitsee noin 50 m etäisyydellä lammen rannasta ja 150 m lammen rannalla olevasta mökistä itään. Kuopan halkaisija on noin 4 m ja syvyys noin 70 cm.

TARKASTUSKERTOMUS:

Käydessäni paikalla kuoppa löytyi vaivattomasti tasaiselta, terassimaiselta, Tervalammen rannan suuntaiselta vyöhykkeeltä. Kyseinen alue on rantaosayleiskaavaluonnoksessa merkitty kaavamerkinnällä RA-5. Mikäli alueelle kohdistuu rakennus- tai muuta maankäyttötoimintaa, on kohteen säilyminen turvattava tai vaihtoehtoisesti kohde tutkittava maankäytön tieltä.

Kohde tarkastettu: 2.9.2009

Aiemmat tutkimukset: M. Sarkkinen inventointi 1999

Kuvat: -

Kartta: Ote peruskartasta 4524 04 TÖRMÄSENVAARA, 1:20 000

305010111 Pikku-Muojärvi/Tervalampi

maakuoppa

PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA

p = 7319 951 / i = 3612 498 / k = 262,5 m mpy

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi

305010117 Taliskotalampi

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka/lapinkenttä
Ajoitus: historiallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
Koordinaatit: p = 7320 405 / i = 3611 935 / k = 262,5 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KANTOKYLÄ 406
Tila: TÖRMÄNEN 37:10
Omistaja: Törmänen Irja, Koskenkyläntie 8 a, 93999 KUUSAMO

KOHDEKUVAUS:

Kohde sijaitsee Kuusamon kirkosta noin 12 km itään, Taliskotalammen eteläpuolella. Taliskotakankaan pohjoisreunalla kulkevan metsätien vierellä on kiukaanraunio, jonka laajuus on noin 4 m x 4 m ja korkeus 30 – 40 cm. Rauniosta noin 200 m luoteeseen on maakuoppa, halkaisijaltaan noin 2 m – 2,5 m, syvyydeltään noin 40 cm – 50 cm. Historiallisten lähteiden perusteella aluetta pidetään saamelaisten talvikylän paikkana.

TARKASTUSKERTOMUS:

Kohde vaikutti olevan aiempiin inventointitietoihin verrattuna ennallaan. Kiukaan raunio erottui selvästi varvikon keskeltä. Rauniosta luoteeseen sijaitsevaksi ilmoitettu maakuoppa oli vaikeammin hahmotettavissa, mutta etäisyystiedon ja suunnan perusteella paikallistin Taliskotalampea kohti laskevan rinteiden reunalta kuopanteen, joka todennäköisesti on Sarkkisen raportissaan mainitsema. Vietin kohteen lähistöllä lähes koko päivän, jonka aikana havainnoin lähinnä Taliskotakankaan ja Taliskotaniemen alueita. Ranta-alueet ja alueella risteilevät hiekkatiet kävin läpi varsin kattavasti, mutta en kuitenkaan tavannut aiemmin tuntemattomia jälkiä muinaisesta aktiviteetista.

Kohde tarkastettu: 2.9.2009

Aiemmat tutkimukset: M. Sarkkinen inventointi 1999

Aiemmat löydöt: PPM (?): raha (v. 1667), puukko, piilukkoaseen iskuri, piitä, palanutta luuta

Kuvat: Ks. kuvaliite, kuva 3.

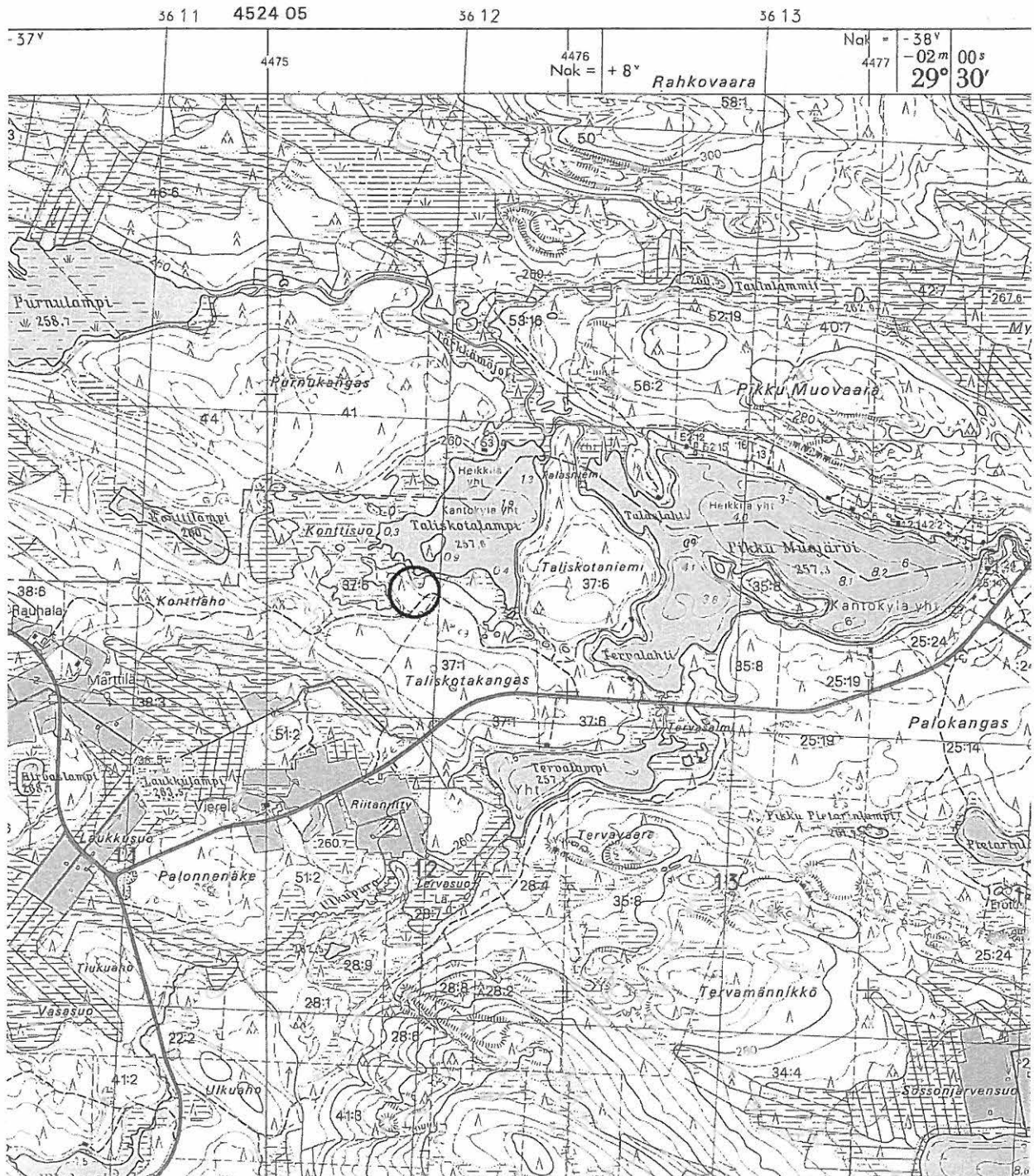
Kartta: Ote peruskartasta 4524 04 TÖRMÄSENVAARA, 1:20 000

305010117 Taliskotalampi

asuinpaikka/lapinkenttä

PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA

p = 7320 405 / i = 3611 935 / k = 262,5 m mpy

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi

305010128 Tärkkämönkankaat

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: röykkiö/raunio
Ajoitus: historiallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
Koordinaatit: p = 7320 379 / i = 3615 161 / k = 260 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KANTOKYLÄ 406
Tila: SOSSO 21:7
Omistaja: Määttä Väinö, Sossonniementie 244, 93999 KUUSAMO

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 15 km itään, Tärkkämöjoen eteläpuolella, noin 900 metriä joen suusta länteen, sijaitsee multapenka, jonka laajuus on noin 3,5 m x 4 m. Ilmeisesti kyseessä on historiallisen ajan tupasija. Multapenkan pohjoiskulmassa on noin 60 cm korkea kiukaan raunio, laajuudeltaan noin 2 m x 2 m. Lähistöllä on myös neljä pientä kuoppaa, ja paikalta on lisäksi löydetty rautakirves.

TARKASTUSKERTOMUS:

Tarkastuskäynnilläni totesin tupasijan raunion olevan kohteen aiempia inventointitietoja vastaavassa tilassa. Kohde sijaitsee tasaisella hiekkakankaalla muutamia vuosia sitten harvennetussa nuorehkossa männikössä. Kohteen kaakkoispuolella oli hakattu männikköä siemenpuuasentoon, jonka jälkeen muutamia kookkaita mäntyjä oli kaatunut muutamien kymmenien metrien etäisyydellä tupasijasta. Kävin tarkastamassa kyseisten tuulentaatojen luona olleen rikkoutuneen maanpinnan, mutta en tavannut kyseisistä kohdista mitään ihmisen toimintaan liittyvää.

Kohde tarkastettu: 13.9.2009

Aiemmat tutkimukset:	K. Laitinen ja P. Kovalainen	tarkastus	1985
	M. Torvinen	tarkastus	1992
	M. Sarkkinen	inventointi	1999

Aiemmat löydöt: KM 27742

Kuvat: Ks. kuvaliite, kuva 4.

Kartta: Ote peruskartasta 4524 04 TÖRMÄSENVAARA, 1:20 000

305010128 Tärkkämönkankaat

röykkiö/raunio

PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA

p = 7320 379 / i = 3615 161 / k = 260 m mpy

4524 04

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäänösinventointi

305010140 Kopatinkangas

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: maakuoppia
Ajoitus: esihistoriallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4523 12 LÄMSÄNKYLÄ
Koordinaatit:
Itäosa: $p = 7311\ 672 / i = 3633\ 124 / k = 255 - 257,5\ \text{m mpy}$
Länsiosa: $p = 7311\ 660 - 7311\ 823 / i = 3632\ 874 - 3632\ 939 /$
 $k = 255 - 257,5\ \text{m mpy}$

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: LÄMSÄNKYLÄ 412
Tila: TAPIOLA 70:2
Omistaja: Kortesalmi Matti, Nuottatie 30, 90810 KIVINIEMI

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 34 km itäkaakkoon, Joukamojärven ja Iso-Kopatin välisellä kannaksella, sijaitsee noin kaksikymmentää maa-/pyyntikuoppaa. Suurin osa kuopista, noin viisitoista kuoppaa, sijaitsee mäellä, molemmin puolin mäen lakea. Näistä länteen olevien pohjois-etelä-suuntaisten harjanteiden päällä lisäksi puolikymmentä kuoppaa. Kuoppien halkaisija on 2,5 m – 4 m ja syvyys 50 cm – 80 cm.

TARKASTUSKERTOMUS:

Tarkastuskäynnilläni havaitsin, että mäki ja harjanteet, joilla kuopat sijaitsevat, kasvavat nuorta männikköä. Itäisemmän kuopparyhmän kuopat sijaitsevat lähinnä mäen rinteiden tasanteilla, läntisemmät puolestaan harjanteiden päällä. Kuopat ovat muodoltaan loiva-piirteisiä ja pyöreitä tai soikeita. Ne erottuvat maastossa hyvin, ja useimpien kuoppien ympärillä on selvästi havaittavissa valli. Kohteen maaperä on hienoa hiekkaa.

Kohde tarkastettu: 17.9.2009

Aiemmat tutkimukset:	A. Erä-Esko	inventointi	1975
	M. Sarkkinen	inventointi	1999

Kuvat: -

Kartta: Ote peruskartasta 4523 12 LÄMSÄNKYLÄ, 1:20 000

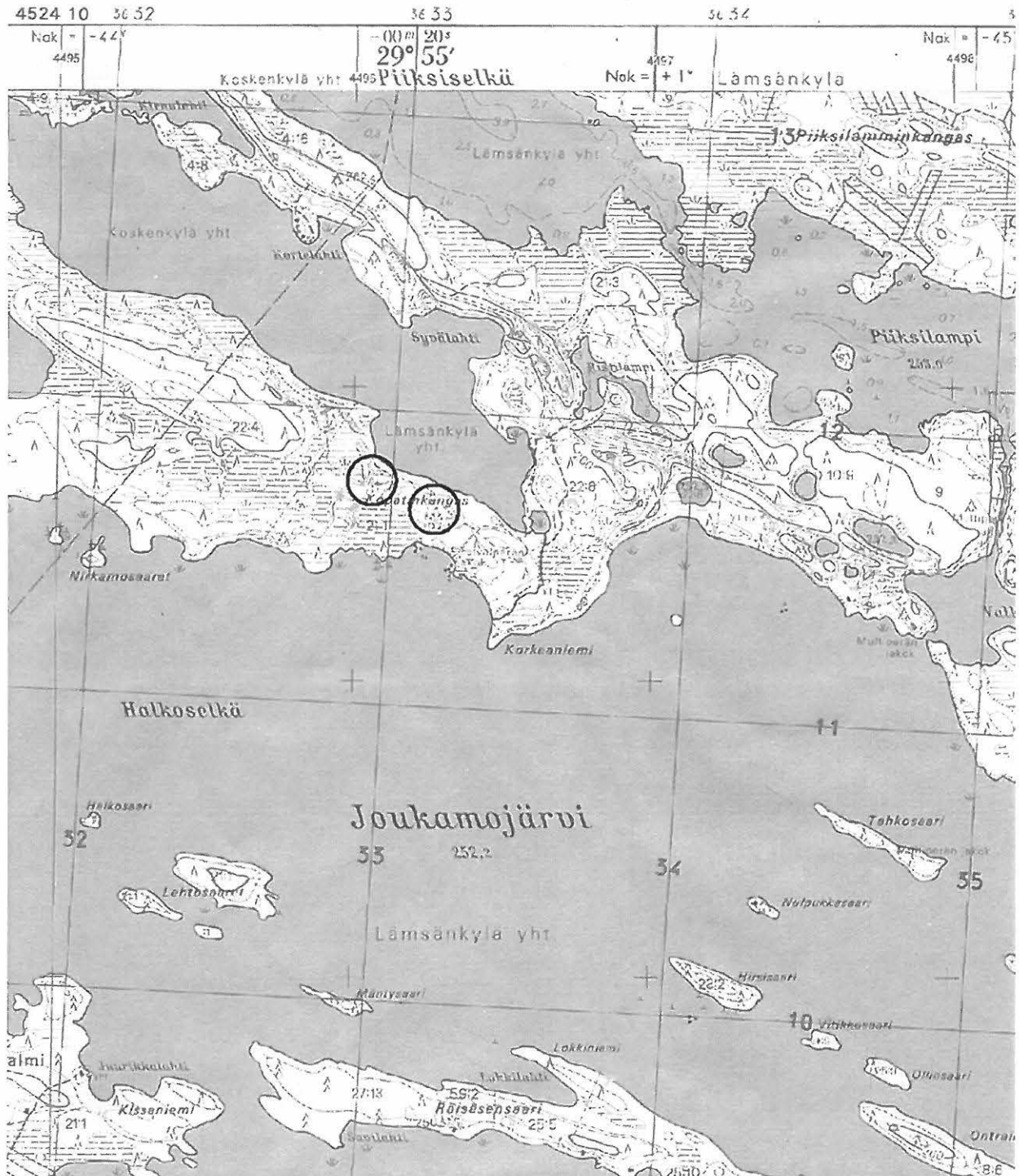
305010140 Kopatinkangas

maakuoppia

PK 4523 12 LÄMSÄNKYLÄ

Itäosa: $p = 7311\ 672 / i = 3633\ 124 / k = 255 - 257,5\ \text{m mpy}$

Länsiosa: $p = 7311\ 660 - 7311\ 823 / i = 3632\ 874 - 3632\ 939 / k = 255 - 257,5\ \text{m mpy}$

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi

305010159 Rahkoniemi

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: maakuoppia
Ajoitus: esihistoriallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ
Koordinaatit: A) p = 7315 827 / i = 3628 289 / k = 260 m mpy
B) p = 7315 693 / i = 3628 415 / k = 262,5 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä 1: KÄRPÄNKYLÄ 427
Tila 1 (kuoppa A): RAHKONIEMI 49:3
Omistajat: Ylijurva Tuula ja Markku, Huvipolku 14, 90830 HAUKIPUDAS
Alue tai rekisterikylä 2: KOSKENKYLÄ 424
Tila 2 (kuoppa B): RAHKONRANTA 15:17
Omistaja: Auer Tyyne, Kansankatu 51 D 79, 90100 OULU

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 28 km itään, Muojärven Rahkoniemellä, Rahkoselän itärannalla, on kaksi kookasta maakuoppaa. Läntisempi kuoppa (A) on kooltaan noin 3 m x 3,5 m, ja se sijaitsee Rahkoniemen kärjessä olevasta mökistä noin 50 m itään, mökkitien eteläpuolella. Itäisempi kuoppa (B) sijaitsee tästä noin 180 m kaakkoon, harjanteen päällä, tienmutkan ja sen itäpuolisen suppakuopan reunalla, ja sen koko on noin 3,5 m x 4,5 m. Molempien kuoppien syvyys on noin 70 cm – 80 cm.

TARKASTUSKERTOMUS:

Tarkastuskäynnilläni havaitsin, että itäisempi kuoppa oli muutamia vuosia sitten täytetty lähes kokonaan risuilla siten, että sen havaitseminen maastosta oli selvästi vaikeutunut, eikä kuopan syvyyden hahmottaminen ole ilman risujen siirtämistä mahdollista. Muinaisjäännösten hoidon kannalta kyseisen kuopan tyhjentäminen risuista olisi tarpeellista. Läntisempi kuoppa oli kohteen aiempiin inventointitietoihin verrattuna ennallaan.

Kohde tarkastettu: 15.9.2009

Aiemmat tutkimukset: A. Erä-Esko inventointi 1975
M. Sarkkinen inventointi 1999

Kuvat: -

Kartta: Ote peruskartasta 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ, 1:20 000

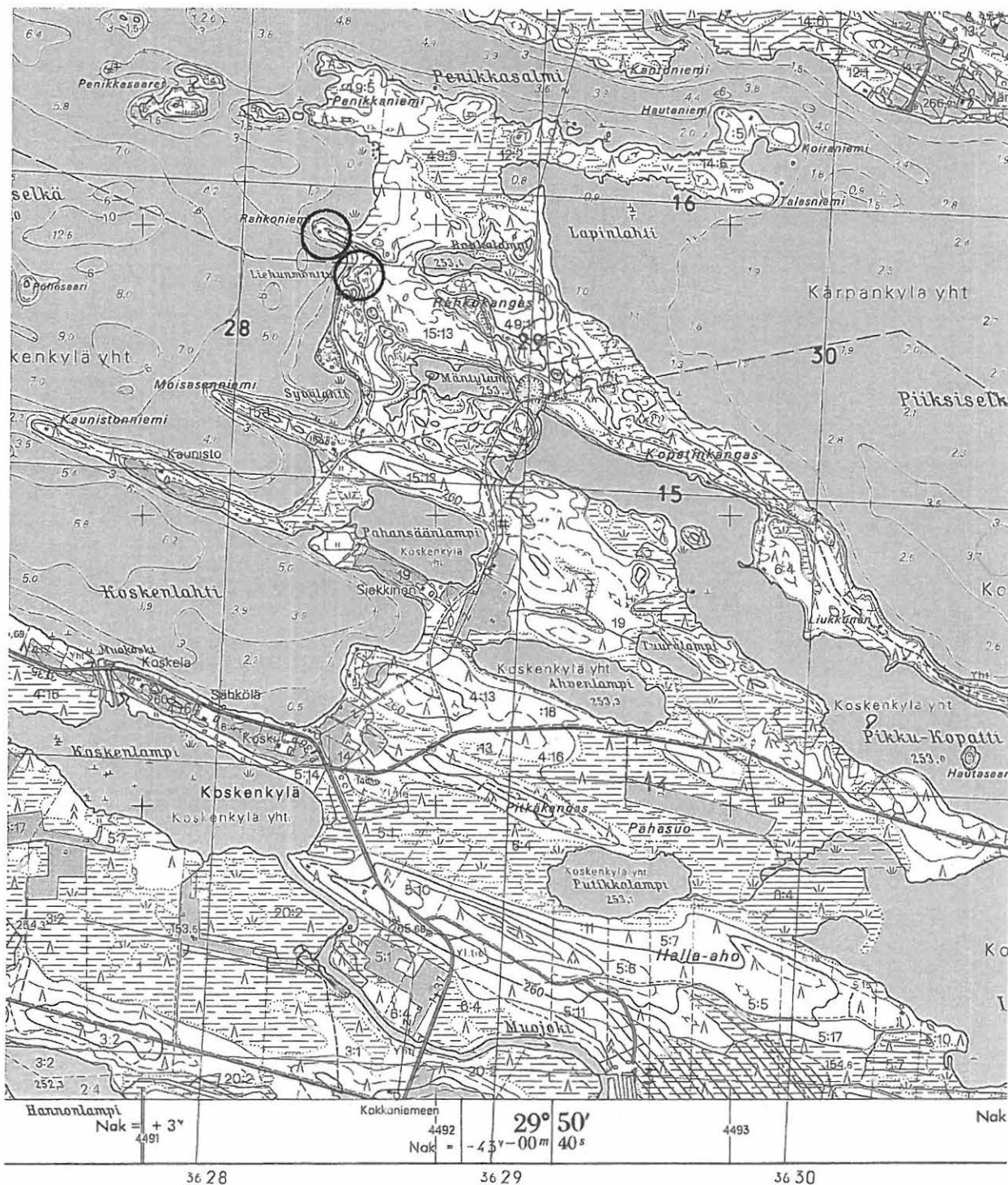
305010159 Rahkonieniemi

maakuoppia

PK 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ

A) $p = 7315\ 827 / i = 3628\ 289 / k = 260\ \text{m mpy}$

B) $p = 7315\ 693 / i = 3628\ 415 / k = 262,5\ \text{m mpy}$

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjännösinventointi

305010160 Leveäkangas NW

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: maakuoppia
Ajoitus: esihistoriallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ
Koordinaatit:
Läntisin kuoppa (B): p = 7314 416 / i = 3630 418 / k = 257,5 m mpy
Itäisin kuoppa (F): p = 7314 201 / i = 3631 138 / k = 260 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KOSKENKYLÄ 424
Tila 1 (kuopat A ja D): MÄNTYKANGAS 19:2
Omistaja: Siekkinen Pauli, Lepinkäisentie 17, 93600 KUUSAMO
Tila 2 (kuopat B ja C): MÄKÄRÄINEN 6:1
Omistajat: Tuppurinen Veijo, Vöyrinkatu 38, 04430 JÄRVENPÄÄ
Tuppurinen Sulho, Rimakuja 9, 04440 JÄRVENPÄÄ
Tila 3 (kuopat E ja F): PIIKSRANTA 19:1
Omistaja: Siekkinen Eino, Niikkosentie 5, 93600 KUUSAMO

KOHDEKUVAUS:

Ennen syksyllä 2009 suoritettua Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäännös-inventointia kohteesta 305010160 Leveäkangas NW tunnettiin ainoastaan yksittäinen maakuoppa (A), joka sijaitsee Kuusamon kirkosta noin 31 kilometriä itään, Pikku-Kopatin ja Muojärven Piiksiselän välisen kannaksen kaakkoispäässä, kapean harjanteen tasaisella laella, kannakselle johtavan polun koillispuolella. Muodoltaan kuoppa on pyöreä ja suppilomainen. Sijaintinsa perusteella todennäköisimmin pyyntikuoppa. Kuopan halkaisija on noin 4 m – 4,5 m ja syvyys noin 120 cm. Inventoinnissa alueelta löytyi lisäksi viisi muuta kuoppaa (B – F), jotka sisällytettiin samaan kohteeseen. Myös kuoppien käsittely erillisinä kohteina olisi mahdollista ja perusteltua, koska ainakin osa kuopista poikennee toisistaan sekä käyttötarkoituksensa että ajoituksensa osalta.

TARKASTUSKERTOMUS:

Kohteesta 305010160 Leveäkangas NW aiemmin tunnettu maakuoppa oli ennallaan. Lähialueen tarkastus paljasti, että kuoppa ei ollut Leveäkankaan luoteisosan ainoa kuoppajäännös, vaan alueella oli myös lukuisia muita muinaisia kuoppia.

Ohessa kuoppien tarkemmat kuvailut ja koordinaatit. Luettelossa mukana myös ainoa Leveäkankaalta aiemmin tunnettu kuoppajäännös.

A: Kuoppa tunnettu jo ennen syksyllä 2009 suoritettua inventointia.

B ja C: Samankaltaisia kuoppia niin mitoiltaan kuin yleisolemukseltaankin kuin Leveäkankaalta aiemmin tunnettu kuoppajäännös (A). Sijaitsevat tästä länteen, Pikku-Kopatin ja Muojärven välisen kannaksen Pikku-Kopatin puoleisen rannan läheisyydessä, hieman yli 200 m etäisyydellä toisistaan. Molemmat kuopat ovat jonkin verran aiemmin tunnettua kuoppaa matalammalla korkeustasolla.

D: Kuoppa on kivettömässä hiekkamaassa, itä-länsi-suuntaisen harjanteen länsipäässä, noin 15 m etäisyydellä Muojärven rantatörmästä. Pyöreän kuopan halkaisija on noin 3 m, syvyys noin 30 cm. Kuopan pohjalle tekemästäni lapionpistosta paljastui turpeen alta palaneita kiviä sekä noin 5 cm paksuinen hiilikkerros. Todennäköisimmin keittokuoppa. Paikka sopisi topografiansa ja maaperänsä puolesta erittäin hyvin myös asuinpaikaksi. Kohteen luonteen tarkempi selvittäminen edellyttäisi kuopan lähiympäristön koekuopitusta.

E: Kuoppa sijaitsee lampeen laskevan hiekkapohjaisen rinteen partaalla. Pyöreän kuopan halkaisija on noin 3 m ja syvyys noin 40 cm. Kuopan pohjalle tekemässäni lapionpistossa totesin paksun huuhtoutumiskerroksen.

F: Yleisolemukseltaan samankaltainen maakuoppa kuin kohteesta aiemmin tunnettu kuoppa ja tästä länteen havaitut kaksi kuoppaa. Sijainti hiekkapohjaisen harjanteen päällä noin 50 m kuopasta E itään. Kuoppa on muodoltaan soikeahko ja pitkänomainen, koko noin 4 m x 5 m, pidempi itä-länsi-suunnassa, syvyys noin 120 cm.

Kuoppien koordinaatit:

A)	p = 7314 332 / i = 3630 680 / k = 262,5 m mpy
B)	p = 7314 416 / i = 3630 418 / k = 257,5 m mpy
C)	p = 7314 340 / i = 3630 558 / k = 257,5 m mpy
D)	p = 7314 360 / i = 3630 830 / k = 260 m mpy
E)	p = 7314 229 / i = 3631 074 / k = 257,5 m mpy
F)	p = 7314 201 / i = 3631 138 / k = 260 m mpy

Pidän hyvin todennäköisenä, että Leveäkankaan luoteispään alueelta on löydettävissä vielä useita muitakin kuoppajäännöksiä. Havaitsemiani kuopat löysin kävellessäni yhden kerran alueen läpi, lähinnä Muojärven aikaisemman vedenkorkeuden mukaisen rantatörmän yläpuolella kulkien. Osa alueesta, jolla havaitsemiani kuoppia sijaitsee, on merkitty Muojärven rantaosayleiskaavan kaavaluonnokseen merkinnällä RA-8. Ainakin kuoppa D, todennäköinen keittokuoppa, sijaitsee kyseisellä alueella. Mikäli rakennus- tai muuta maankäyttötoimintaa aiotaan kohdistaa Muojärven aiemman vedenkorkeuden aikaiselle niemekkeelle, jolla kuoppa sijaitsee, on kohteen tarkempi luonne syytä selvittää koekaivauksilla, jotta varmistuu, ettei muinaisjäännös vaurioidu maankäytön myötä.

Kohde tarkastettu: 14.9.2009

Aiemmat tutkimukset:	A. Erä-Esko	inventointi	1975
	M. Sarkkinen	inventointi	1999

Kuvat: Ks. kuvaliite, kuva 5.

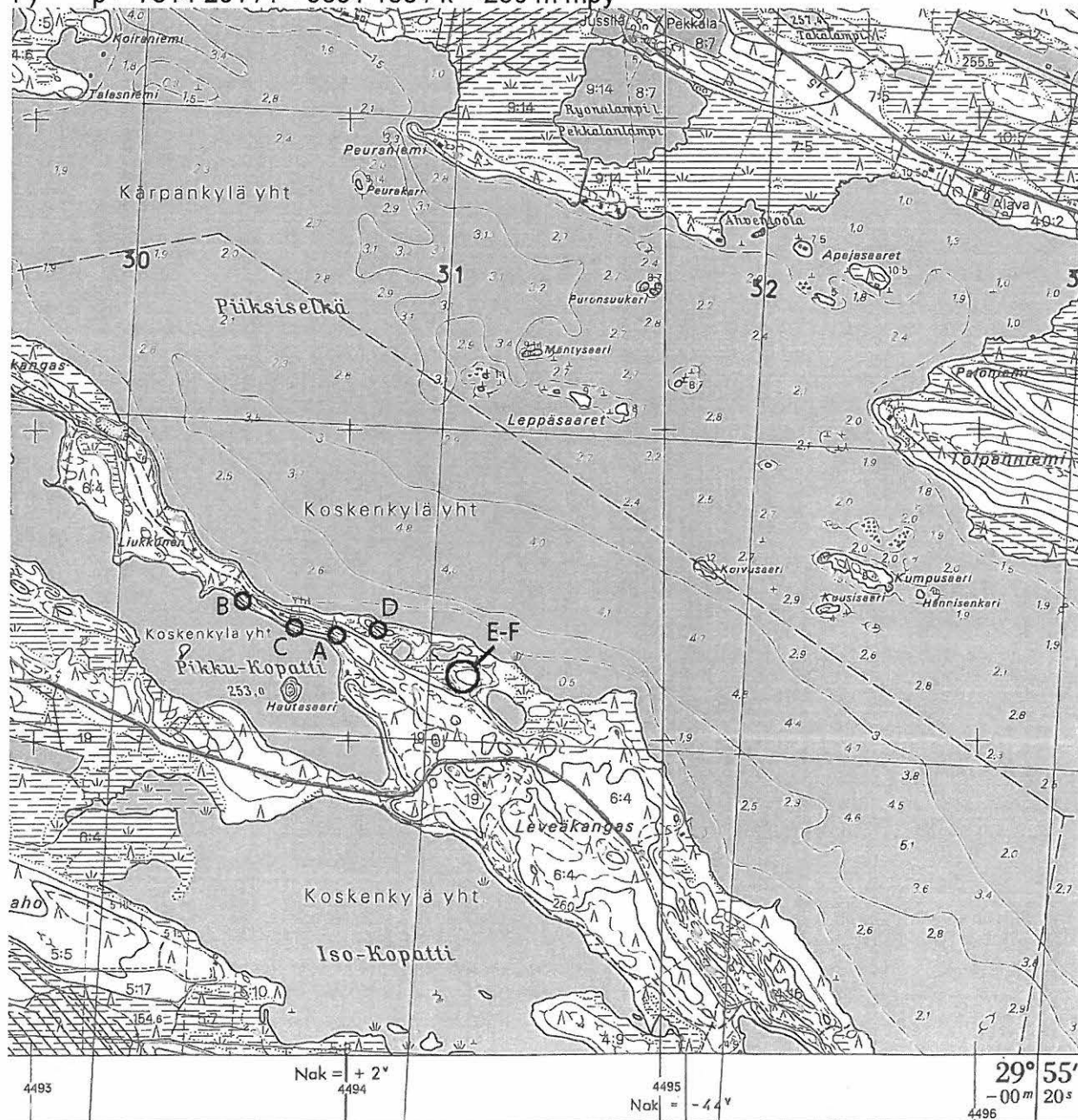
Kartta: Ote peruskartasta 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ, 1:20 000

305010160 Leveäkangas NW

maakuoppia

PK 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ

- A) p = 7314 332 / i = 3630 680 / k = 262,5 m mpy
- B) p = 7314 416 / i = 3630 418 / k = 257,5 m mpy
- C) p = 7314 340 / i = 3630 558 / k = 257,5 m mpy
- D) p = 7314 360 / i = 3630 830 / k = 260 m mpy
- E) p = 7314 229 / i = 3631 074 / k = 257,5 m mpy
- F) p = 7314 201 / i = 3631 138 / k = 260 m mpy

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi

305010162 Luikonperä

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: painanteita
Ajoitus: esihistoriallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
Koordinaatit: p = 7316 547 / i = 3611 890 / k = 255 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KANTOKYLÄ 406
Tila: KESKITALO 27:17
Omistaja: Törmänen Johan

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 12 km itäkaakkoon, Välijärven luoteiskulmassa sijaitsevan Luikonperän lounaisrannalla, itäkoilliseen terassimaisesti laskevan kankaan yläreunalla on 5 – 6 matalaa painaumaa/painannetta, joista pohjoisin on Sossonniementiestä 10 m – 15 m itään. Painanteiden koko on 3 m x 4 m – 5 m x 7 m ja syvyys 20 cm – 40 cm. Paitsi heikkoa likamaata, ei alueelta ole tavattu varmoja asuinpaikan merkkejä.

TARKASTUSKERTOMUS:

Käydessäni paikalla totesin, että kohteen kuvauksessa mainitut painaumat olivat varsin epämääräisiä ja vaikeasti hahmotettavissa. En pidä poissuljettavana, että paikalla ei olisi lainkaan muinaisjäännöstä, vaan painaumat/painanteet olisivat maaston luontaisia epätasaisuuksia. Mikäli alueelle halutaan kohdistaa rakennus- tai muuta maankäyttötoimintaa, on painanteiden luonne kuitenkin selvitettävä koekaivauksilla.

Kohde tarkastettu: 10.9.2009

Aiemmat tutkimukset: M. Sarkkinen inventointi 1999

Kuvat: -

Kartta: Ote peruskartasta 4524 04 TÖRMÄSENVAARA, 1:20 000

305010162 Luikonperä

painanteita

PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA

p = 7316 547 / i = 3611 890 / k = 255 m mpy

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjännösinventointi

305010163 Taivallahti

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännytyystyyppi: asuinpaikka, asumuspainanteita
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
Koordinaatit: p = 7315 726 / i = 3614 885 / k = 255 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KANTOKYLÄ 406
Tila: SANTALA 3:32
Omistajat: Halttunen Inga ja Jorma, Kolmenkyläntie 7, 02420 JORVAS

KOHDEKUVAUS:

Taivallahden kivikautinen asuinpaikka sijaitsee Kuusamon kirkosta noin 16 km itä-kaakkoon, Välijärven Taivallahden pohjoisrannalla. Aivan asuinpaikan länsipuolella on Välijärven ja Kylmäjärven välisen kannaksen katkaiseva kaivanto, ilmeinen veneenveto-taival, kohde 305010099 Muosalmi länsi. Paikalla on havaittu tasaisella hiekkapohjaisella mäntykankaalla ainakin kolme asumuspainannetta sekä ainakin kuusi epämääräisempää mahdollista asumuspainannetta noin 60(100?) m matkalla. Vaatimattomien painanteiden koko on noin 3 m x 4 m ja syvyys noin 10 cm – 30 cm. Yksi painanteista on aivan rantatörmän vieressä. Kyseisestä painanteesta on tavattu kvartsia ja palanutta luuta.

TARKASTUSKERTOMUS:

Käydessäni paikalla totesin jokseenkin mahdottomaksi Sarkkisen inventointiraportissaan mainitsemien varmojen tai epämääräisempien (asumus)painanteiden paikallistamisen. Yleiseltä topografialtaan varsin tasaisella kankaalla esiintyi sen verran luontaisia korkeuseroja, että en kokenut pystyväni absoluuttisesti tunnistamaan kyseisiä vaatimattomiksi luonnehdittuja painanteita. Löydöt, jotka Sarkkinen oli rantatörmän luota tavannut, osoittavat kuitenkin selvästi, että paikalla sijaitsee kivikautinen asuinpaikka riippumatta siitä, montako asumuspainannetta ja missä kohdissa kankaalla kyetään tunnistamaan. Kohteen laajuuden ja luonteen tarkka määrittäminen vaatisi koekaivauksia alueella.

Kohde tarkastettu: 12.9.2009

Aiemmat tutkimukset: M. Sarkkinen inventointi 1999

Aiemmat löydöt: KM 31714

Kuvat: -

Kartta: Ote peruskartasta 4524 04 TÖRMÄSENVAARA, 1:20 000

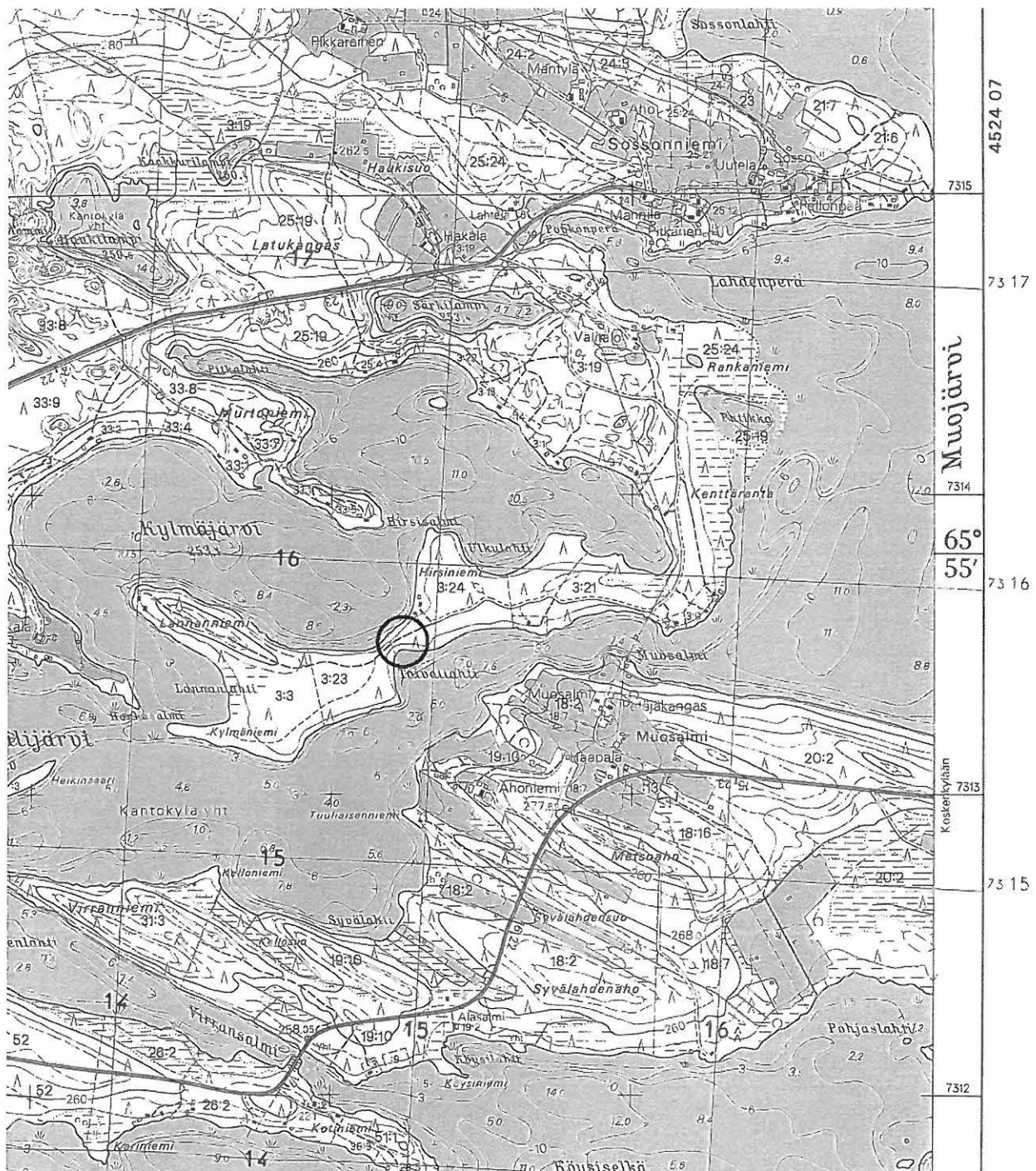

305010163 Taivallahti 305010163

kivikautinen asuinpaikka, asumuspainanteita

PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA

p = 7315 726 / i = 3614 885 / k = 255 m mpy

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi

305010167 Pyhälampi, N-ranta

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: maakuoppia
Ajoitus: esihistoriallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 01 KUUSAMO
Koordinaatit: p = 7319 239 / i = 3606 404 / k = 255 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KANTOKYLÄ 406
Tila: PERÄLÄ 10:14
Omistajat: Karjalainen Jorma Matias kp.
Enni Karjalainen, Märvehentie 3, 96300 KUUSAMO

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 6 km itään, Puutteenkylän Pyhälammen pohjoisrannalla, lammen ja Pyhälahden väliseltä kannakselta 250 m – 300 m itään, sijaitsee palstojen rajalla kolme rannansuuntaista kuoppaa. Kuopat ovat kooltaan noin 1,5 m – 2 m x 3,5 m – 4 m, siis muodoltaan pitkänomaisia, ja syvyydeltään noin 50 cm – 60 cm. Kuopat ovat noin 10 m etäisyydellä rantatörmän reunasta, ja uloimpien kuoppien välimatka on 30 m – 35 m. Itäisimpään kuoppaan tehtiin vuoden 2006 tutkimusten yhteydessä koekuoppa. Kuopan vallissa havaittiin kaksoismaannos, ja maannoksen alla hiiltä, jonka ajoitustulos (Hel.1313) oli 3830 ± 45 BP. Kyse lienee pyyntikuopista.

TARKASTUSKERTOMUS:

Tarkastuskäynnilläni totesin, että kuoppien tilassa ei ollut havaittavissa muutoksia vuonna 2006 dokumentoituihin tietoihin verrattuna. Ainakin osassa aluetta, jolla kuopat sijaitsevat, on Muojärven rantaosayleiskaava-alueen kaavamerkintä RA-4. Mikäli rakennus- tai muuta maankäyttöä kohdistuu kyseiselle alueelle, on kuoppien säilyminen turvattava tai vaihtoehtoisesti kuopat on tutkittava maankäytön tieltä.

Kohde tarkastettu: 9.9.2009

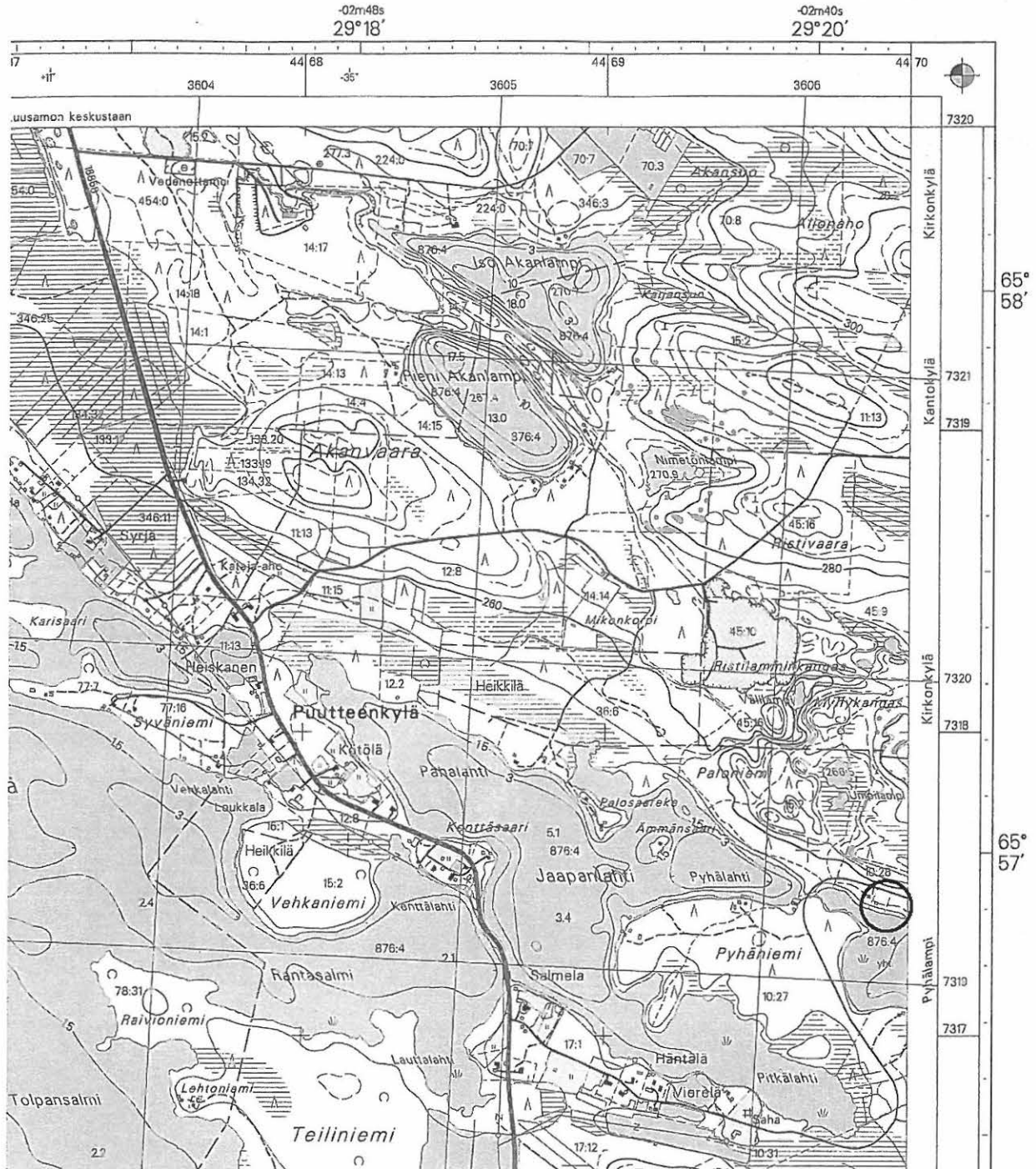
Aiemmat tutkimukset:	M. Sarkkinen	inventointi	1999
	J. Okkonen	koekaivaus	2006

Kuvat: -

Kartta: Ote peruskartasta 4524 01 KUUSAMO, 1:20 000

305010167 Pyhälampi, N-ranta
 maakuoppia
 PK 4524 01 KUUSAMO
 p = 7319 239 / i = 3606 404 / k = 255 m mpy

4524 01

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjännösinventointi

305010168 Pyhälammen niemi

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: maakuoppa
Ajoitus: esihistoriallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 01 KUUSAMO
Koordinaatit: p = 7319 212 / i = 3606 255 / k = 255 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KANTOKYLÄ 406
Tila: PYHÄLAHTI 10:35
Omistaja: Karjalainen Jorma Matias

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 6 km itään, Puutteenkylän Pyhäniemen itäosassa, Pyhälammen ja Pyhälahden väliseltä kannakselta noin 150 m itäkaakkoon, sijaitsee Pyhälammen länsirannalla yksittäinen maakuoppa. Kuopan koko on noin noin 2 m x 4 m, syvyys noin 60 cm – 70 cm ja etäisyys Pyhälammen rannasta noin 20 m – 30 m.

TARKASTUSKERTOMUS:

Tarkastuskäynnilläni totesin, että hiekkaiseen maaperään kaivettu kuoppa oli kohteen aiempia inventointitietoja vastaavassa tilassa. Paikan topografian perusteella kyseessä on todennäköisimmin pyyntikuoppa.

Kohde tarkastettu: 9.9.2009

Aiemmat tutkimukset: M. Sarkkinen inventointi 1999

Kuvat: -

Kartta: Ote peruskartasta 4524 01 KUUSAMO, 1:20 000

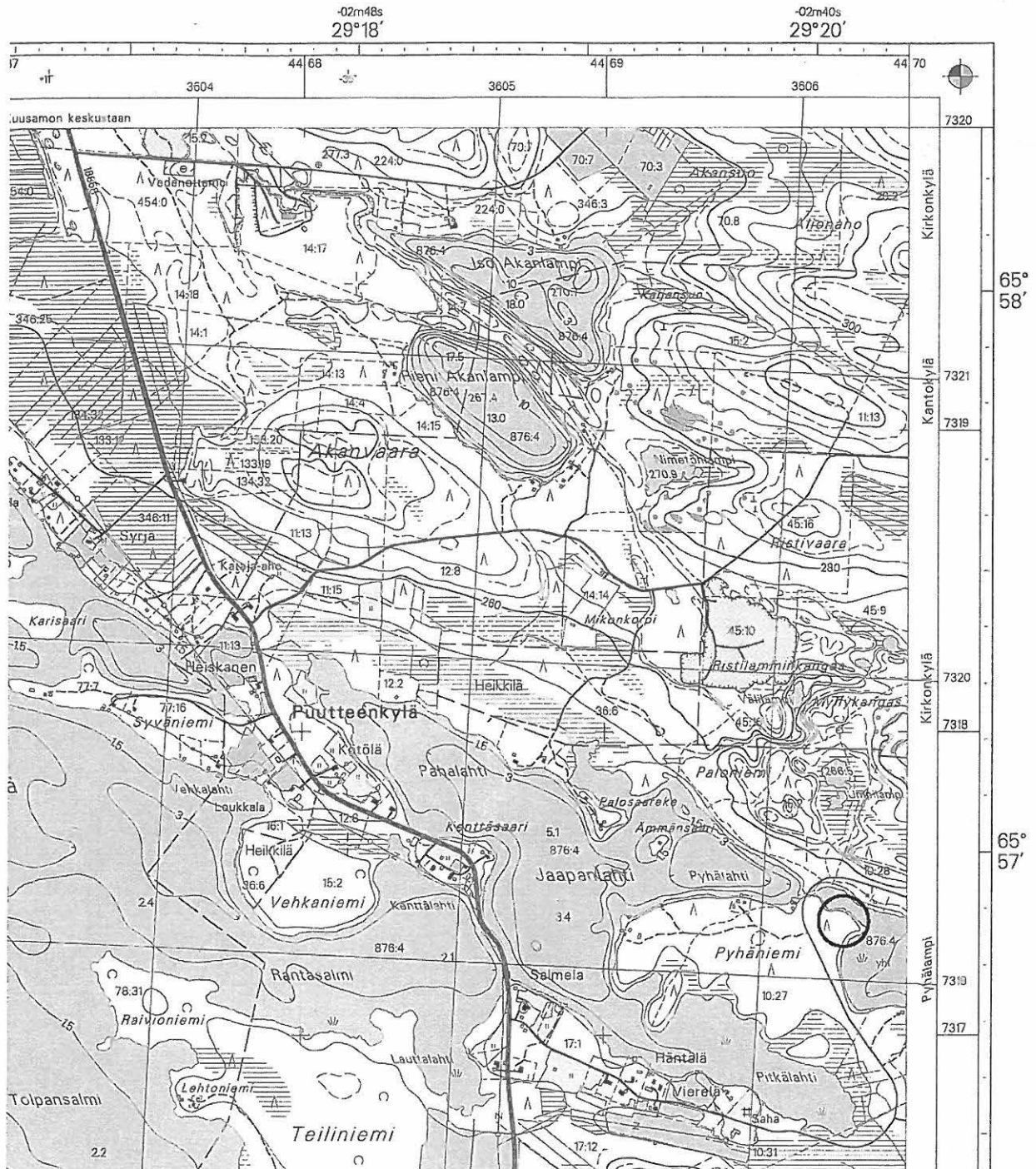
305010168 Pyhälammen niemi

maakuoppa

PK 4524 01 KUUSAMO

p = 7319 212 / i = 3606 255 / k = 255 m mpy

4524 01

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi

305010169 Pyhäniemi, N-ranta

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: asumuspainanteita, maakuoppia
Ajoitus: esihistoriallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 01 KUUSAMO
Koordinaatit:
Länsiosa: p = 7319 243 / i = 3605 778 / k = 255 m mpy
Itäosa: p = 7319 236 / i = 3605 997 / k = 255 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KANTOKYLÄ 406
Tila: PYHÄLAHTI 10:35
Omistaja: Karjalainen Jorma Matias

KOHDEKUVAUS:

Kohde sijaitsee Kuusamon kirkosta noin 6 km itään, Pyhäniemen pohjoisrannalla. Kohteen länsiosan muodostavat noin 5 m x 10 m laajuisella alalla, noin 150 m niemen pohjoisrannan keskimmäisestä mökistä länteen, sijaitsevat kaksi toisiinsa liittyvää asumuspainannetta (tai yksi kookas pitkänomainen painanne) ja maakuoppa, jonka koko on noin 1,5 m – 2 m x 3 m – 3,5 m, syvyys noin 60 cm. Alueella on koekuopassa havaittu hiiltä, likamaata sekä kvartsi-iskoksia. Vuoden 2006 tutkimusten yhteydessä painanteeseen tehtiin koekuoppia, joista löytyi kvartsi-iskoksia, palaneita kiviä sekä palaneita luunpaloja. Eläimenluista teetettiin myös radiohiiliajoitus, (Hela-1305) 3780 ± 55 BP .

Kohteen itäosan muodostavat edellä mainitusta mökistä noin 60 m itään polulla sijaitseva asumuspainanne, kooltaan 4 m x 5,5 m, syvyydeltään 30 cm, ja kuoppa painanteesta noin 10 metriä kaakkoon. Kuopan koko on noin 1,5 m – 2 m x 3 m – 3,5 m, syvyys noin 60 cm. Painanteessa on havaittu voimakasta likamaata ja palaneita kiviä. Rannan läheisyydessä on havaittu myös muita epämääräisiä painanteita, minkä perusteella muinaisjäännös voi olla alueeltaan laajempikin, kuin mitä inventointien yhteydessä on pystytty todentamaan.

TARKASTUSKERTOMUS:

Kohde oli tarkastushetkellä aiempien kohdetta käsitelleiden raporttien mukaisessa tilassa. Alueella, joka ulottuu Pyhäniemen pohjoisrannan keskimmäiseltä mökiltä toistasataa metriä sekä itään että länteen, on Muojärven rantaosayleiskaavan kaavaluonnoksessa merkintä RA-7. Alue kattaa sekä muinaisjäännöksen länsi- että itäosan, ja keskeinen osa alueesta on kyseisten osien välissä. Koska muinaisjäännöksen rajausta on epäselvä, on kohteen laajuutta ja luonnetta selvitettävä koekaivauksilla, mikäli alueelle kohdistuu kohteen säilymistä uhkaavia maankäyttötoimia.

Kohde tarkastettu: 9.9.2009

Aiemmat tutkimukset:	M. Sarkkinen	inventointi	1999
	J. Okkonen	koekaivaus	2006

Kuvat: -

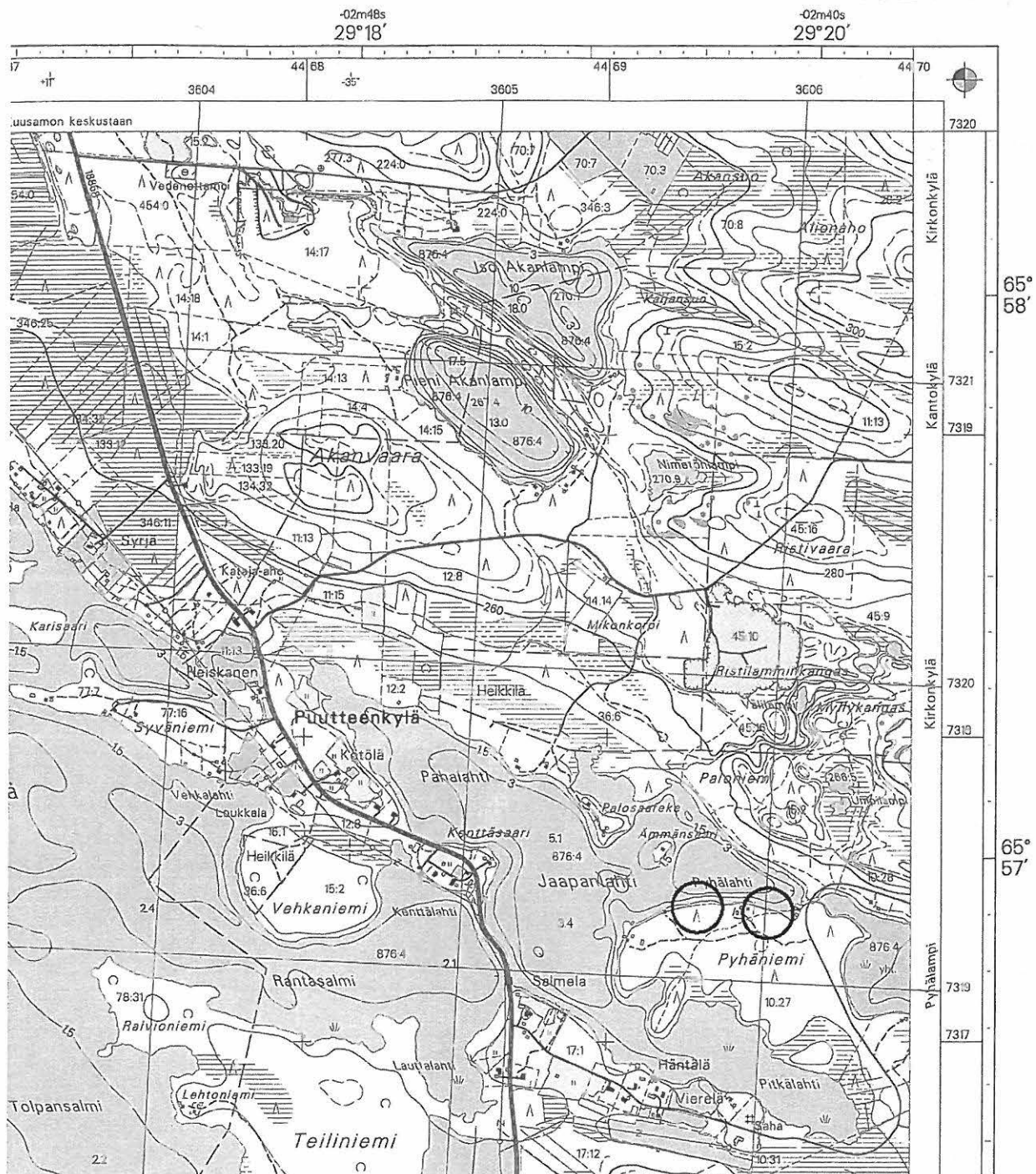
Kartta: Ote peruskartasta 4524 01 KUUSAMO, 1:20 000

305010169 Pyhäniemi, N-ranta
 asumuspainanteita, maakuoppia
 PK 4524 01 KUUSAMO

Länsiosa: p = 7319 243 / i = 3605 778 / k = 255 m mpy

Itäosa: p = 7319 236 / i = 3605 997 / k = 255 m mpy

4524 01

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi

305010173 Laakkiainen S

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka/kalakenttä(?)
Ajoitus: historiallinen(?)
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ
Koordinaatit: p = 7314 758 / i = 3639 372 / k = 262,5 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: VALTION METSÄMÄÄT 893
Tila: KUUSAMON VALTIONMAA 10:1

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkolta noin 39 km itään, Koppelonperän Laakkiaisen etelärannalla olevan moreeniharjanteen järveen laskevalla äestetyllä pohjoisrinteellä noin 50 m etäisyydellä järven rannasta, on tavattu runsaasti palaneita liesikiviä noin 50 m x 100 m alalla. Selvästi esihistorialliseen aikaan tai muuten ajoittavia löytöjä ei paikalta ole tehty. Kohde sijaitsee rajavyöhykkeellä, alle kilometrin etäisyydellä Suomen ja Venäjän välisestä rajasta.

TARKASTUSKERTOMUS:

Inventoinnin ajaksi ei haettu lupaa rajavyöhykkeellä liikkumiseen, mistä johtuen kohdetta ei tarkastettu inventoinnin yhteydessä. Kohteen säilymisen turvaa sijainti rajavyöhykkeellä.

Kohde tarkastettu: -

Aiemmat tutkimukset: Okkonen, Zubrow, Rajala,
Mittchell ja Majoinen inventointi 1998

Kuvat: -

Kartta: Ote peruskartasta 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ, 1:20 000

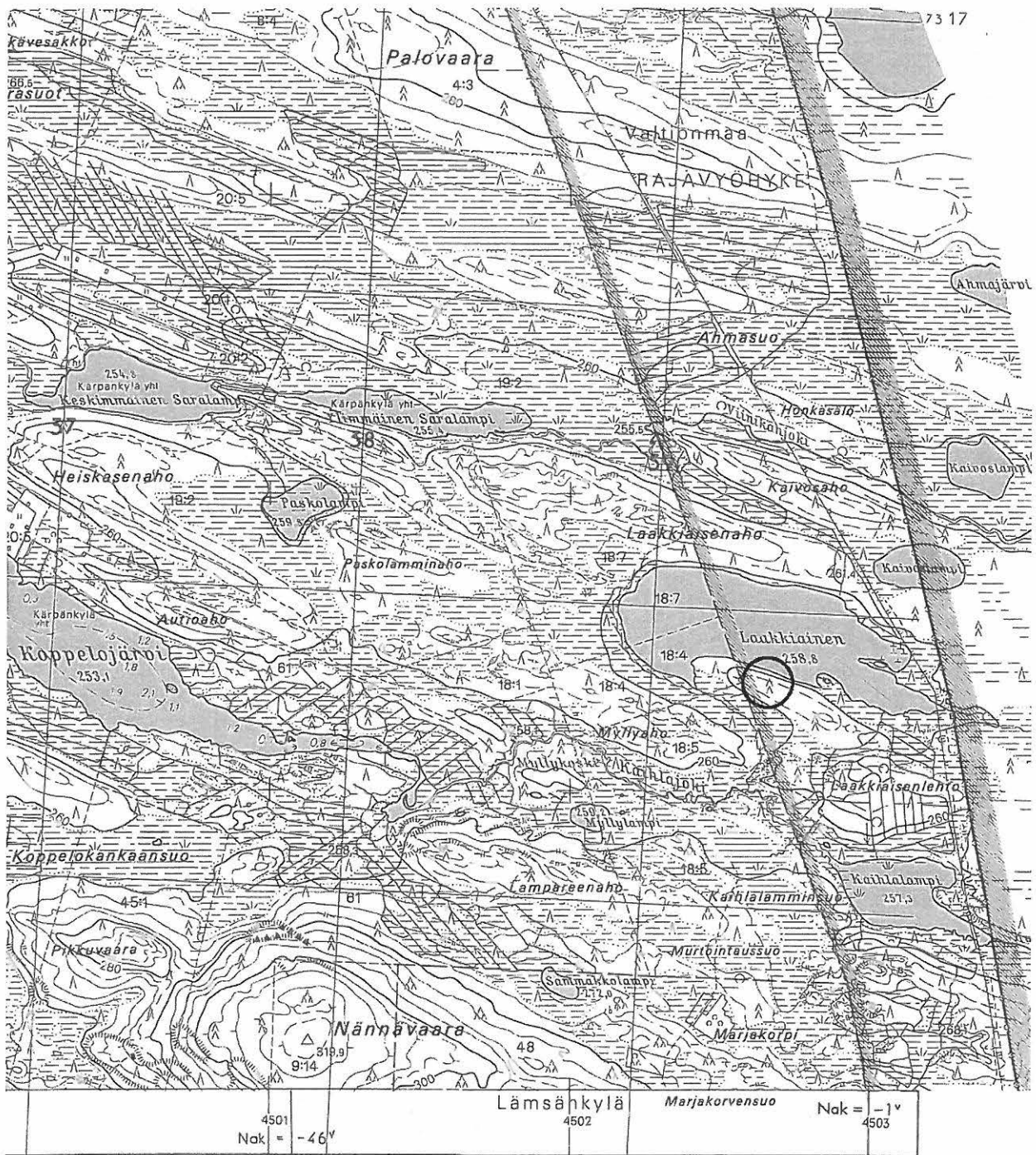

305010173 Laakkiainen S

asuinpaikka/kalakenttä(?)

PK 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ

p = 7314 758 / i = 3639 372 / k = 262,5 m mpy

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi

305040029 Pyhålahti (Ristikangas)

PERUSTIEDOT

Muinaisjånnstyyppi: raha-aarteen lytpaikka
Ajoitus: rautakautinen ja/tai keskiaikainen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 01 KUUSAMO
Koordinaatit: p = 7319 407 / i = 3606 146 / k = 257,5 – 260 m mpy
Kyseisen kohteen koordinaatit ovat noin-arvoja.

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylå: KANTOKYLÅ 406
Tila: RANTALA 15:2
Omistaja: Kortesalmi J. Juhani, Kasarminkatu 38 A 4, 00130 HELSINKI

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta runsaat 6 km itåån, Kuusamojrven Pyhålahden koillispuolelta, Pyhålahden ja sen itåpuolisen Pyhålammn yhdiståvån Lamminpuron niskasta noin 100 m pohjoiseen, lytyi 1000-luvun rahaktk (KM 3307, erilaisia hopearahoja, yht. 409 kpl), kun vuonna 1896 aluetta niitettåesså tasoitettiin sammaloitunutta mtst. Aluetta tutkittiin muun muassa metallinilmaisimella vuonna 2006, mutta tarkempaa lytpaikkaa ei paikallistettu. Alue on yhå kasvillisuudeltaan ympriststån erottuvaa entistå niittyå.

TARKASTUSKERTOMUS:

Silmilin jonkin aikaa ymprilleni kohteesta ilmoitettujen koordinaattien osoittamalla paikalla ja totesin, ettå entinen niitty oli tehokkaasti metsittynyt. Mitn muinaiseen aktiviteettiin liittyv paikalla ei ollut havaittavissa.

Kohde tarkastettu: 9.9.2009

Aiemmat tutkimukset:	J. L. Lukkarinen	tarkastus	1917
	J. L. Lukkarinen	tarkastus	1926
	A. Erå-Esko	inventointi	1975
	M. Sarkkinen	inventointi	1999
	J. Okkonen	koekaivaus	2006

Kuvat: -

Kartta: Ote peruskartasta 4524 01 KUUSAMO, 1:20 000

305040029 Pyhälahti (Ristikangas)

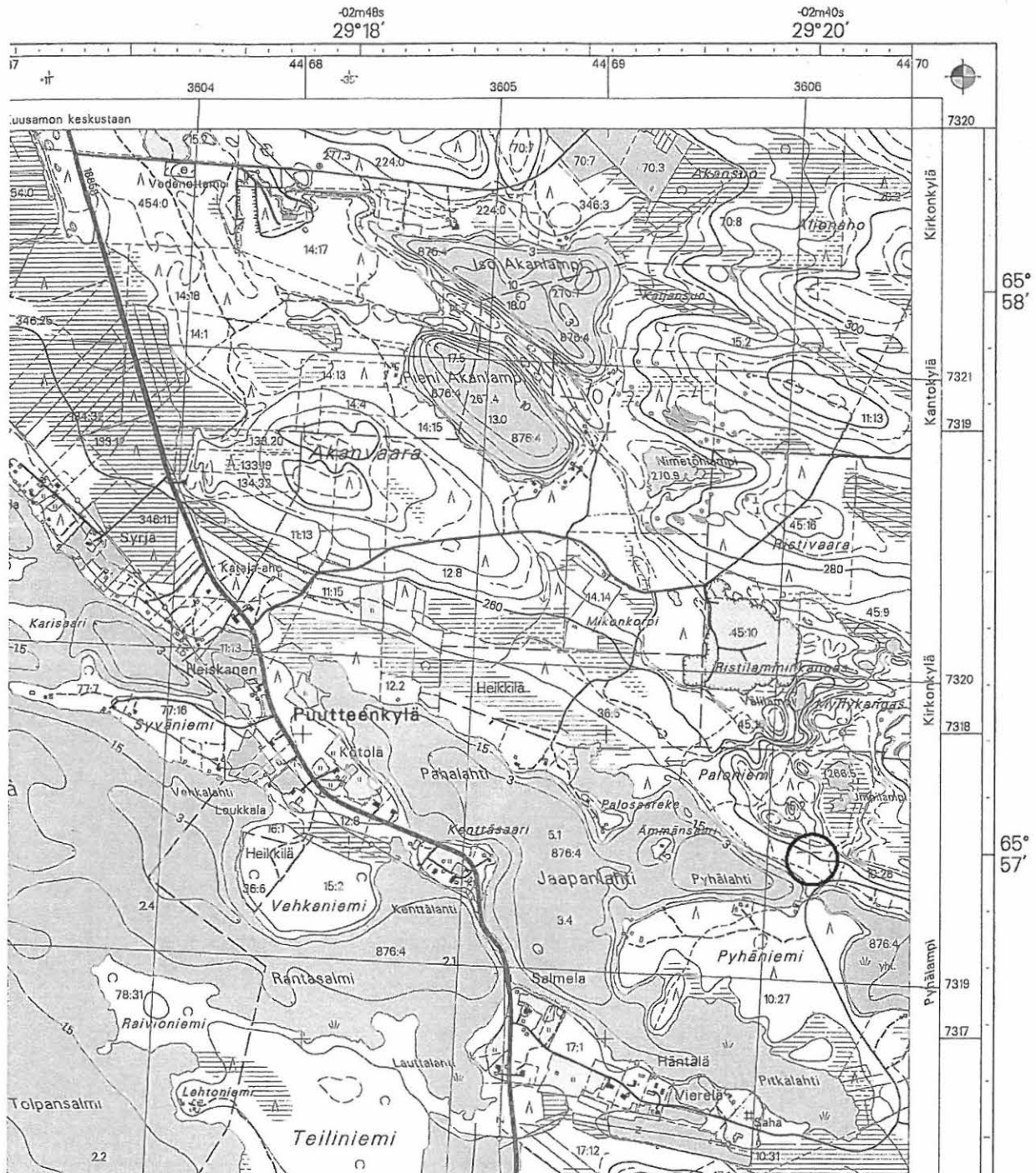
raha-aarteen löytöpaikka

PK 4524 01 KUUSAMO

p = 7319 407 / i = 3606 146 / k = 257,5 – 260 m mpy

Kyseisen kohteen koordinaatit ovat noin-arvoja.

4524 01

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjännösinventointi

1000009102 Taipale

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: keittokuoppia
Ajoitus: esihistoriallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ
Koordinaatit: p = 7316 895 / i = 3628 030 / k = 255 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KÄRPÄNKYLÄ 427
Tila: TAIVAL 36:0
Omistaja: Kukkanen Petri, Humikkalantie 101 O 85, 00970 HELSINKI

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 29 km itään, Muojärven pohjoispuolisella Kylmäniemellä, niemen tyven kapeimmalla kohdalla olevan vanhan talon itäpuolella, niemen etelärannalla, sijaitsee läpimitaltaan noin 15 m kokoisella alueella neljä kuoppaa, joiden halkaisija on noin 1 m – 1,5 m ja syvyys noin 30 cm – 50 cm. Kuopat ovat sijoittuneet kahdeksi kuoppapariksi. Osassa kuopista on havaittu palaneita kiviä ja huuhtoutumiskerros. Mahdollisesti kuopat ovat keittokuoppia.

TARKASTUSKERTOMUS:

Tarkastuskäynnilläni havaitsin Sarkkisen inventointiraportissaan kuvailemat kuopat hieman vanhan talon pihapiirin itäpuolella, vajaan parinkymmenen metrin etäisyydellä Muojärven rannasta. Alueella, jolla kuopat sijaitsevat, on Muojärven rantaosayleiskaavan kaava-luonnoksessa merkintä RA-3. Mikäli kyseisen alueen kuoppien puoleiseen länsipäähän kohdistuu rakennus- tai muuta maankäyttötoimintaa, on kuoppien säilyminen turvattava tai vaihtoehtoisesti kuopat on tutkittava maankäytön tieltä.

Kohde tarkastettu: 22.9.2009

Aiemmat tutkimukset: M. Sarkkinen inventointi 2005

Kuvat: -

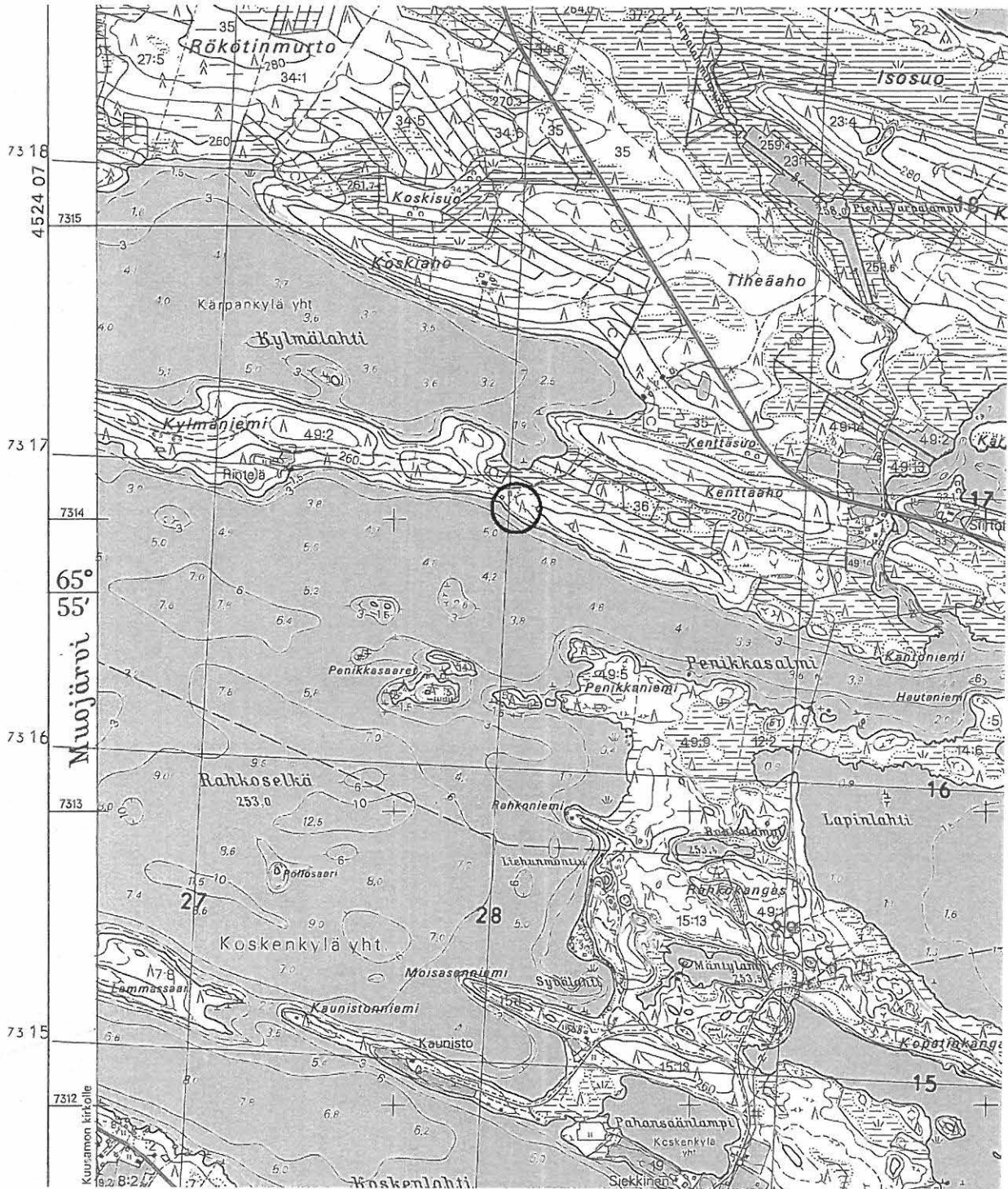
Kartta: Ote peruskartasta 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ, 1:20 000

1000009102 Taipale

keittokuoppia

PK 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ

p = 7316 895 / i = 3628 030 / k = 255 m mpy

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjännösinventointi

Inventoinnin yhteydessä löydetyt aiemmin tuntemattomat muinaisjäännökset

Uusi kohde 1: Ahosaari

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: tarinapaikka, maakuoppia, hautasaari(?)
Ajoitus: historiallinen(?)
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 07 MUOJÄRVI
Koordinaatit:
Länsipää: p = 7319 880 / i = 3619 120 / k = 262,5 m mpy
Itäpää: p = 7319 820 / i = 3619 255 / k = 262,5 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: HEIKKILÄ 402
Tila: AHOSAARI 34:38
Omistajat: Kajava Markku ja Pirkko, Pääskytie 16, 93600 KUUSAMO

KOHDEKUVAAUS:

Kohde sijaitsee Kuusamon kirkosta noin 19 km itään, Muojärven Ahosaaren eteläosan itäkaakko-länsiluode-suuntaisen harjanteen länsipäässä, saaren korkeimman kohdan läheisyydessä, luonnonsuojelualueella.

Paikalliset informantit Petteri Ervasti ja Alpo Ervasti Muojärven pohjoispuoleiselta Kajavan- kylältä kertoivat, että Ahosaarta pidetään perimätiedon mukaan lappalaisten hauta- paikkana, ja että saaren korkeimman kohdan tuntumassa saaren länsipäässä on hautojen näköisiä painaumuksia sekä isompi kuoppa, ”ruumishuoneen” jäännös.

Informanteilta saamieni tietojen perusteella menin moottoriveneellä Ahosaareen ja nousin saaren eteläosan harjanteelle, jossa havaitsin saaren korkeimman kohdan läheisyydessä lukuisia selvästi ihmisen toiminnan seurauksena syntyneitä kuoppia. Kuopat sijoituivat harjanteelle molemmin puolin saaren korkeinta kohtaa, noin sadan metrin matkalle. Kuopista osa oli pyöreitä, halkaisijaltaan noin 1 m – 1,5 m, osa puolestaan pitkänomaisia, pituudeltaan noin 1 m – 3 m, leveydeltään noin 0,5 m – 1,5 m. Useimmat kuopat olivat noin 0,5 m syvyisiä. Mitään säännönmukaisuutta kuoppien suuntautuneisuudessa en havainnut. Alueen itäpäässä, saaren korkeimmasta kohdasta noin 80 m itään, oli lisäksi muita kuoppia suurempi, loivapiirteisen vallin ympäröimä kuoppa, kooltaan noin 3 m x 4 m ja syvyydeltään noin 80 cm. Kuoppiin tekemistäni lapionpistoista havaitsin, että kuopissa oli selvä huuhtoutumiskerros ja että maaperä oli hiekkansekaista moreenia. Mitään kuoppien käyttötarkoitusta selvittävää ei lapionpistoista kuitenkaan paljastunut.

Kohde tarkastettu: 15.9.2009

Kuvat: -

Kartta: Ote peruskartasta 4524 07 MUOJÄRVI, 1:20 000

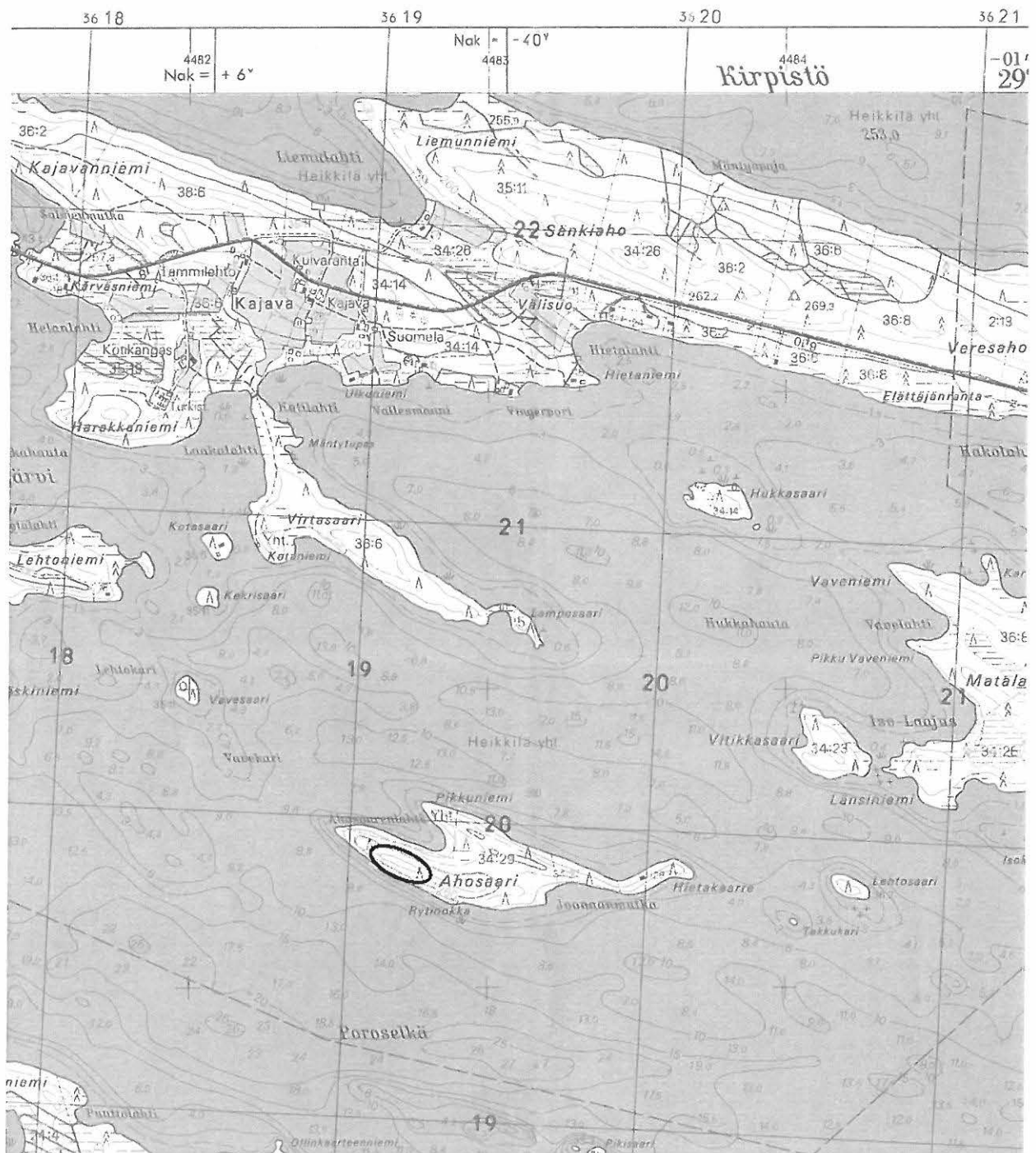
Uusi kohde 1: AhoSaari

tarinapaikka, maakuoppia, hautasaari(?)

PK 4524 07 MUOJÄRVI

Länsipää: p = 7319 880 / i = 3619 120 / k = 262,5 m mpy

Itäpää: p = 7319 820 / i = 3619 255 / k = 262,5 m mpy

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi

Uusi kohde 2: Elättäjänranta ja Veresaho

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: rajamerkkejä
Ajoitus: historiallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 07 MUOJÄRVI
Koordinaatit: a) $p = 7321\ 485 / i = 3620\ 845 / k = 255\ m\ mpy$
b) $p = 7321\ 966 / i = 3620\ 870 / k = 255\ m\ mpy$

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: HEIKKILÄ 402
Tila: LAHTELA 36:10
Omistaja: Kajava Pauli, Kajavantie 176b, 93999 KUUSAMO

KOHDEKuvaus:

Muinaisjäännöskohteen muodostavat kaksi rajamerkkiä, jotka sijaitsevat Kuusamon kirkosta noin 21 km itään, Muojärven ja Kirpistön välisen kannaksen pohjois- ja etelärannoilla, vesistön aiemman vedenkorkeuden aikaisen rantatörmän päällä. Rajamerkit ovat nelikulmaisia ja miehennostannaisista kivistä ladottuja. Latomuksissa on kaksi kivikertaa, alempi kookkaammista kivistä ladottu, ylempi pienemmistä. Pienimpien latomuksiin käytettyjen kivien läpimitta on noin 20 cm. Rajamerkkien korkeus on noin 40 cm ja sivujen pituus on noin 1,5 m. Keskellä kumpaakin latomusta on viisarikivi, johon on hakattu numero; kannaksen pohjoispuolisen rajamerkin (b) viisarikivessä on numero on 18 ja kannaksen eteläpuolisen rajamerkin (a) viisarikivessä numero 19.

Rajamerkin nro 19 on paikallistanut Muojärven pohjoispuoleiselta Kajavankylältä kotoisin oleva Alpo Ervasti syksyllä 2006. Hän on myös puhdistanut rajamerkin paremmin näkösalille sammalen alta. Rajamerkin nro 18 on puolestaan löytänyt metsästysretkellään 1960-luvun lopulla Pauli Kajava; sittemmin rajamerkki on osin vaurioitunut metsänaurauksen yhteydessä. Alpo Ervasti toimi oppaana käydessäni tarkastamassa kyseiset rajamerkit. Hän uskoo, että kyseessä ovat entisen Venäjän rajan rajamerkit Tarton rauhaa edeltävältä ajalta. Todennäköisempää kuitenkin on, että kysymyksessä on kylien välisen rajan merkintä: peruskartallekin merkitty Kärpänkylän ja Heikkilän kylän välinen raja kulkee hyvin läheltä kyseisiä rajamerkkejä. Joka tapauksessa kyseiset rajamerkit lukeutuvat muinaismuistolain piiriin ja ovat siten lain suojaamia kiinteitä muinaisjäännöksiä.

Kohde tarkastettu: 13.9.2009

Kuvat: Ks. kuvaliite, kuva 6.

Kartta: Ote peruskartasta 4524 07 MUOJÄRVI, 1:20 000

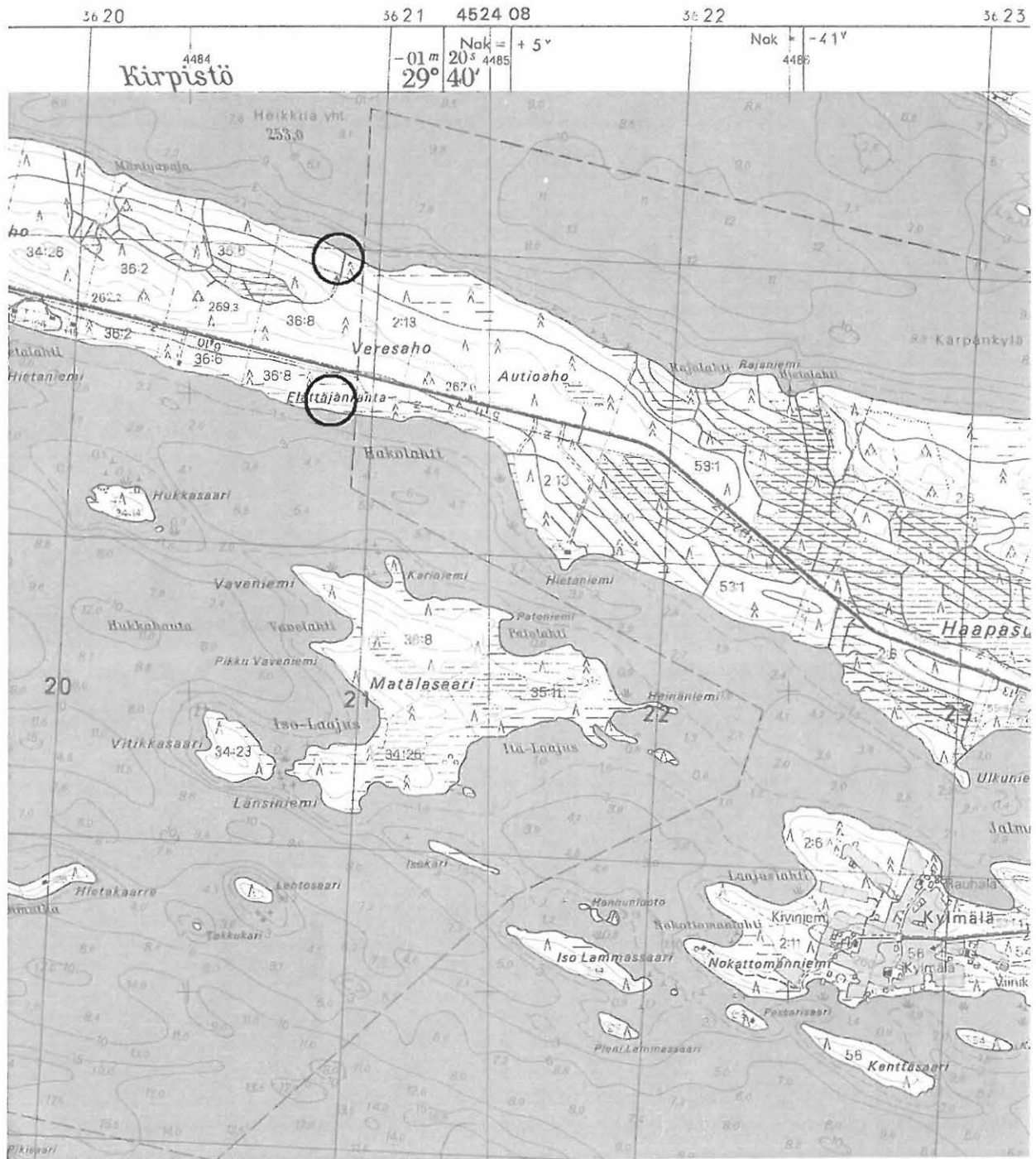
Uusi kohde 2: Elättäjänranta ja Veresaho

rajamerkkejä

PK 4524 07 MUOJÄRVI

a) $p = 7321\ 485 / i = 3620\ 845 / k = 255\ \text{m mpy}$

b) $p = 7321\ 966 / i = 3620\ 870 / k = 255\ \text{m mpy}$

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi

Uusi kohde 3: Hautasaari

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: maakuoppia
Ajoitus: esihistoriallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ
Koordinaatit: p = 7314 140 / i = 3630 570 / k = 158 – 162,5 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KOSKENKYLÄ 424
Tila: MÄNTYKANGAS 19:2
Omistaja: Siekinen Pauli, Lepinkäisentie 17, 93600 KUUSAMO

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 31 km itäkaakkoon, Pikku-Kopatin kaakkoisosassa, sijaitsee korkeimmilta osiltaan noin kymmenen metrin korkeuteen järven pinnasta jyrkästi kohoava Hautasaari. Tarkastin kohteen käymällä saarella järven rannasta lainaamalla soutuveneellä. Pienehkön männikköisen saaren maaperä on hiekkaa. Saaren korkeimmalla kohdalla on kuoppa, jonka halkaisija on noin 4 m ja syvyys noin 1 m. Tästä noin 15 m etelään on yhtä syvä kuoppa, jonka koko on noin 3 m x 5 m, josta edelleen noin 5 m etelään on kuoppa, jonka koko on noin 1,5 m x 3 m ja syvyys noin 70 cm. Kyseisessä kuopassa oli kuopan pohjalle tekemässäni lapionpistossa havaittavissa nokinen juova noin 10 cm syvyydellä paksun huuhtoutumiskerroksen yhteydessä. Lisäksi saaren etelään viettävällä lakialueella on ainakin neljä halkaisijaltaan 1,5 m – 2 m kuoppaa, joiden syvyys on alle puoli metriä. Osa viimeksi mainituista kuopista voi olla muinaisista tuulenskaadoista aiheutuneita. Osassa kuopista on pohjalla moderneja kaivelun jälkiä, alle 0,5 m x 0,5 m laajuisia ja reilun puolen metrin syvyisiä lapiolla kaivettuja jyrkkäreunaisia kuopanteita. Kyseiset kaivelut oli muutamia vuosia sitten uteliaisuuttaan tehnyt Pikku-Kopatin rannalla suoraan Hautasaaresta itään sijaitsevan lomamökin isäntä. Hän ei kuitenkaan ollut kertomansa mukaan löytänyt kuopista mitään. Kuoppien käyttötarkoituksen selvittäminen vaatisi tarkempia tutkimuksia saarella.

Kohde tarkastettu: 23.9.2009

Kuvat: Ks. kuvaliite, kuvat 7 ja 8.

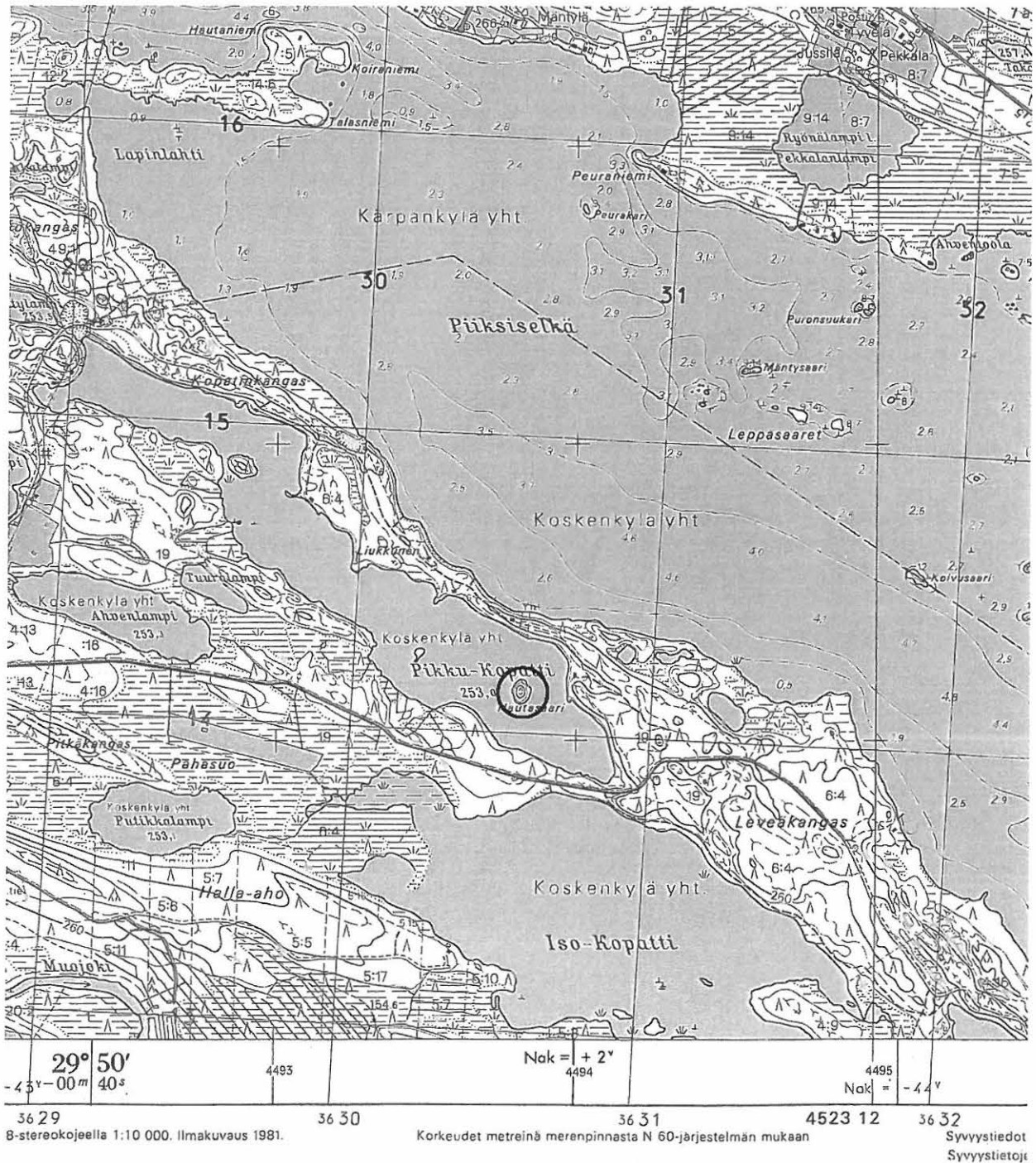
Kartta: Ote peruskartasta 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ, 1:20 000

Uusi kohde 3: Hautasaari

maakuoppia

PK 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ

p = 7314 140 / i = 3630 570 / k = 158 – 162,5 m mpy

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjännösinventointi

Uusi kohde 4: Hirsiniemi

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: tervahautoja
Ajoitus: historiallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
Koordinaatit: p = 7315 840 / i = 3615 425 / k = 255 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KANTOKYLÄ 406
Tila: ITÄLÄ 3:21
Omistajat: Määttä Esko, Puomitie 1, 93600 KUUSAMO
Määttä Jukka, Väliatalontie 2, 93999 KUUSAMO

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 16 km kaakkoon, Muojärven ja Välijärven välisellä niemen etelärannan läheisyydessä, sijaitsee kaksi tervahautaa. Tervahaudat ovat ns. keskisammiollista hautatyyppiä, ja ne sijaitsevat tasaisella männikköisellä hiekkakankaalla Muosalmen rannasta noin 40 m – 50 m etäisyydellä.

Haudoista kookkaampi on läpimitaltaan noin 4,5 m vallien päältä mitattuna, vallien leveys on noin 1,5m. Vallit kohoavat noin 30 cm – 50 cm ympäröivää maastoa korkeammalle, ja haudan syvyys vallin yläreunan tasalta mitattuna on noin 1,4 m. Kyseisestä haudasta noin 5 m pohjoiseen on pienempi, noin 1 m syvyinen, hieman pitkäomainen tervahauta, kooltaan noin 3 m x 4 m. Tätä hautaa ympäröivä valli on matalampi ja kapeampi kuin suuremmassa tervahaudassa.

Tervahautoista noin 100 m länteen on paikka, josta talvitie on tullut yli Muosalmen. Lähellä Muosalmen rantaa talvitien kohdan läheisyydessä on useita maakuoppia, joiden läpimitta on muutamia metrejä. Honkalan talon vanha isäntä Kaarlo Ollila kertoi, että kyseiset kuopat ovat ns. ”kylvelyhiekkakuoppia”, ts. kuoppia, joista on kevättalvella otettu hiekkää levitettäväksi pelloille lumen sulamista nopeuttamaan. Kyseiset kuopat ovat ainakin pääosin peräisin 1900-luvulta.

Kohde tarkastettu: 12.9.2009

Kuvat: Ks. kuvaliite, kuva 9.

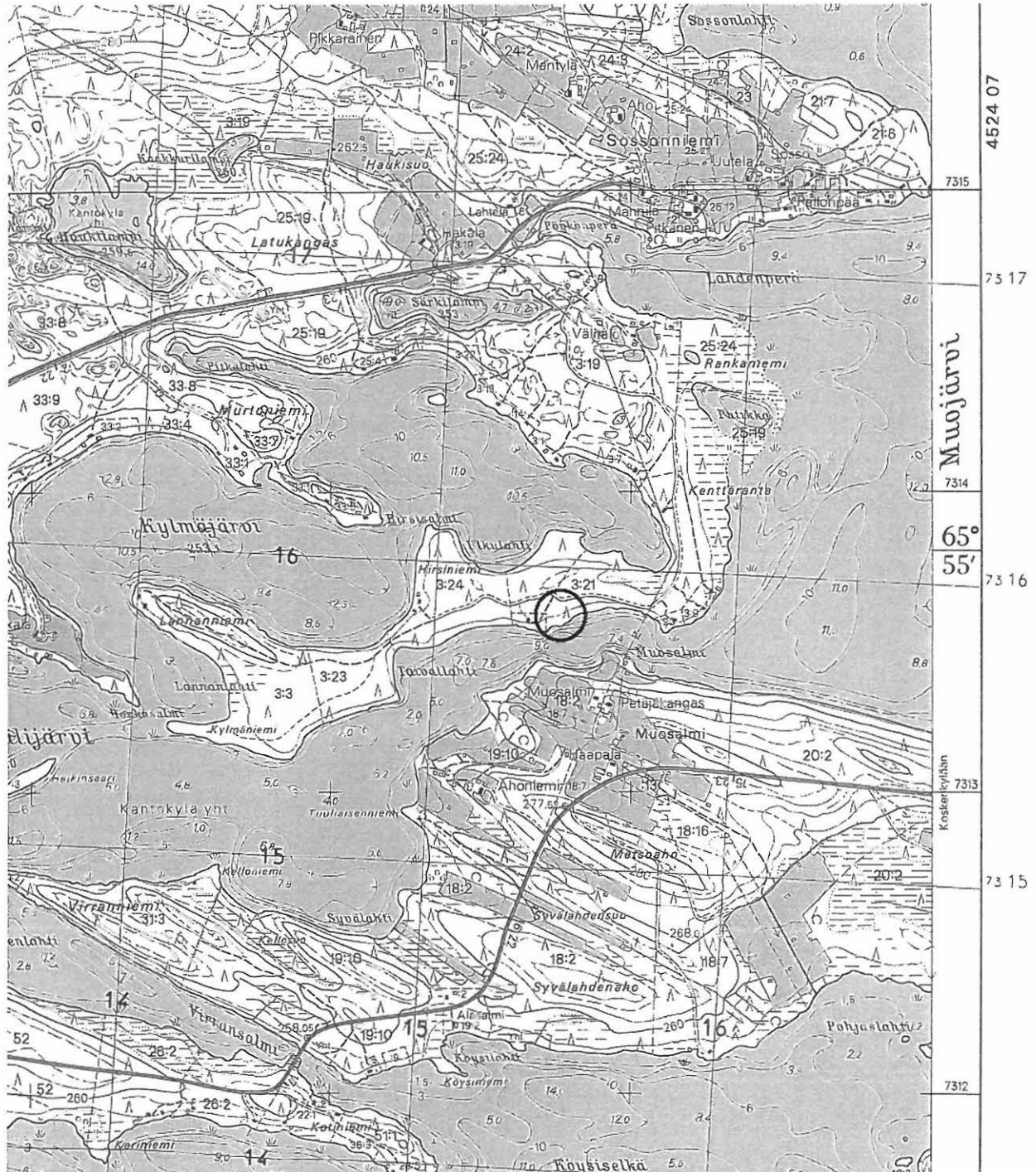
Kartta: Ote peruskartasta 4524 04 TÖRMÄSENVAARA, 1:20 000

Uusi kohde 4: Hirsiniemi

tervahautoja

PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA

p = 7315 840 / i = 3615 425 / k = 255 m mpy

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi

Uusi kohde 5: Honkaniemi

1000017019

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikka
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
Koordinaatit: p = 7315 784 / i = 3613 252 / k = 255 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KANTOKYLÄ 406
Tila: HONKANIEMI 1:2
Omistaja: Ollila Kaarlo, Sossonnientie 216, 93999 KUUSAMO

KOHDEKUVAUS:

Kohde sijaitsee Kuusamon kirkosta noin 14 km itäkaakkoon, Välijärven Honkaniemen lounaisrannalla, Muojärven aiemman vedenkorkeuden aikaisen rantatörmän päällä, männikköä kasvavan, vajaan 10 m levyisen terassimaisen tasanteen itäpäässä.

Tasanteelle tehdystä lapiolla kaivetusta koekuopasta hiekkaisen moreenin joukosta, rannansuuntaisesti kulkevan polun pohjoispuolelta, Honkaniemen rannalla sijaitsevasta mökistä noin 150 m itäkaakkoon, paljastui kymmenkunta kvartsi-iskosta, palaneita kiviä ja likamaata. Löydöt jätettiin paikoilleen. Koekuopasta noin 10 m itään sijaitsee noin 50 cm korkuinen kivi, ja koekuopasta noin 10 m kaakkoon on kookas kaksihaarainen mänty. Asuinpaikan laajuutta ei tarkemmin selvitetty, mutta lähialueen maastonmuotojen perusteella on ilmeistä, että asuinpaikka-alue rajoittuu kyseisen tasanteen alueelle, jatkuen löydöllisestä koekuopasta mahdollisesti jonkin verran länsiluoteeseen päin.

Kohde tarkastettu: 11.9.2009

Kuvat: -

Kartta: Ote peruskartasta 4524 04 TÖRMÄSENVAARA, 1:20 000

Uusi kohde 5: Honkaniemi

kivikautinen asuinpaikka

PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA

p = 7315 784 / i = 3613 252 / k = 255 m mpy

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi

Uusi kohde 6: Jokilamminkangas 1

15120 16998

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: asumuspainanne
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
Koordinaatit: p = 7315 355 / i = 3612 286 / k = 255 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KANTOKYLÄ 406
Tila: KILPELÄ 29:2
Omistaja: Törmänen Pentti

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 13 km itäkaakkoon, Sossonniementien itäpuolella, polkujen risteyksestä noin 15 m kaakkoon, Törmäsenvaaran koululta tulevasta kuntopolusta noin 5 m etelään, sijaitsee pyöreä asumuspainanne. Painanne on tasaisen hiekka-pohjaisen mäntykankaan reunalla, noin 15 m päässä painanteesta pohjoiseen kangas taittuu Välijärveä kohti laskevaksi rinteeksi. Painanteen halkaisija on noin 6 m ja syvyys noin 30 cm. Valli erottuu lähinnä painanteen pohjoispuolella. Pyöreän painanteen vieressä, tämän länsipuolella, on lisäksi hahmotettavissa toinen, olemukseltaan epämääräisempi painanne, joka on muodoltaan pitkänomainen, laajuudeltaan noin 5 m x 7 m ja syvyydeltään noin 20 cm. Kuntopolulta pyöreän painanteen kohdalta löytyi palanutta kiveä ja kvartsi-iskos. Lisäksi kyseisen painanteen keskelle tehdystä lapionpistosta löytyi kvartsi-iskos huuhtoutumiskerroksen yhteydestä. Iskokset ja palaneet kivet jätettiin paikoilleen. Asuinpaikan laajuutta ei ilman kaivaustutkimuksia pystytä luotettavasti määrittelemään. Maastollisesti asuinpaikaksi sopivaa aluetta on kohteen ympärillä hyvinkin laajasti. Kohteesta noin 150 metriä luoteeseen, Sossonniementien länsipuolella, sijaitsee kohde Jokilamminkangas 2, josta on tavattu kaksi maakuoppaa.

Kohde tarkastettu: 10.9.2009

Kuvat: -

Kartta: Ote peruskartasta 4524 04 TÖRMÄSENVAARA, 1:20 000

Uusi kohde 6: Jokilamminkangas

Asumuspainanne

PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA

p = 7315 355 / i = 3612 286 / k = 255 m mpy

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi

Uusi kohde 7: Jokilamminkangas 2

1005016999

PERUSTIEDOT

Muinaisjäänöstyyppi: maakuoppia
Ajoitus: esihistoriallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
Koordinaatit: p = 7315 424 / i = 3612 127 / k = 255 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KANTOKYLÄ 406
Tila: KILPELÄ 29:2
Omistaja: Törmänen Pentti

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 13 km itäkaakkoon, Jokilammen itäpään kaakkoispuoleisen männikköisen hiekkakankaan pohjoislaidalla, noin 45 m Jokilammesta Välijärveen laskevasta purosta etelään ja noin 35 m Sossonnientiestä länteen, sijaitsee pyöreä maakuoppa, jonka halkaisija on noin 3 m ja syvyys noin 50 cm. Kuoppaa ympäröi loivapiirteinen valli, joka erottuu selvimmin kuopan luoteissivulla. Kuopan pohjalle tehdystä lapionpistosta oli havaittavissa paksu huuhtoutumiskerros ja sen yhteydessä noin 10 cm syvyydellä noin 2 cm paksuinen hiilensekainen tumma kerros. Kyseisestä kuopasta noin 15 m länteen sijaitsee toinen kuoppa, jonka halkaisija on noin 4 m ja syvyys noin 1 m. Kuoppa on varsin jyrkkäseinäinen. Kuopan pohjalla havaittiin lapionpistossa paksu huuhtoutumiskerros ja kuoppaa ympäröivässä loivapiirteisessä vallissa kaksoismaannos. Kohteesta noin 150 m kaakkoon sijaitsee kohde Jokilamminkangas, josta on tavattu kivi-kautinen asumuspainanne, kvartsi-iskoksia ja palaneita kiviä.

Kohde tarkastettu: 8.9.2009

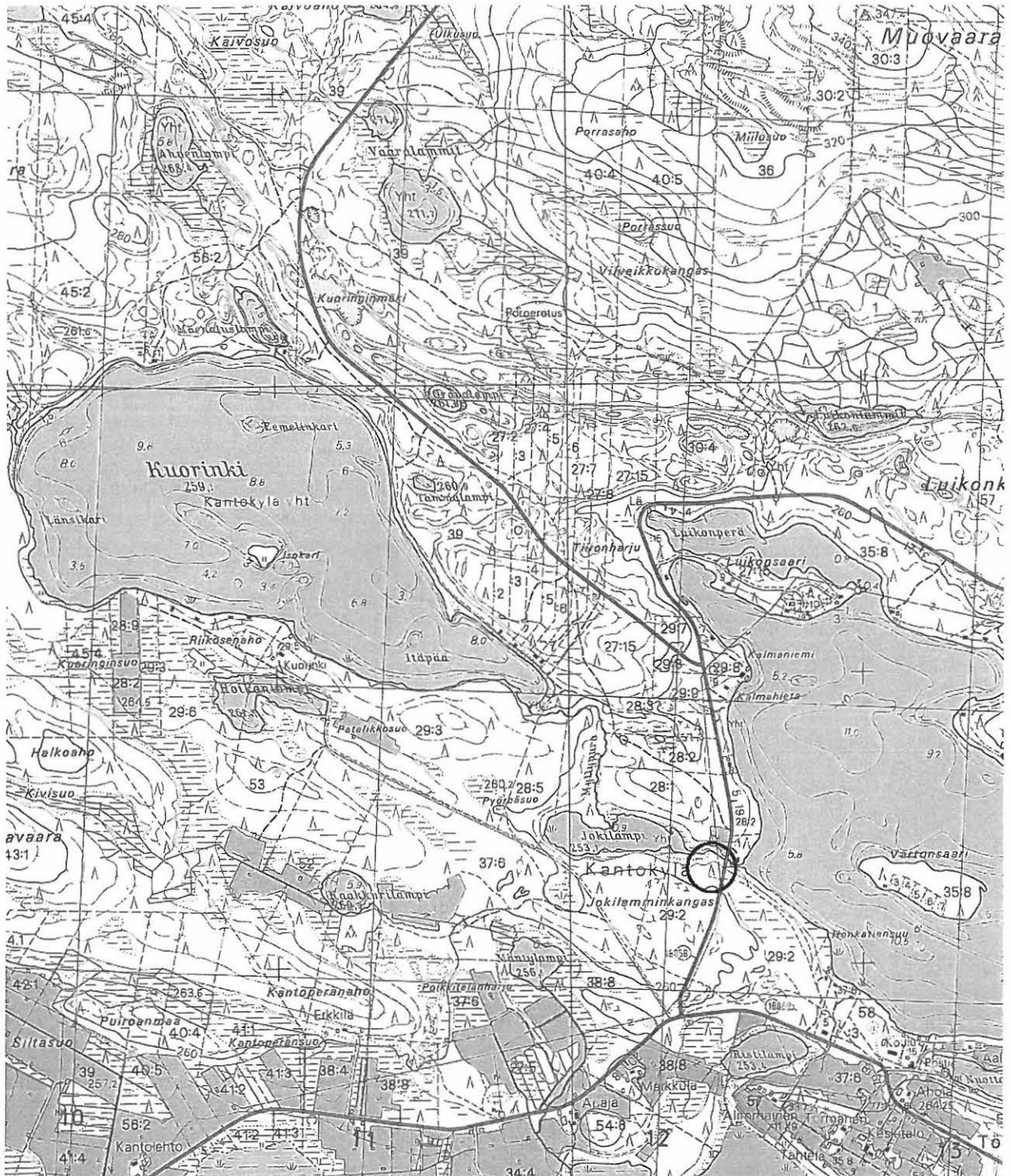
Kuvat: -

Kartta: Ote peruskartasta 4524 04 TÖRMÄSENVAARA, 1:20 000

Uusi kohde 7: Jokilamminkangas 2
maakuoppia

PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA

p = 7315 424 / i = 3612 127 / k = 255 m mpy

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi

Uusi kohde 8: Jokisuo

10880 17017

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: asumuspainanne
Ajoitus: kivikautinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
Koordinaatit: p = 7320 286 / i = 3615 472 / k = 257,5 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KANTOKYLÄ 406
Tila: PITKÄNEN 25:21
Omistaja: Pitkänen Pauli, Sossonniementie 242a, 93999 KUUSAMO

KOHDEKUVAUS:

Kohde sijaitsee Kuusamon kirkosta noin 15 km itään, noin 150 m Tärkkämöjoesta etelään, Tärkkämöjoen suulta noin 600 m länteen, kohdassa, jossa Tärkkämöjoen suulla olevalle mökille johtava metsätie ylittää nuorta vasta harvennettua männikköä kasvavan pohjois-etelä-suuntaisen harjanteen. Tie leikkaa harjanteen jokseenkin tasaisen lakiosan itäreunalla sijaitsevan kivikautisen asumuspainanteen pohjoispäätä. Painanne on noin 4 m leveä, noin 5 m – 6 m pitkä, harjanteen suuntainen sekä noin 40 cm syvä.

Metsätie on vaurioittanut painanteen pohjoista vallia, mutta lattia-ala vaikuttaa säilyneen koskemattomana. Tiellä painanteen kohdalla oli havaittavissa likamaata, kvartsi-iskosta ja runsaasti hyvälaatuisia kvartsi-iskoksia noin kymmenen metrin matkalla. Tien eteläpuolelle painanteen lähelle tehdyistä lapionpistoista tavattiin myös palaneita kiviä ja painanteesta noin 30 m länteen tiellä havaittiin kaksi kvartsi-iskosta. Kaavin ja osa painanteen kohdalta tavatuista iskoksista kerättiin talteen (KM 38010:1-2). Painanteesta noin 20 m pohjoiskoilliseen tavattiin lisäksi maakuoppa, jonka halkaisija oli noin 1 m ja syvyys noin 20 cm. Kuopan pohjalle tehdystä lapionpistosta havaittiin huuhtoutumis-kerroksen alla likamaata ja hiilenkappaleita noin 20 cm syvyydellä.

Asumuspainanteen ympärillä olevan muinaisen aktiviteettialueen laajuuden selvittäminen vaatisi tarkempia tutkimuksia kohteessa. Inventoinnin yhteydessä tehdyt havainnot antavat kuitenkin aiheen olettaa, että merkkejä kivikautisesta toiminnasta voi lähialueella olla tavattavissa varsin laajastikin. Metsätien käyttö kuluttaa hiljalleen asumuspainanteen pohjoisosan kulttuurikerrosta, ja tuhoutuminen voi olla laajamittaista, mikäli metsänhoitoon tai rakentamiseen liittyen tiellä liikutaan henkilöautoja raskaammalla kalustolla. Kyseisen tuhoutumisuhan vuoksi ainakin painanteen metsätien puoleinen puolikas olisi syytä pyrkiä tutkimaan kaivauksilla lähitulevaisuudessa.

Kohde tarkastettu: 13.9.2009

Löydöt: KM 38010:1-2

Kuvat: Ks. kuvaliite, kuva 10.

Kartta: Ote peruskartasta 4524 04 TÖRMÄSENVAARA, 1:20 000

Uusi kohde 8: Jokisuo

asumuspainanne

PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA

$p = 7320\ 286 / i = 3615\ 472 / k = 257,5\ \text{m mpy}$

4524 04

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäänösinventointi

Uusi kohde 9: Kaivolampi

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: myllynpaikka
Ajoitus: historiallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
Koordinaatit: p = 7318 400 / i = 3609 935 / k = 270 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KANTOKYLÄ 406
Tila: KELJA 45:7
Omistaja: Kelja Veli, Sossonniementie 152b as 2, 93999 KUUSAMO

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 10 km itäkaakkoon, Pikku-Pöyliöstä Kaivolampeen laskevan puron eteläreunalla, lähinnä kuusia ja mäntyjä kasvavassa puronotkelmassa, puron jyrkimmällä kohdalla, sijaitsee vanha myllynpaikka. Puro alittaa Pöyliöntien noin 40 metriä myllynpaikasta Kaivolammelle päin. Myllyn pohjahirsiä on vielä joitakin paikoillaan. Puron uomaa ja virtausta on muokattu muutamien kymmenien metrien matkalla myllynpaikasta ylävirtaan; noin 50 m myllynpaikasta ylävirran puolelle ovat kivipadon jäännökset. Padolla on ilmeisesti voitu ohjata puron virtaus purouoman eteläpuolelle kaivettuun myllylle johtavaan ojaan. Myllynpaikasta noin 15 m eteläkaakkoon, hieman myllynpaikkaa korkeammalla puron rantapenkan päällä, sijaitsee pyöreähkö, noin 2 m x 2 m kokoinen ja noin 80 cm korkea kiviraunio, ilmeisesti myllytuvan kiuas.

Honkalan talon vanha isäntä Kaarlo Ollila tiesi häntä haastatellessani kertoa Kaivolammen myllystä seuraavaa: "Pikku-Pöyliön ja Kaivolammen välisessä purossa on ollut kantonkyläläisten mylly. Syksyllä ennen talvisotaa myllytuvassa asui jonkin aikaa kulkumies. Hänellä oli tuvan kiukaasta päässyt syttymään tulipalo, ja tulipalossa olivat palaneet sekä myllytupa että myös mylly. Tulipalon jälkeen myllyä ei enää rakennettu uudelleen."

Kohde tarkastettu: 16.9.2009

Kuvat: Ks. kuvaliite, kuva 11.

Kartta: Ote peruskartasta 4524 04 TÖRMÄSENVAARA, 1:20 000

Uusi kohde 9: Kaivolampi

myllynpaikka

PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA

p = 7318 400 / i = 3609 935 / k = 270 m mpy

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi

Uusi kohde 10: Kirnulahti

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: maakuoppa/pyyntikuoppa
Ajoitus: esihistoriallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ
Koordinaatit: p = 7313 098 / i = 3632 298 / k = 260 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KOSKENKYLÄ 424
Tila: KOSKELA 4:18
Omistaja: Koski Aimo, Eskontie 19 as 1, 93600 KUUSAMO

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 33 km itäkaakkoon, Iso-Kopatin Kirnulahden koillispuoleisen hiekkaharjanteen päällä, harjanteella kulkevan metsätien risteyksestä noin 20 m etelään, tasamaalla lähellä Kirnulahteen laskevan rinteän reunaa, sijaitsee maakuoppa, jonka läpimitta on noin 3,5 m ja syvyys noin 1 m. Kuoppaa ympäröivät loivapiirteiset vallit ja kuopan pohjalle tehdyssä lapionpistossa havaittiin paksu huuhtoutumiskerros. Sijaintinsa perusteella kyseessä on todennäköisimmin pyyntikuoppa.

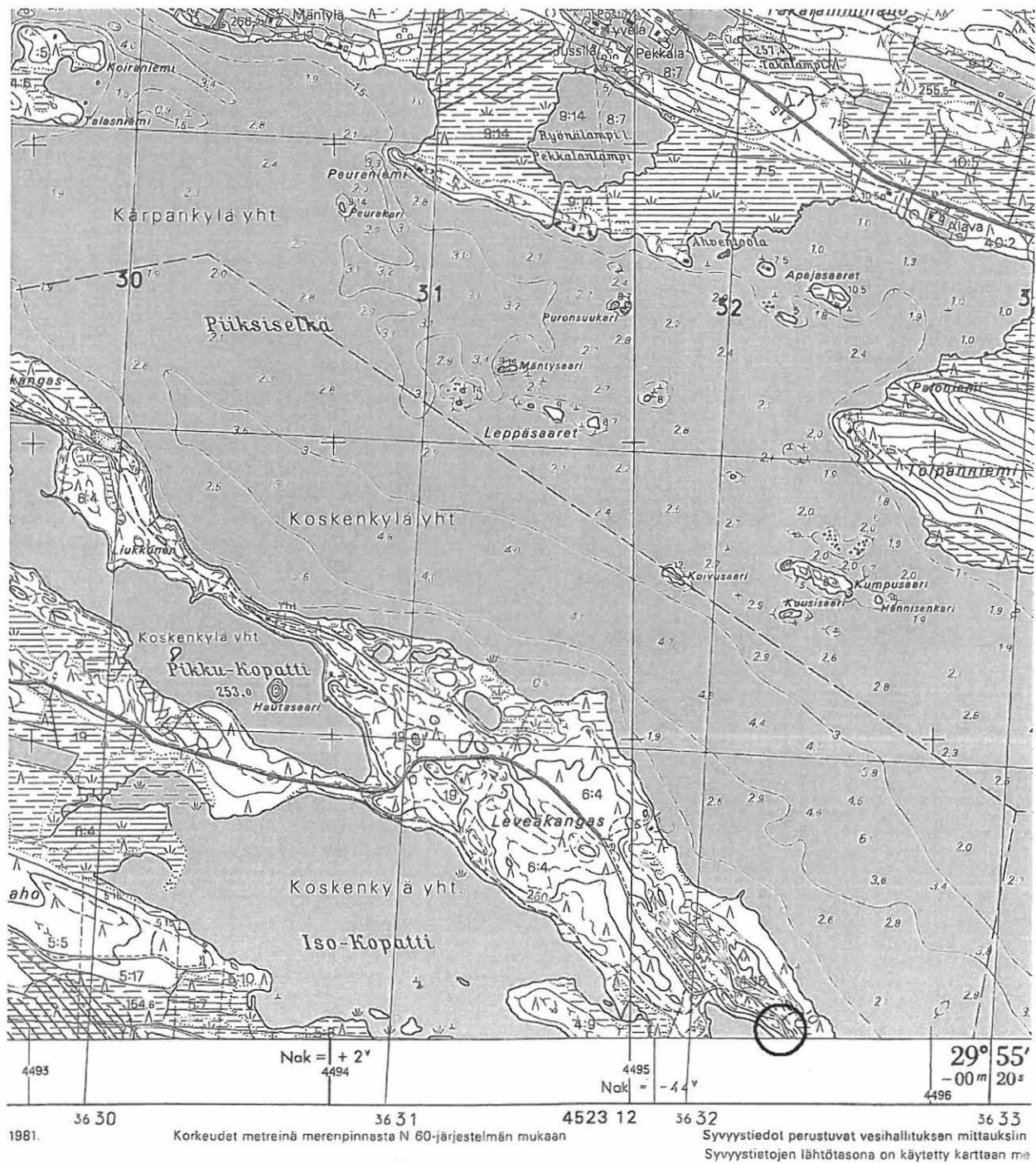
Kohde tarkastettu: 17.9.2009

Kuvat: -

Kartta: Ote peruskartasta 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ, 1: 20 000

Uusi kohde 10: Kirnulahti
 maakuoppa/pyyntikuoppa
 PK 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ
 p = 7313 098 / i = 3632 298 / k = 260 m mpy

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi

Uusi kohde 11: Kuoringinpäänlampi

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: maakuoppa/pyyntikuoppa
Ajoitus: esihistoriallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
Koordinaatit: p = 7316 856 / i = 3609 725 / k = 260 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KANTOKYLÄ 406
Tila: VIHANTI 42:1
Omistaja: Kelja Seppo, Ouluntie 227 as 3, 93630 KUOLIOVAARA

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 10 km itäkaakkoon, Kuoringin ja Kuoringinpäänlammen välisen kannaksen katkaisevan puron mutkasta noin 20 m koilliseen, kannaksen keskellä, kannaksella kulkevien kahden polun välissä, sijaitsee pyöreä maakuoppa, jonka läpimitta on noin 4 m ja syvyys noin 70 cm. Kannaksella kasvaa männikköä ja maaperä paikalla on hienoa hiekkaa. Kuoppaa ympäröi loivapiirteinen valli, ja vallin alueelle tehdyistä lapionpistoista havaittiin kaksoismaannos. Kuopan pohjalta todettiin paksu huuhtoutumiskerros. Kohteen ympäristön maastonmuotojen perusteella kyseessä on ilmeisimmin pyyntikuoppa.

Kohde tarkastettu: 8.9.2009

Kuvat: -

Kartta: Ote peruskartasta 4524 04 TÖRMÄSENVAARA, 1:20 000

Uusi kohde 11: Kuoringinpäänlampi

maakuoppa/pyyntikuoppa

PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA

p = 7316 856 / i = 3609 725 / k = 260 m mpy

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjännösinventointi

Uusi kohde 12: Leveäkangas, kaakkoispää

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: kiviröykkiö
Ajoitus: esihistoriallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ
Koordinaatit: p = 7312 491 / i = 3631 894 / k = 260 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KOSKENKYLÄ 424
Tila 1: KANGASPALSTA 6:13
Omistaja: Koski Tauno, Joukamontie 13 B 12, 93600 KUUSAMO
Tila 2: SÄHKÖLÄ 6:12
Omistaja: Koski Niilo, Koskenkyläntie 174, 93999 KUUSAMO

KOHDEKuvaus:

Kuusamon kirkosta noin 33 km itäkaakkoon, Muojärven ja Iso-Kopatin välissä olevan Leveäkankaan länsiosassa, noin 100 m Muojärven rannasta länteen, sijaitsee hakatulla alueella moreeniharjanteen päällä miehennostannaisista kivistä kasattu pyöreähkö kiviröykkiö, jonka halkaisija on noin 2 m ja korkeus noin 60 cm. Röykkiön kivistä suurin osa on halkaisijaltaan noin 20 cm – 30 cm, mutta joukossa on kookkaampiakin kiviä. Röykkiön muutamat ylimmät kivet vaikuttavat olevan paikoillaan epävakaasti, ja röykkiön kasaamisen jälkeen joitakin niistä on jossain myöhemmässä vaiheessa liikuteltu. Reunaosiltaan röykkiö on vahvasti sammaloitunut. Röykkiön luota avautuu lähempänä rantaa kasvavan männikön lävitse näkymiä Muojärvelle. Ennen Muojärven vedenkorkeuden laskua 1800-luvun lopulla on järven ranta sijainnut aivan röykkiön paikalta kohti länttä laskevan rinteän juurella, jolloin näkymät ovat olleet nykyistäkin avarampia.

Kohde tarkastettu: 14.9.2009

Kuvat: Ks. kuvaliite, kuva 12.

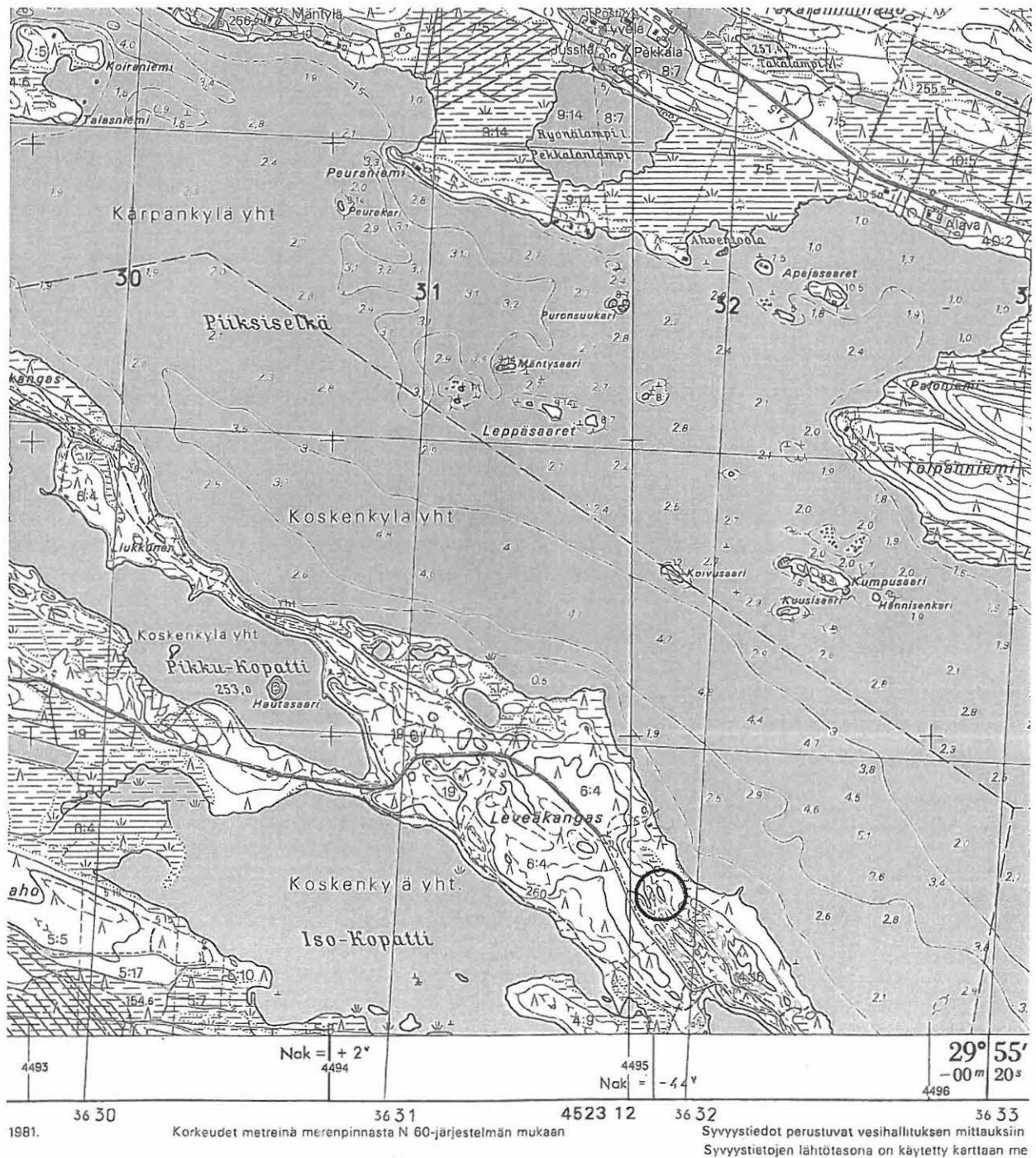
Kartta: Ote peruskartasta 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ, 1:20 000

Uusi kohde 12: Leveäkangas, kaakkoispää

kiviröykkiö

PK 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ

p = 7312 491 / i = 3631 894 / k = 260 m mpy

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi

Uusi kohde 13: Luikonkangas

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: pommikuoppa
Ajoitus: Jatkosodan ajalta
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
Koordinaatit: p = 7316 629 / i = 3612 434 / k = 255 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KANTOKYLÄ 406
Tila: TÄHTELÄ 35:10
Omistajat: Törmänen Unto, Törmänen Silvo ja Törmänen Oiva,
Koskenkyläntie 8b, 93999 KUUSAMO

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 13 km itäkaakkoon, Välijärven pohjoispuolisen Luikonkankaan lounaisosassa, Sossonniementien ja Välijärven välissä, on maakuoppia, jotka Honkalan talon vanhan isännän Kaarlo Ollilan mukaan ovat Jatkosodan aikaisia pommikuoppia. Hän kertoi venäläisten pudottaneen alueelle viisi pommia talvella 1941. Kaarlo Ollila oli tuolloin 12-vuotias, ja hän kävi hiihtämällä katsomassa pommien tekemiä kuoppia. Inventoinnin yhteydessä paikallistettiin yksi ilmeinen pommikuoppa noin 20 m etäisyydellä Välijärven rannasta. Kuopan halkaisija on noin 5 m ja se on noin metrin syvyinen.

Kohde tarkastettu: 11.9.2009

Kuvat: -

Kartta: Ote peruskartasta 4524 04 TÖRMÄSENVAARA, 1:20 000

Uusi kohde 13: Luikonkangas

Jatkosodan aikainen pommikuoppa

PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA

p = 7316 629 / i = 3612 434 / k = 255 m mpy

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjännösinventointi

Uusi kohde 14: Luikonsaari

PERUSTIEDOT

Muinaisjäänöstyyppi: maakuoppa, hiilimiiluja
Ajoitus: esihistoriallinen/historiallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
Koordinaatit:
Maakuoppa: p = 7316 404 / i = 3612 310 / k = 255 m mpy
Hiilimiilut (itäisimmät): p = 7316 374 / i = 3612 254 / k = 255 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KANTOKYLÄ 406
Tila 1 (maakuoppa): KESKITALO 27:17
Omistaja: Törmänen Johan
Tila 2 (hiilimiilut): MÄÄRÄALA 27:17M602
Omistaja: Törmänen Ari, Maaseläntie 35, 93600 KUUSAMO

KOHDEKUVAUS:

Kohde sijaitsee Kuusamon kirkosta noin 13 km itäkaakkoon, Välijärven Luikonsaarella. Luikonsaari on niemi, joka on ollut saarena ennen 1800-luvun lopulla tapahtunutta järven vedenpinnan tason laskua. Hiekkapohjaisella mäntykankaalla Luikonsaaren keskivaiheilla, alle 10 m etäisyydellä kankaalla kulkevasta tiestä pohjoiseen, noin 60 m tien ja sähkölinjan risteyksestä länteen, on maakuoppa, jota ympäröivät loivapiirteiset noin 2 m levyiset vallit. Kuopan koko vallin päältä mitattuna on noin 4 m x 5 m ja syvyys noin 1 m. Paikalle tehdyissä lapionpistoissa tavattiin selvä huuhtoutumiskerros sekä vallien alueelta että kuopan pohjalta. Mitään kuopan käyttötarkoitusta selvittävää ei lapionpistoissa havaittu.

Edellä kuvaillusta kuopasta noin 60 m – 70 m länsilounaaseen sijaitsevat kaksi kuoppaa noin 6 m etäisyydellä toisistaan, tiestä noin 20 m etelään. Kuopista itäisemmän ja laakeamman halkaisija on noin 4 m ja syvyys noin 30 cm. Läntisemmän kuopan halkaisija on noin 3 m ja syvyys noin 40 cm. Molemmista kuopista tavattiin heti turpeen alta hiilikerros, jonka alla oli huuhtoutumiskerros. Todennäköisimmin kyseessä ovat hiilimiilujen pohjat. Kyseisistä kuopista noin 30 m länteen, Luikonsaaren lounaiskulmalla olevasta mökistä noin 30 m itään, on vielä kolmas vastaavanlainen hiiltä sisältävä kuoppa, jonka halkaisija on noin 2,5 m ja syvyys noin 30 cm.

Kohde tarkastettu: 10.9.2009

Kuvat: -

Kartta: Ote peruskartasta 4524 04 TÖRMÄSENVAARA, 1:20 000

Uusi kohde 14: Luikonsaari

maakuoppa, hiilimiiluja

PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA

Maakuoppa: $p = 7316\ 404 / i = 3612\ 310 / k = 255\ \text{m mpy}$

Hiilimiilut (itäisimmät): $p = 7316\ 374 / i = 3612\ 254 / k = 255\ \text{m mpy}$

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjännösinventointi

Uusi kohde 15: Myllykoski

PERUSTIEDOT

Muinaisjäänöstyyppi: myllynpaikka
Ajoitus: historiallinen
Rauhoitusluokka: II/III
Peruskartta: 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ
Koordinaatit: p = 7314 460 / i = 3638 566 / k = 256 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KÄRPÄNKYLÄ 427
Tila: YHTEINEN VESIALUE 876:4
Naapuritila: AUTIOAHO 61:2
Omistaja: Kallunki Veikko, Ouluntaival 2 as 2, 93600 KUUSAMO

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 39 km itäkaakkoon, noin 1,5 km Venäjän rajasta länteen, metsätien ja Kaihlajoen risteämiskohdasta noin 40 m ylävirtaan, sijaitsee vanha myllynpaikka. Joen virtausta on paikassa muutettu ilmeisesti muodostamalla kivilatomuksen avulla jokeen pieni köngäs ennen verkkaisesti virtaavaa suvantopaikkaa. Mylly on luultavasti sijainnut kyseisen köngään länsirannalla. Jokiuomaa on muokattu myllynpaikan alapuolellakin ainakin noin sadan metrin matkalla. Mitään myllyn puurakenteita ei paikalla ole, joten mylly on ilmeisesti purettu kokonaan sen käytön päätyttyä.

Kohde tarkastettu: 22.9.2009

Kuvat: -

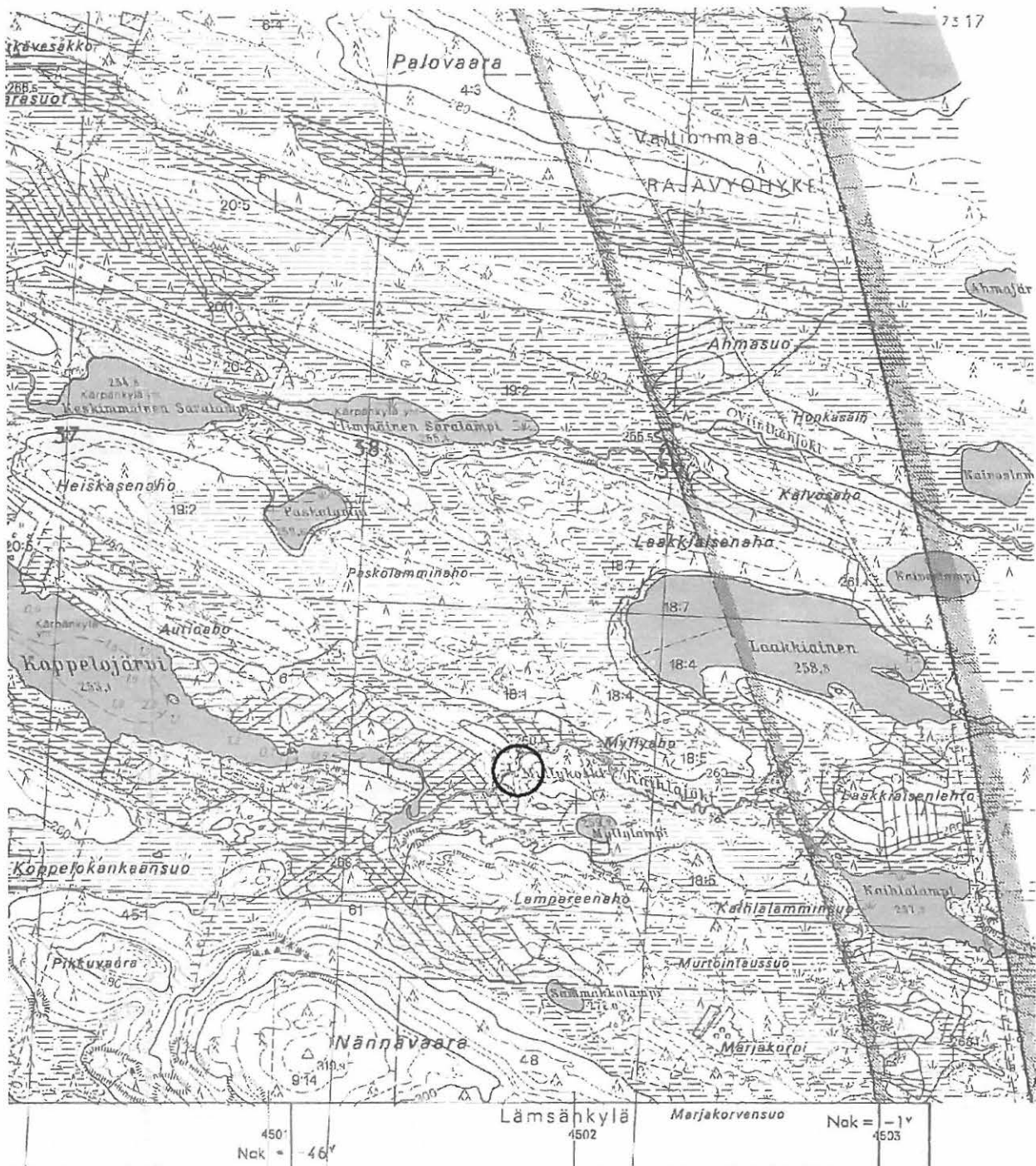
Kartta: Ote peruskartasta 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ, 1:20 000

Uusi kohde 15: Myllykoski

myllynpaikka

PK 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ

p = 7314 460 / i = 3638 566 / k = 256 m mpy

36 37

36 38

36 39

4542 01, (A3, T, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, W, X, Y, Z) | Etelämäki | D: a 4542 01 (B)

MAANMITTAUSHALLITUKSEN KARTTAPAINO, HE 5/1985

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi

Uusi kohde 16: Myllypuro

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: myllynpaikka
Ajoitus: historiallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
Koordinaatit: p = 7315 902 / i = 3611 753 / k = 257,5 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KANTOKYLÄ 406
Tila: VALKAMA 28:19
Omistaja: Ei lainhuutomerkintöjä
Aikaisempi lainhuuto VALKAMA 28:1
Törmänen Kauko, Sossonniementie 141, 93999 KUUSAMO
Naapuritila: MYLLYLUOMA 28:15
Omistaja: Ollila Seppo

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 12,5 km itäkaakkoon, Kuoringista Jokilampeen laskevan Myllypuron jyrkimmässä kohdassa, rehevässä havupuuvaltaisessa notkelmassa, noin 40 m metsäteiden risteyksestä lounaaseen, sijaitsee vanha myllynpaikka.

Myllynpaikalla purouomassa on yhä muutamia vankkoja salvottuja hirsiiä. Puron uomaa voidaan myös nähdä säädellyn kivilatomuksilla 10 m – 20 m myllynpaikasta ylävirtaan. Myllyn jäännösten kohdalta noin 10 m koilliseen, noin 5 m etäisyydellä Myllypurosta, lienee sijainnut myllytupa. Paikalla on hahmotettavissa noin 3,5 m x 3,5 m laajuisen rakennuksen pohja. Tuvan lounaisnurkassa on sijainnut kiuas, joka erottui kohoumana, ja johon tehty lapionpisto paljasti pintaturpeen alta palaneita kiviä.

Honkalan talon vanha isäntä Kaarlo Ollila kertoi häntä haastatellessani, että Myllypurossa oli sijainnut Törmävaaran kylän yhteinen mylly, joka purettiin isojaon jälkeen 1950-luvulla. Ollilan mukaan mylly oli ollut satoja vuosia vanha, ja vielä keväällä 1945 oli myllyssä jauhettu viljaa, edellisenä syksynä evakuoinnin vuoksi puimatta jääneitä ohria. Tämän jälkeen mylly oli jäänyt pois käytöstä. Myllytuvasta Kaarlo Ollilalla ei ollut mitään muistikuvaa, vaikka hän oli kulkenut isänsä kanssa kalastamassa Kuoringilla jo ennen talvisotaa. Myllytupa on siis purettu tai palanut viimeistään 1900-luvun alkuvuosikymmeninä.

Kuoringin ranta-alueita tarkastaessa havaittiin, että järven pohjoisrannan läntisimmän mökin kivijalkaan nojaa vanha myllynkivi, jonka voi hyvinkin olettaa olevan peräisin juuri reilun kilometrin päässä sijainneesta Myllypuron myllystä – myllynpaikalla ei myllynkiviä enää ollut. Kivi valokuvattiin, mutta sen alkuperää ei ole varmistettu mökin omistajilta.

Kohde tarkastettu: 8.9.2009

Kuvat: Ks. kuvaliite, kuva 13.

Kartta: Ote peruskartasta 4524 04 TÖRMÄSENVAARA, 1:20 000

Uusi kohde 16: Myllypuro

myllynpaikka

PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA

p = 7315 902 / i = 3611 753 / k = 257,5 m mpy

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjännösinventointi

Uusi kohde 17: Myllysuo

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: myllynpaikka
Ajoitus: historiallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ
Koordinaatit: p = 7317 360 / i = 3633 500 / k = 254 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KÄRPÄNKYLÄ 427
Tila: YHTEINEN VESIALUE 876:4
Naapuritila: KÄRPÄN JAKOKUNTA 871:1
Omistaja: Viinikka Juhani, Leppälinnuntie 2 A 5, 93600 KUUSAMO

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 33,5 km itään, Penikkajoen varressa noin 100 m alavirtaan kohdasta, jossa Myllyaholle johtava tie ylittää joen, sijaitsee vanha myllynpaikka. Joki-uoman eteläpuolella on jäännöksiä pystypaaluin tuetusta kivisestä patorakenteesta. Uomassa on myös yksi kookas hirsi, joka lienee peräisin myllyn rakenteista. Varsinainen myllynpaikka hahmottuu heikosti; todennäköisesti mylly on sijainnut aivan patorakenteen alapuolella, joen pohjoispuolella. Myllyn läheisyydessä on ilmeisesti ollut myös muita rakennuksia. Jokiuomaa ja virran kulkua on muokattu kaivannoin ja kivrakentein ainakin 50 m matkalla myllynpaikasta ylävirran suuntaan. Joen pohjoispuoli on alavaa, kosteaa, heinikkoista, lähinnä lehtipuita ja kuusta kasvavaa, mahdollisesti aiemmin niittymäistä aluetta. Joen eteläpuolella maasto kohoaa nopeasti kuivemmaksi kangasmaastoksi.

Kohde tarkastettu: 22.9.2009

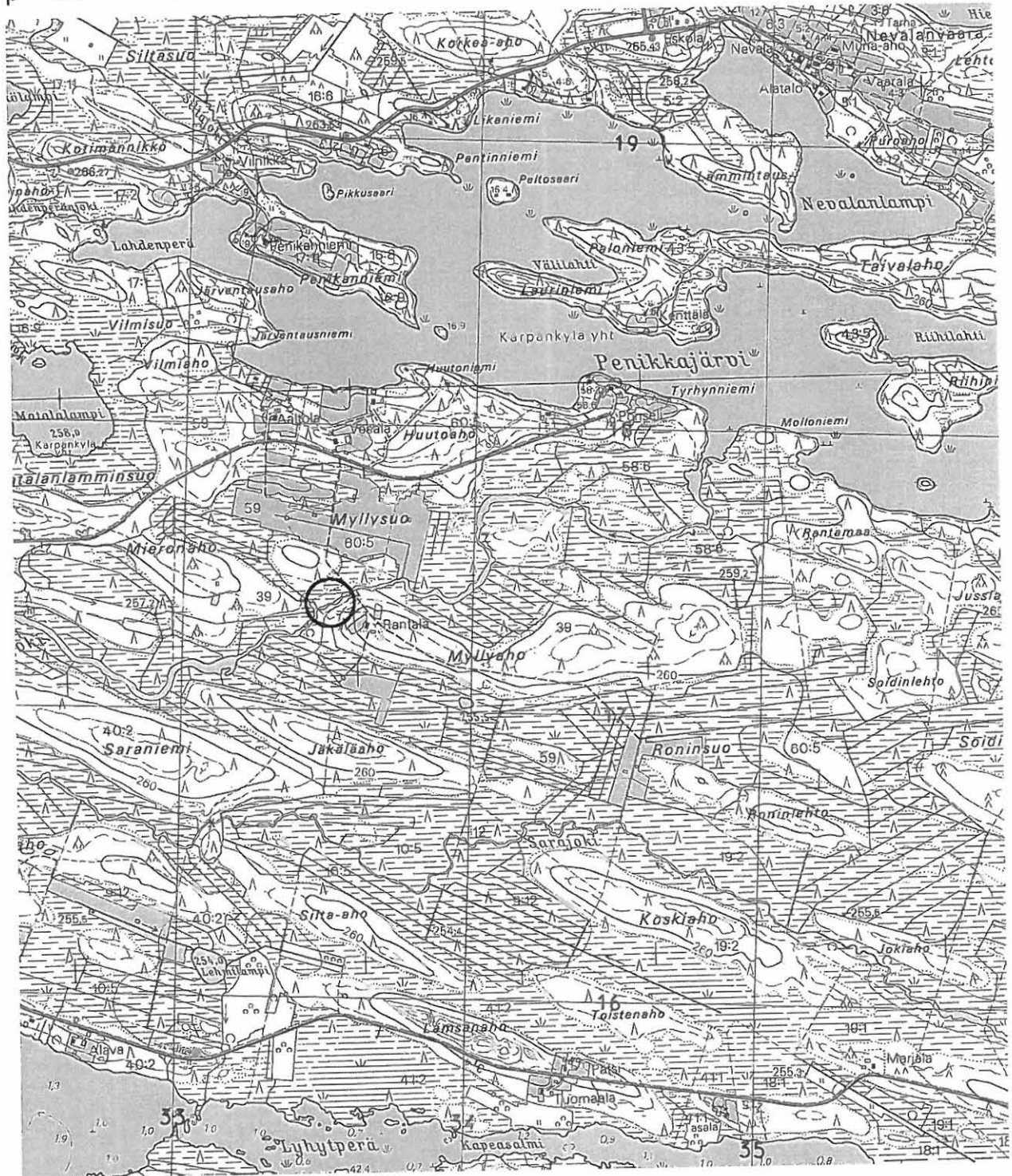
Kuvat: Ks. kuvaliite, kuva 14.

Kartta: Ote peruskartasta 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ, 1:20 000

Uusi kohde 17: Myllysuo
myllynpaikka

PK 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ

p = 7317 360 / i = 3633 500 / k = 254 m mpy

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjännösinventointi

Uusi kohde 18: Mäntylampi

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: maakuoppia/pyyntikuoppia
Ajoitus: esihistoriallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ
Koordinaatit: a) $p = 7315\ 203 / i = 3628\ 766 / k = 257,5\ \text{m mpy}$
b) $p = 7315\ 143 / i = 3628\ 674 / k = 260\ \text{m mpy}$

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KOSKENKYLÄ 424
Tila: MÄNNYNKOLO 15:16
Omistaja: Isopoussu Ritva, Poussuntie 44D, 93730 POUSSU
Naapuritila 1: KUINTINRANTA 15:19
Omistaja: Auer Sirkka, Oravantie 9 A 15, 93600 KUUSAMO
Naapuritila 2: KALARANTA 15:18
Omistaja: Auer Heino, Kärpykaarre 17, 93600 KUUSAMO

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 29 km itäkaakkoon, Pikku-Kopatin länsipäästä kohti Mäntylampea nousevassa notkelmassa, hiekkapohjaisella kumpuilevalla mäntykankaalla, sijaitsee kaksi maakuoppaa. Toinen kuopista (a) on kankaan halki kulkevan ajouran pohjoispuolella, aivan uran vieressä, noin viidenkymmenen metrin päässä Mäntylammen rannasta. Toinen kuoppa (b) on tästä lounaaseen noin 100 m päässä, ajourasta noin 10 m etelään. Molemmat kuopat ovat pyöreitä, läpimitaltaan noin 3 m, syvyydeltään noin 60 cm – 70 cm ja loivapiirteisen vallin ympäröimiä. Kuoppien sijainnin ja lähiympäristön maastonmuotojen perusteella kyse on todennäköisimmin pyyntikuopista.

Kohde tarkastettu: 23.9.2009

Kuvat: -

Kartta: Ote peruskartasta 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ, 1:20 000

Uusi kohde 18: Mäntylampi

maakuoppia/pyyntikuoppia

PK 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ

a) $p = 7315\ 203 / i = 3628\ 766 / k = 257,5\ \text{m mpy}$

b) $p = 7315\ 143 / i = 3628\ 674 / k = 260\ \text{m mpy}$

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjännösinventointi

Uusi kohde 19: Penikkaniemi

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: maakuoppia
Ajoitus: esihistoriallinen(?)
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ
Koordinaatit: a) $p = 7316\ 060 / i = 3628\ 535 / k = 255\ \text{m mpy}$
b) $p = 7316\ 060 / i = 3628\ 575 / k = 255\ \text{m mpy}$

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KÄRPÄNKYLÄ 427
Tila: RIEPULINMAA 49:9
Omistajat: Roiha Esa ja Marja, Gunillankuja 2 C 24, 00870 HELSINKI

KOHDEKUVAUS:

Kohde sijaitsee Kuusamon kirkosta noin 29 km itäkaakkoon, Muojärven Penikkaniemen ja Rahkolammen välisen hiekkakankaan pohjoispäässä. Rahkoniemen suunnalta Penikkaniemessä sijaitsevalle mökille johtavasta tieurasta noin 5 m länteen, suolle pistävällä tasaisella kangasniemekkeellä, noin 60 m etäisyydellä Penikkaniemen eteläpuolella olevan lahden itärannasta, on pyöreä, suppilomainen maakuoppa (koordinaattipiste a), jonka halkaisija on noin 4 m ja syvyys noin 1 m. Kuoppaa kiertää loivapiirteinen valli, ja lapionpistosta kuopan pohjalta oli havaittavissa paksu huuhtoutumiskerros. Kyseisestä kuopasta noin 30 m itään kulkee kankaalla toinen metsätie, jonka molemmille puolille, aivan tien vierelle, sijoittuvat kaksi kuoppaa (koordinaattipiste b sijaitsee kuoppien välissä), joista tien länsipuolella oleva on mitoiltaan edellä kuvaillun kuopan kaltainen ja tien itäpuolella oleva hieman laajempi, soikeahko ja loivapiirteisempi, kooltaan noin 3 m x 4 m ja syvyydeltään noin 60 cm. Kyseiset kaksi kuoppaa sijoittuvat kaakon suunnalta suolta nousevan notkelman alueelle ja molempia kiertää selvä valli. Kuoppien käyttötarkoituksen ja iän selvittäminen vaatisi lisätutkimuksia kohteen alueella. Muojärven rantaosayleiskaavaluonnoksessa alueella, jolle ainakin läntisin kuopista sijoittuu, on kaavamerkintä RA-4. Mikäli paikalle kohdennetaan maankäyttötoimia, on kohteen säilyminen turvattava. Vaihtoehtoisesti kohde voidaan tutkia kaivauksilla niiltä osin, kuin kohteen säilyminen maankäyttötoimien seurauksena vaarantuisi.

Kohde tarkastettu: 15.9.2009

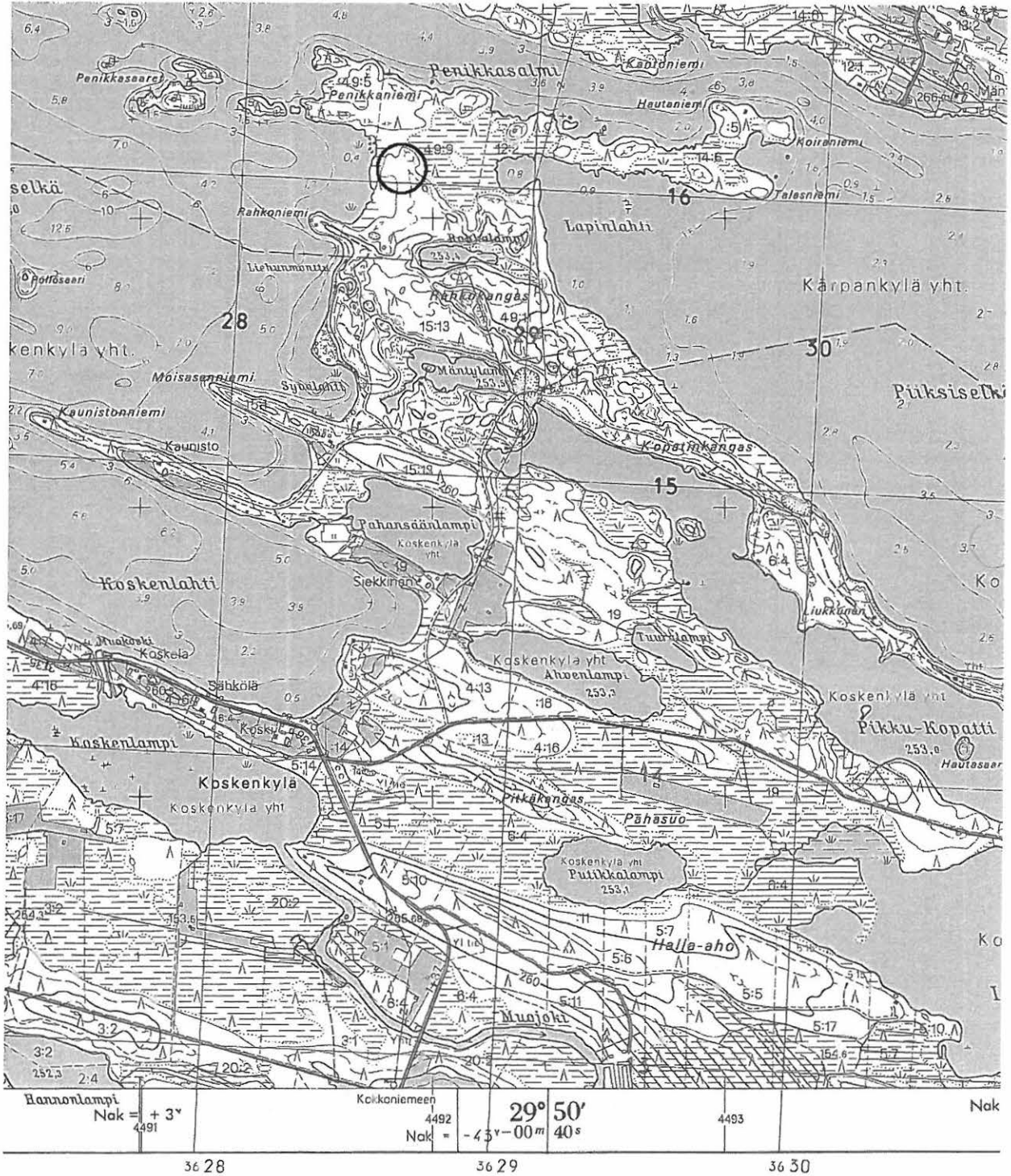
Kuvat: -

Kartta: Ote peruskartasta 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ, 1:20 000

Uusi kohde 19: Penikkaniemi
 maakuoppia

PK 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ

- a) $p = 7316\ 060 / i = 3628\ 535 / k = 255\ \text{m mpy}$
- b) $p = 7316\ 060 / i = 3628\ 575 / k = 255\ \text{m mpy}$

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi

Uusi kohde 20: Pikku Muojärven saari

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi:	maakuoppia
Ajoitus:	esihistoriallinen
Rauhoitusluokka:	II
Peruskartta:	4524 04 TÖRMÄSENVAARA
Koordinaatit:	a) $p = 7320\ 550 / i = 3612\ 930 / k = 260\ \text{m mpy}$ b) $p = 7320\ 506 / i = 3613\ 026 / k = 262,5\ \text{m mpy}$ c) $p = 7320\ 411 / i = 3613\ 196 / k = 260\ \text{m mpy}$ d) $p = 7320\ 565 / i = 3613\ 085 / k = 257,5\ \text{m mpy}$

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä:	KANTOKYLÄ 406
Tila:	TÄHTELÄ 35:10
Omistajat:	Törmänen Unto, Törmänen Silvo ja Törmänen Oiva, Koskenkyläntie 8b, 93999 KUUSAMO

KOHDEKUVAUS:

Kohde sijaitsee Kuusamon kirkosta noin 13 km itään Pikku Muojärven saarella, ja sen muodostavat toistakymmentä maakuoppaa, jotka sijaitsevat saaren eri osissa joko ryhmissä tai yksittäin. Saarella kasvaa männikköä ja maaperä on hienoa hiekkaa. Saarella havaitut kuopat kuvaillaan selkeyden vuoksi pienempiin ryhmiin jaoteltuina.

a) Selkeimmin erottuva kokonaisuus saaren kuoppajäännöksistä on saaren länsipäässä olevan kumpareen päällä sijaitseva viiden kuopan ryhmä. Kuopparyhmän kuopat ovat pyöreitä tai soikeahkoja, halkaisijaltaan 2 m – 4 m, syvimmät noin metrin syvyisiä, matalimmat noin 40 cm syvyisiä. Kuoppia kiertävät loivapiirteiset vallit, ja reunimmaisat kuopat ovat toisistaan noin 15 m etäisyydellä. Kyseisestä kuopparyhmästä itään, noin 20 m – 30 m päässä kumpareen alarinteen itäosassa, on noin 10 m etäisyydellä toisistaan kaksi epämääräisempää kuoppaa, halkaisijaltaan alle 2 m, toinen syvyydeltään noin 30 cm ja toinen noin 50 cm.

b) Saaren länsipään kumpareen ja saaren keskiosan itä-länsi-suuntaisen hiekkaharjanteen välisestä notkelmasta noin 50 m itään, saaren lakialueen länsipäässä, sijaitsee yksittäinen pyöreä maakuoppa, jonka halkaisija on noin 1,5 m ja syvyys noin 40 cm. Tästä kaakkoon, noin 40 m etäisyydellä saaren eteläpuolisesta kapeikosta, noin 20 m päässä saaren etelärannasta, on kuoppa, jonka halkaisija on noin 2,5 m ja syvyys noin 60 cm.

c) Saaren itäosassa, tasaisen lakialueen itäpäässä, on kolmen maakuopan muodostama koillis-lounais-suuntainen rivi, jossa kuoppien keskinäiset välit ovat noin 5 m. Kuopista suurin on itäisin, halkaisijaltaan noin 3 m ja syvyydeltään lähes metrin. Keskimmäisen kuopan halkaisija on noin 2,5 m ja syvyys noin 70 cm, läntisin kuoppa puolestaan on halkaisijaltaan noin 2 m ja syvyydeltään noin 40 cm. Kyseisten kolmen selvän kuopan lisäksi lähes saman rivin jatkeena on havaittavissa muutamia epämääräisempiä kuoppia ja kuopanteita. Ryhmän läntisimmästä kuopasta noin 6 m länteen on painauma, halkaisijaltaan noin 1,5 m ja syvyydeltään noin 20 cm, josta edelleen noin 6 m lounaaseen, aivan rantaan laskevan rinteen reunalla on kuoppa, jonka halkaisija on noin 2 m ja syvyys noin 50 cm. Kuopparivin itäisimmästä kuopasta noin 8 m itään on vielä pitkänomainen, noin 2 m x 3 m laajuinen, noin 60 cm syvä kuoppa.

d) Saaren pohjoisreunan niemenkärjestä noin 15 m etäisyydellä on kuoppa, jonka halkaisija on noin 3 m ja syvyys noin 60 cm, ja tämän vieressä toinen, pienempi kuoppa. Pikku Muojärven saarella havaituista kuopista muutamat epämääräisimmät ja pienimmät voivat olla muinaisten tuulenkaatojen seurauksena syntyneitä, mutta varmuudella ihmisen toiminnasta kertovia on kuopista vähintään kymmenkunta. Useimpia kuoppia voidaan havaita kiertävän loivan maavallin, ja muutamiin kuoppiin tehdyistä lapionpistoista todettiin kuoppien pohjalta poikkeuksetta paksu huuhtoutumiskerros. Kuoppien käyttötarkoitus ei kuitenkaan inventoinnin yhteydessä selvinnyt. On myös mahdollista, että eri kuopat ja kuopparyhmät ovat eri aikaisia ja kenties käyttötarkoituksiltaan toisistaan poikkeavia.

Kohde tarkastettu: 16.9.2009

Kuvat: -

Kartta: Ote peruskartasta 4524 04 TÖRMÄSENVAARA, 1:20 000

Uusi kohde 20: Pikku Muojärven saari

maakuoppia

PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA

p = 7320 411 – 7320 565 / i = 3612 930 – 3613 196 / k = 257,5 – 262,5 m mpy

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäänneinventointi

Uusi kohde 21: Pikku Muojärvi, itäpää

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: maakuoppa
Ajoitus: esihistoriallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
Koordinaatit: p = 7320 680 / i = 3613 810 / k = 260 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: HEIKKILÄ 402
Tila: KOTILA 28:10
Omistaja: Pätiälä Ilkka, Jälkimaininki 9 A 25, 02320 ESPOO
Naapuritila: TÄRKKÄMÖKKI 28:4
Omistaja: Hietala Reima, Jokimutkantie 6, 93600 KUUSAMO

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 14 km itään, Tärkkämöjoen niskan pohjoispuolella olevasta hirsimökistä noin 10 m itään, sijaitsee pyöreä maakuoppa, jonka halkaisija on noin 2 m ja syvyys noin 0,5 m. Kuoppa on varvikkoisella, mäntyjä kasvavalla hiekkaharjanteella, harjanteen Tärkkämöjokeen laskevasta eteläreunasta noin 10 m pohjoiseen. Sijaintinsa perusteella kyseessä on todennäköisimmin pyyntikuoppa. Valleja kuopan ympärillä ei ole ainakaan selvästi havaittavissa. Kuopan pohjalle tehdystä lapionpistosta todettiin pintaturpeen alla paksu huuhtoutumiskerros.

Kohde tarkastettu: 16.9.2009

Kuvat: -

Kartta: Ote peruskartasta 4524 04 TÖRMÄSENVAARA, 1:20 000

Uusi kohde 21: Pikku Muojärvi, itäpää

maakuoppa

PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA

p = 7320 680 / i = 3613 810 / k = 260 m mpy

4524 04

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäänneinventointi

Uusi kohde 22: Pitkälähti

1000015684

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: asumuspainanteita/kodanpohjia, kivilatomus(?)
Ajoitus: esihistoriallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
Koordinaatit: p = 7316 660 / i = 3614 040 / k = 257 – 258 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KANTOKYLÄ 406
Tila: AUNELA 33:13
Omistajat: Pitkänen Kari ja Pitkänen Briitta,
Sossonniementie 233, 93999 KUUSAMO
Naapuritila: TÖRMÄLÄ 33:12
Omistaja: Mäkinen Marja-Leena, Töyryntie 10 as 30, 26100 RAUMA

KOHDEKUVAAUS:

Kuusamon kirkosta noin 14,5 km itään, Kylmäjärven Pitkälähden pohjukassa, suojaisan männikköä kasvavan kattilamaisen laakson pohjalla, järven aiemman vedenpinnan tason aikaisen rantatörmän päällä, sijaitsevat kolme asumuspainannetta/kodanpohjaa sekä mahdollinen kivilatomus.

Painanteista kaksi sijaitsee laakson tasaisella pohja-alueella noin 15 m etäisyydellä toisistaan. Näistä eteläisempi on Pitkälähden laskevan rinteeseen partaalla, noin 20 m etäisyydellä rannasta. Kolmas painanne on noin 20 m länteen lähimpänä rantaa olevasta painanteesta ja noin 15 m lounaaseen keskemällä laakson pohjalla olevasta painanteesta, laakson etelärinteeseen alaosassa, noin metrin muita painanteita korkeammalla. Painanteet ovat pyöreitä ja vallien ympäröimiä, läpimitaltaan noin 4 m ja syvyydeltään noin 60 cm. Lähimpänä rantaa olevan painanteen keskelle tehdystä lapionpistosta tavattiin palanutta kiveä, ja painanteen länsireunalta voimakasta ruskeaa likamaata sekä palanutta luuta. Sekä palaneet luut että palaneet kivet jätettiin paikoilleen. Keskemällä laakson pohjalla olevan painanteen viereen tehdystä lapionpistosta tavattiin myös palanutta kiveä. Kyseisestä painanteesta noin 10 m koilliseen havaittiin lisäksi noin yhden neliömetrin alalla kuusi läpimitaltaan noin 15 cm – 20 cm kokoista kiveä, jotka näkyivät maan pinnalle ja vaikuttivat paikoilleen asetelluilta muuten kivettömässä hiekkamaassa. Parin metrin etäisyydellä kyseisistä kivistä oli vielä kaksi kiveä lisää. Kyseessä voi olla tulisijan jäännös. Kivien luota aukeaa esteetön näköala pitkin Pitkälähtea.

Pitkälähden pohjukan asuinpaikka vaikuttaa erittäin hyvin säilyneeltä ja ehjältä. Laakson tasaista pohjaosaa voidaan pitää potentiaalisesti jokseenkin kokonaan asuinpaikan aktiviteetti-alueena, korostuneesti asumuspainanteiden ja mahdollisen kivilatomuksen läheisyydessä, lähellä Kylmäjärven laskevan rinteeseen yläreunaa. Asuinpaikan ajoituksesta ei ilman tarkempia tutkimuksia voida sanoa mitään varmaa, vaan kohde voi ajoittua mille tahansa ajalle kivikaudelta saamelaiselle rautakaudelle, historiallisen ajan kynnykselle saakka. Mikäli laakson alueelle suunnitellaan rakentamista, on asuinpaikan luonteen ja laajuuden tarkempi selvittäminen koekaivauksilla välttämätöntä.

Kohde tarkastettu: 11.9.2009

Kuvat: Ks. kuvaliite, kuvat 15 ja 16.

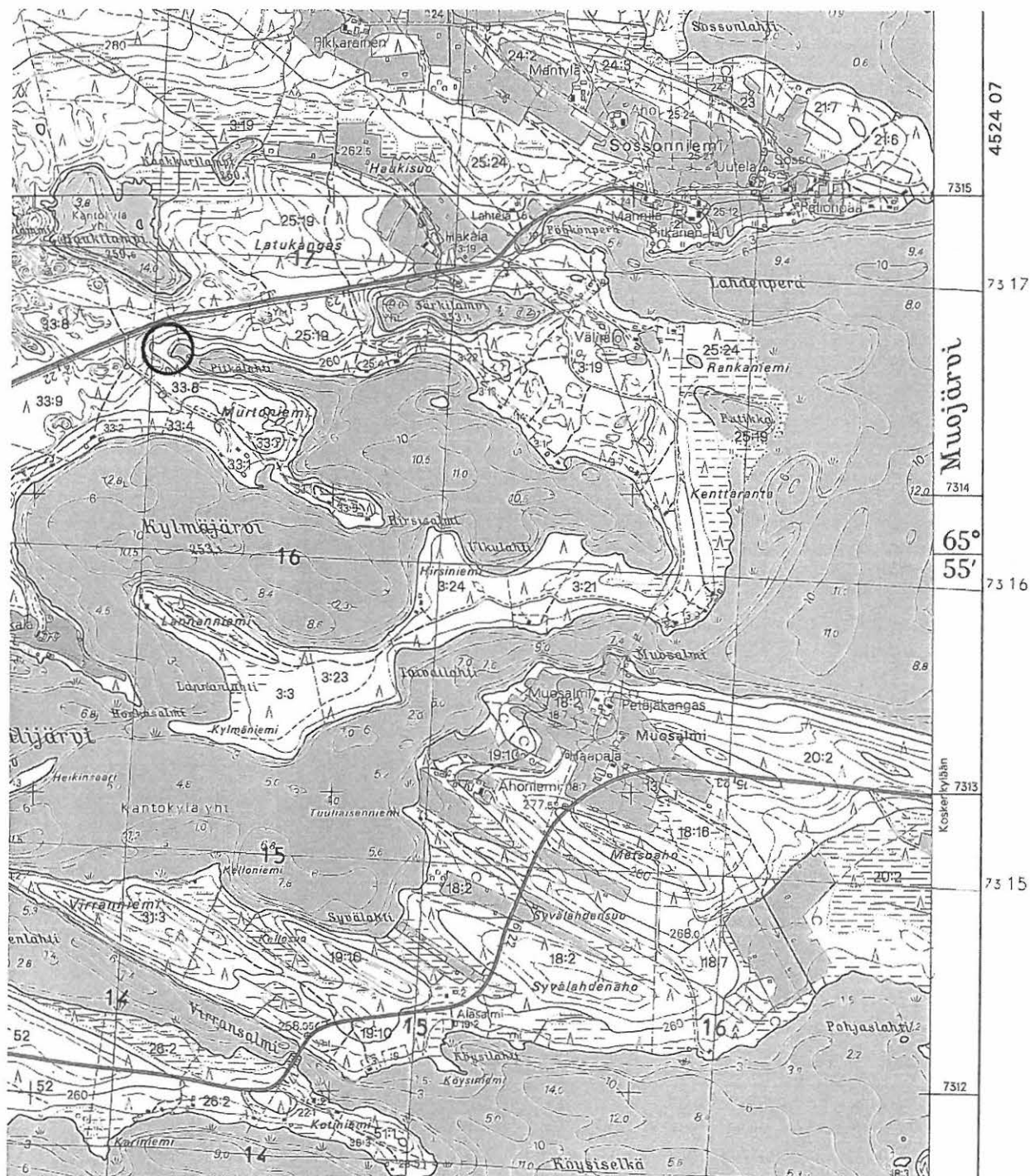
Kartta: Ote peruskartasta 4524 04 TÖRMÄSENVAARA

Uusi kohde 22: Pitkälahti

asumuspainanteita/kodanpohjia, kivilatomus(?)

PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA

p = 7316 660 / i = 3614 040 / k = 257 – 258 m mpy

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjännösinventointi

Uusi kohde 23: Pitkälähti, pohjoisranta

10000 / 7001

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: maakuoppia/pyyntikuoppia
Ajoitus: historiallinen(?)
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
Koordinaatit: p = 7316 675 / i = 3614 344 – 3614 382 / k = 257 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KANTOKYLÄ 406
Tila: HAKALA 25:27
Omistajat: Pitkänen Kari ja Pitkänen Briitta,
Sossonniementie 233, 93999 KUUSAMO

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 15 km itäkaakkoon, hiekkapohjaisella mäntykankaalla Kylmäjärven Pitkälähteen laskevan rinteiden reunalla, notkelmassa kahden mäen välissä, sijaitsee neljä maakuoppaa kahtena toisistaan noin 25 m etäisyydellä olevana parina. Molemmissa kuoppapareissa kuoppien keskinäinen etäisyys on noin 6 m. Kuopat ovat pyöreitä, läpimitaltaan noin 6 m ja syvyydeltään noin 30 cm – 50 cm. Kuoppien pohjalta havaittiin pintaturpeen alta vahva huuhtoutumiskerros. Kuoppia ympäröivien loivapiirteisten vallien alueella lapionpistoista todettiin kaksoismaannos, joskin ylempi huuhtoutumiskerros oli varsin heikosti muodostunut, minkä perusteella kuopat tuskin ovat kovinkaan monen sadan vuoden ikäisiä. Sijaintinsa perusteella kuopat vaikuttavat ilmeisimmin pyyntikuopilta.

Kohde tarkastettu: 11.9.2009

Kuvat: -

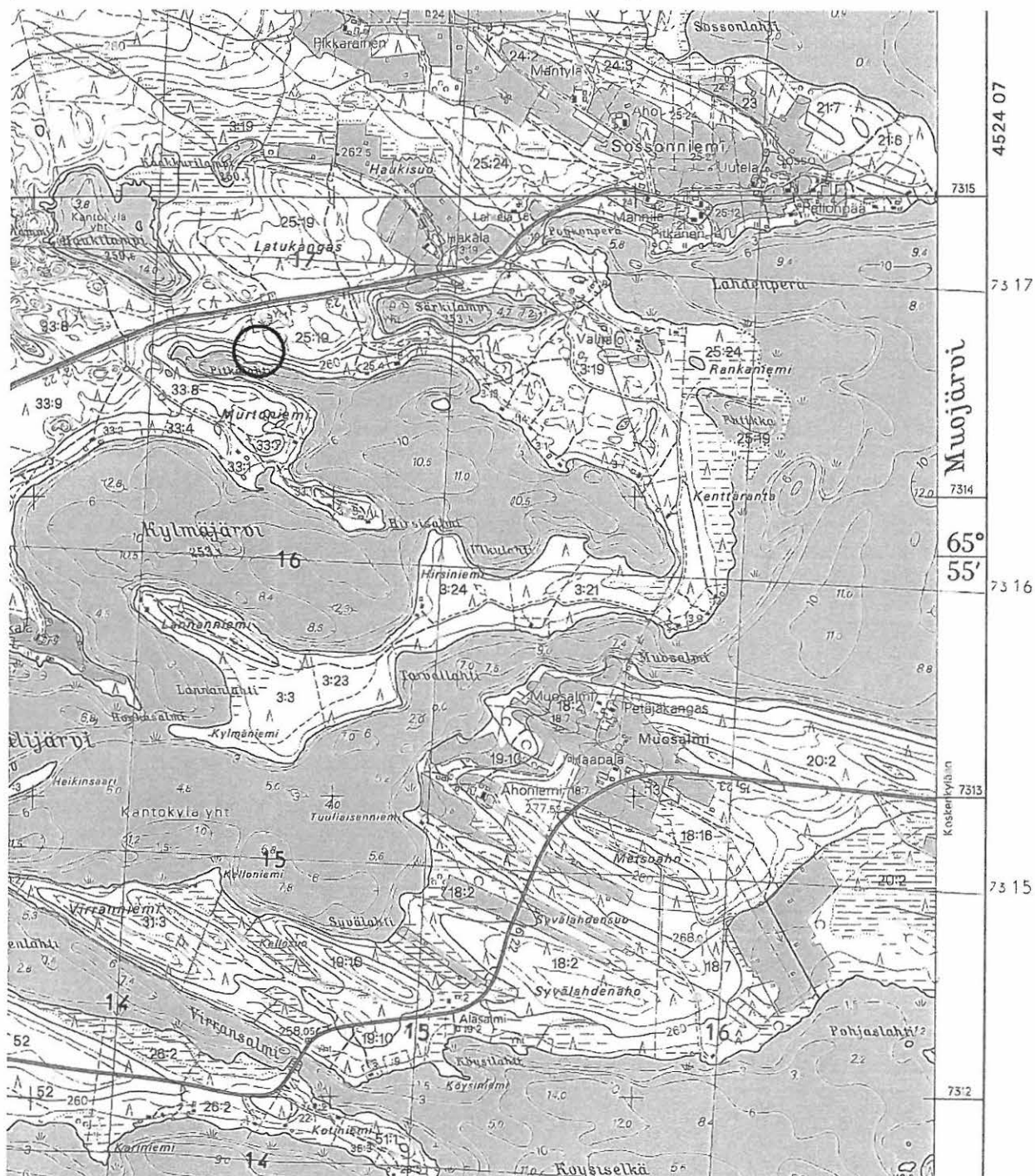
Kartta: Ote peruskartasta 4524 04 TÖRMÄSENVAARA, 1:20 000

Uusi kohde 23: Pitkälahti, pohjoisranta

maakuoppia/pyyntikuoppia

PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA

$p = 7316\ 675 / i = 3614\ 344 - 3614\ 382 / k = 257\ m\ mpy$

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi

Uusi kohde 24: Pyhälampi, länsiranta

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: maakuoppia
Ajoitus: esihistoriallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 01 KUUSAMO
Koordinaatit: p = 7319 048 / i = 3606 226 / k = 255 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KANTOKYLÄ 406
Tila: PYHÄLAHTI 10:35
Omistaja: Karjalainen Jorma Matias

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 6 km itään, Pyhälammen länsirannan ja Pyhälammentien välissä hiekkapohjaisella mäntykankaalla sijaitsee kuuden maakuopan ryhmä. Luoteisin kuopista on aivan tien vieressä, ja laitimmaisten kuoppien etäisyys toisistaan on noin 15 m. Kolme suurinta kuoppaa ovat pyöreitä, suppilomaisia, halkaisijaltaan noin 4 m ja syvyydeltään noin metrin. Kaksi kaakkoisinta kuoppaa ovat pitkänomaisia, kooltaan noin 1,5 m x 2,5 m ja 1 m x 2 m, syvyydeltään noin 70 cm – 80 cm. Kuudes kuoppa on vain heikosti erottuva, kooltaan noin 1 m x 2 m ja syvyydeltään noin 40 cm. Kuoppien ympärillä on havaittavissa loivapiirteiset vallit. Kookkaimpiin kuoppiin tehdyistä lapionpistoista todettiin kuoppien pohjalla noin 5 cm paksuinen huuhtoutumiskerros ja sen alla tummaa nokista maata. Kuoppien käyttötarkoitus ei inventoinnin yhteydessä selvinnyt.

Kohde tarkastettu: 10.9.2009

Kuvat: -

Kartta: Ote peruskartasta 4524 01 KUUSAMO, 1:20 000

Uusi kohde 25: Rahkolampi

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: kaivanto, maakuoppa
Ajoitus: historiallinen(?)/esihistoriallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ
Koordinaatit: a) $p = 7315\ 820 / i = 3628\ 975 / k = 262,5\ \text{m mpy}$
b) $p = 7315\ 822 / i = 3628\ 806 / k = 257,5\ \text{m mpy}$

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KÄRPÄNKYLÄ 427
Tila 1 (kaivanto): TAKAMAA 49:11
Omistajat: Roiha Esa ja Marja, Gunillankuja 2 C 24, 00870 HELSINKI
Tila 2 (maakuoppa): RIEPULINMAA 49:9
Omistajat: Roiha Esa ja Marja, Gunillankuja 2 C 24, 00870 HELSINKI

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 29 km itäkaakkoon, Rahkolammen itäpuoleisen hiekkaharjanteen päällä, noin 10 m metsätien itäpuolella, sijaitsee itä-länsi-suuntainen kaivanto (a), kooltaan noin 4 m x 7 m ja syvyydeltään noin 1 m. Kaivannon pohjalla on suhteellisen tasainen noin 3 m x 1 m laajuinen alue. Kaivantoa ympäröivät vallit, joihin tehdyistä lapionpistoista todettiin kaksoismaannos. Kaivannon pohjalla havaittiin paksu huuhtoutumiskerros. Kaivannon itäpuoleisen vallin alla kaksoismaannoksen alempi huuhtoutumiskerros oli noin 20 cm syvyydessä ja noensekainen. Yleisolemukseltaan kaivanto vaikutti maannoksesta tehtyjen havaintojen vastaisesti kohtalaisen nuorelta. Kaivannon paikalta on esteetön näkymä kohti itää Piiksiselän suunnalle, mikä antaa aiheen olettaa kaivannon ehkä liittyneen sodanaikaiseen toimintaan, esimerkiksi ilmavalvontaan. Kaivannon käyttö-tarkoituksen varmentaminen kuitenkin edellyttäisi tarkempia tutkimuksia.

Edellä kuvaillusta kaivannosta noin 160 m länteen sijaitsee hiekkaharjanteiden välisessä satulassa Rahkolammen itäpään pohjoispuolella maakuoppa (b), jonka halkaisija on noin 2,5 m ja syvyys noin 80 cm. Kuopan pohjalle tehdystä lapionpistosta todettiin paksu huuhtoutumiskerros. Sijaintinsa perusteella kyseessä on todennäköisimmin pyyntikuoppa.

Kohde tarkastettu: 15.9.2009

Kuvat: Ks. kuvaliite, kuva 17.

Kartta: Ote peruskartasta 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ, 1:20 000

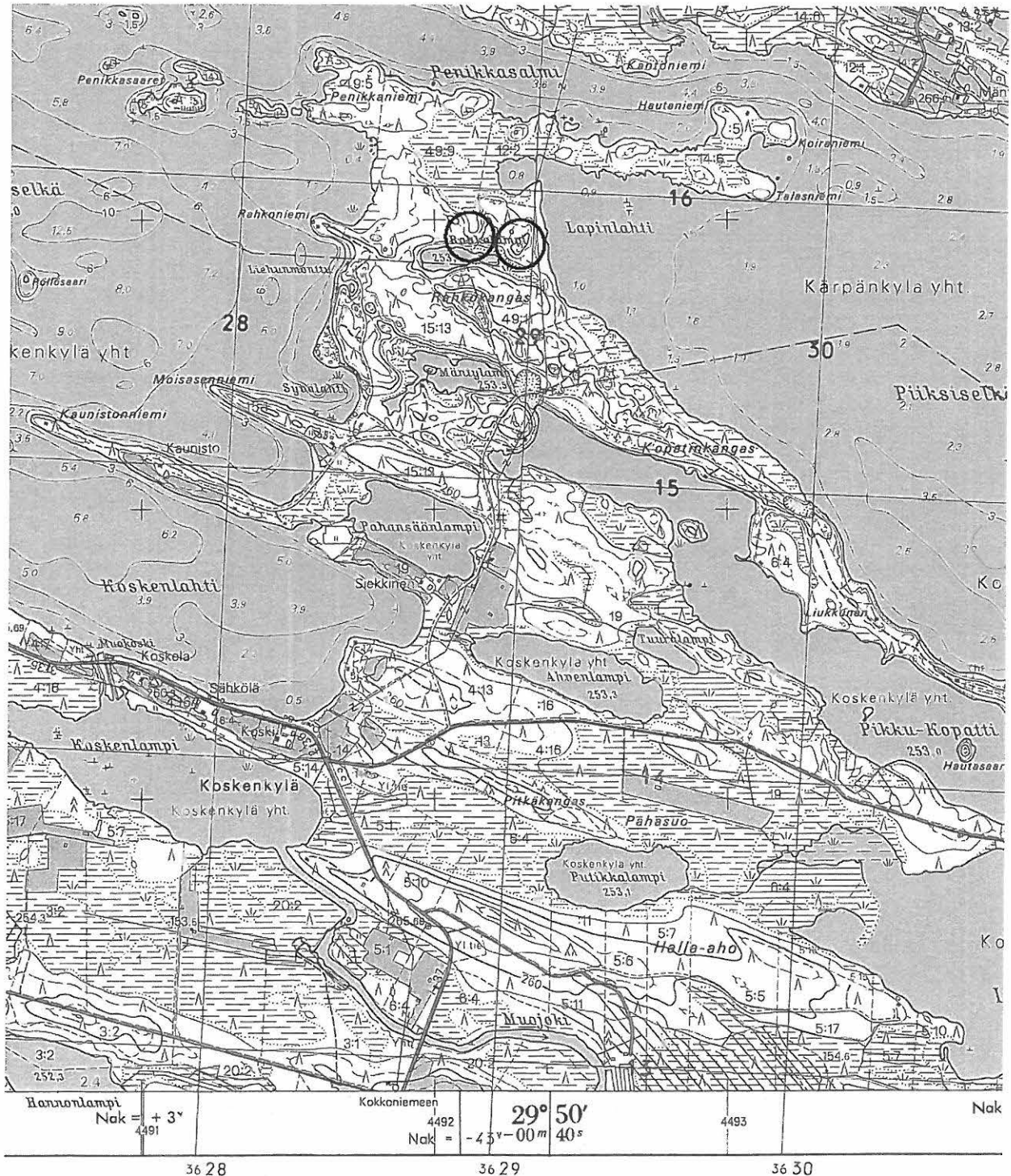
Uusi kohde 25: Rahkolampi

kaivanto, maakuoppa

PK 4524 10 + 4542 01 KÄRPÄNKYLÄ

a) $p = 7315\ 820 / i = 3628\ 975 / k = 262,5\ \text{m mpy}$

b) $p = 7315\ 822 / i = 3628\ 806 / k = 257,5\ \text{m mpy}$

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjännösinventointi

Uusi kohde 26: Rajasaari

PERUSTIEDOT

Muinaisjäänöstyyppi: rajamerkki
Ajoitus: historiallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 07 MUOJÄRVI
Koordinaatit: p = 7317 105 / i = 3622 065 / k = 253,5 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KOSKENKYLÄ 424
Tila: AUERVAARA 23:3
Omistajat: Lehto Väinö kp.
Lehto Marja-Leena, Lamminkankaantie 6, 93600 KUUSAMO
Lehto Mika, Sammonkatu 26 D 35, 60120 SEINÄJOKI

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 22 km itään, Muojärven Rajasaaren länsipäässä, saaren rannasta noin 10 m etäisyydellä, sijaitsee miehennostannaisista kivistä ladottu nelikulmainen rajamerkki, kooltaan noin 1,2 m x 1,2 m ja korkeudeltaan noin 30 cm. Useimmat latomukseen käytetyt kivet ovat läpimitaltaan noin 20 cm – 30 cm, mutta muutamia pienempiäkin kiviä on latomuksen yläosassa käytetty. Vastaavasti jotkin alimmat kivet ovat jonkin verran kyseistä mittaa kookkaampia. Rajamerkin keskellä on lappeelleen kaatunut viisarikivi, johon on hakattu numero 30. Ilmeisesti latomusta on korjailtu varsin vähän aikaa sitten, mitä osoittaa joidenkin rajamerkin kivien jäkälättömyys.

Rajamerkin paikallisti kevättalvella 2007 Alpo Ervasti Muojärven pohjoispuoleiselta Kajavankylältä. Hän uskoi kyseessä olevan vanhan Venäjän rajan rajamerkin. Tämä ei kuitenkaan kyseisen rajamerkin osalta ole mahdollista, koska latomus sijaitsee vain noin metrin korkeudella Muojärven nykyisestä vedenpinnan tasosta. On selvää, että rajamerkki on Muojärven vedenpinnan laskun jälkeen kasattu, joko aivan 1800-luvun lopulla tai mahdollisesti vasta 1900-luvulla. Todennäköisimmin kyseessä on kylien välisen rajan merkki, mahdollisesti Koskenkylän ja Kantokylän välistä rajaa ilmaiseva.

Kohde tarkastettu: 15.9.2009

Kuvat: -

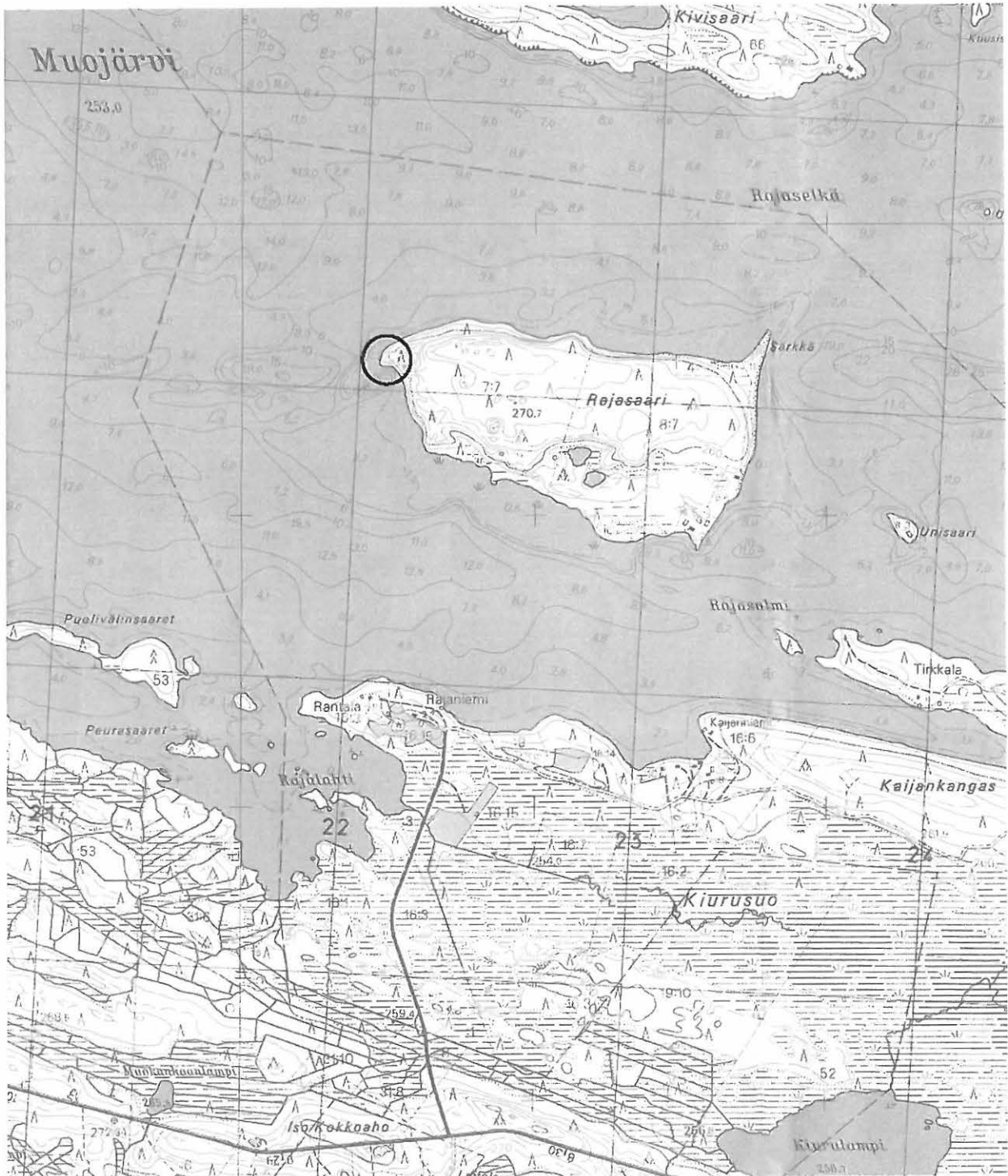
Kartta: Ote peruskartasta 4524 07 MUOJÄRVI, 1:20 000

Uusi kohde 26: Rajasaari

rajamerkki

PK 4524 07 MUOJÄRVI

p = 7317 105 / i = 3622 065 / k = 253,5 m mpy

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjännösinventointi

Uusi kohde 27: Särkilampi

10000 17015

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: maakuoppia
Ajoitus: esihistoriallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
Koordinaatit: a) p = 7316 752 / i = 3614 746 / k = 258 m mpy
b) p = 7316 680 / i = 3614 695 / k = 260 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KANTOKYLÄ 406
Tila: HAKALA 25:27
Omistajat: Pitkänen Kari ja Pitkänen Briitta,
Sossonniementie 233, 93999 KUUSAMO

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 15 km itäkaakkoon, Särkilammen lounaispään ja Kylmäjärven välillä, sijaitsee kaksi maakuoppaa. Kuopista pohjoisempi on Särkilammen lounaispäästä nousevassa notkelmassa, suuren supan vierellä olevan tasanteen reunalla, noin 30 m etäisyydellä ylempänä hiekkakankaalla kulkevasta metsätiestä. Kuopan halkaisija on noin 3 m ja syvyys noin 80 cm. Selvää vallia kuopan ympärillä ei ole havaittavissa. Kyseisestä kuopasta noin 80 m etelälounaaseen tasaisella hiekkakankaalla, Kylmäjärven rannalla sijaitsevasta mökistä noin 30 m pohjoisluoteeseen, mökille johtavasta metsätiestä noin 15 m itään, on toinen kuoppa, halkaisijaltaan samoin noin 3 m, syvyydeltään noin 60 cm. Kohteen maastonmuotojen perusteella kyse on todennäköisimmin pyyntikuopista.

Kohde tarkastettu: 12.9.2009

Kuvat: -

Kartta: Ote peruskartasta 4524 04 TÖRMÄSENVAARA, 1:20 000

Uusi kohde 28: Särkilampi 2

1000017016

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: hiilimiilu
Ajoitus: historiallinen(?)
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
Koordinaatit: p = 7316 680 / i = 3615 070 / k = 255 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KANTOKYLÄ 406
Tila: KÄPYKOTO 3:22
Omistajat: Kinnunen Milla ja Esko, Uudenmaankatu 99, 05840 HYVINKÄÄ

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 15 km itäkaakkoon, Särkilammen eteläpuolella, noin 20 m etäisyydellä Kylmäjärven rannasta, järven aiemman vedenkorkeuden aikaisen rantatörmän päällä, noin 10 m rajapyykistä etelään, sijaitsee pyöreä maakuoppa, jota ympäröivät voimakkaasti erottuvat noin 2 m leveät vallit. Kuopan halkaisija vallien päältä mitattuna on noin 3 m ja syvyys noin 60 cm. Kuopan pohjalle tehdystä lapionpistosta havaittiin pintaturpeen alla hiilikerros, jonka alla oli paksu huuhtoutumiskerros. Kuopan valleissa todettiin kaksoismaannos. Ilmeisesti kyse on hiilimiilun jäännöksestä.

Kohde tarkastettu: 12.9.2009

Kuvat: -

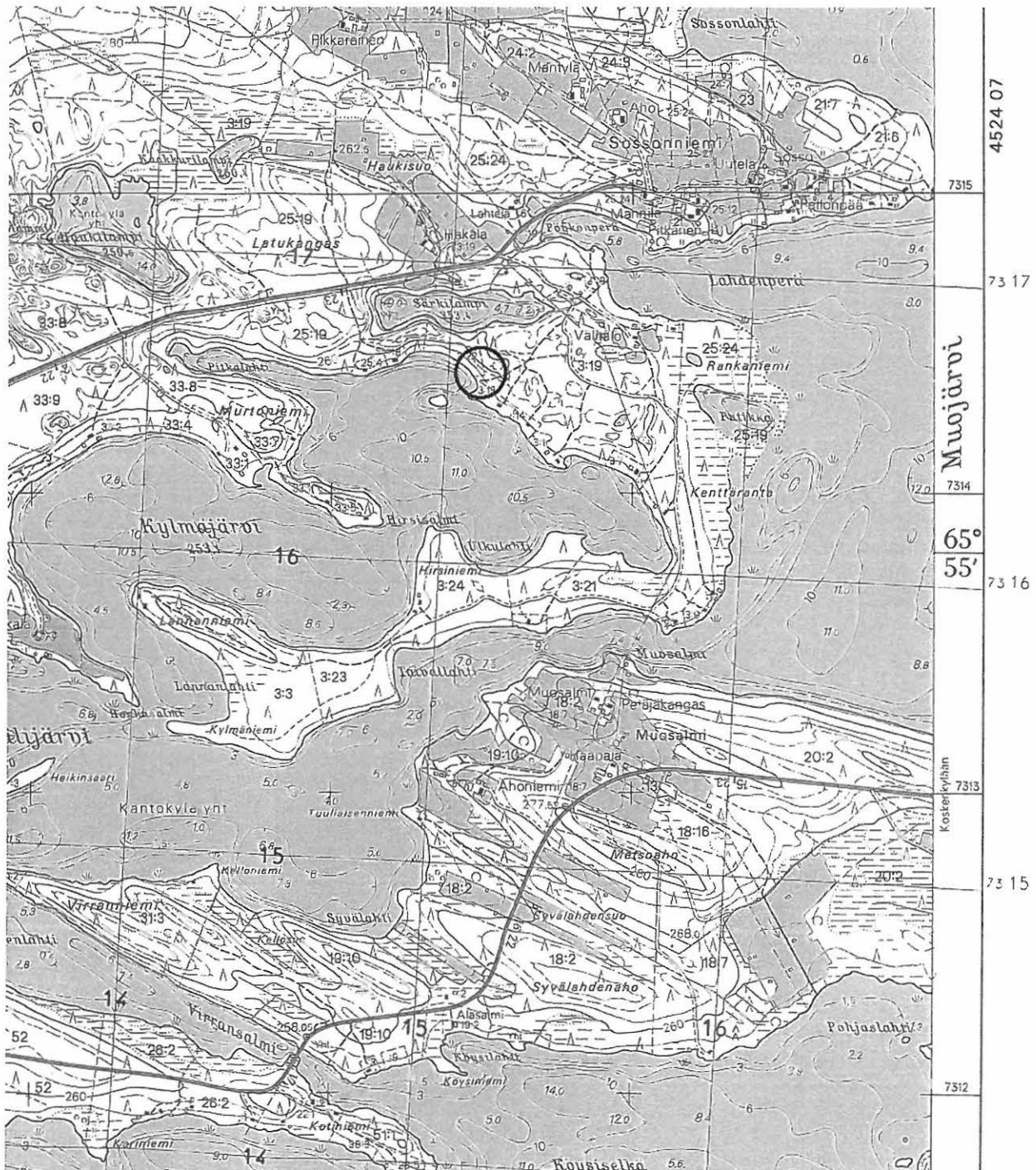
Kartta: Ote peruskartasta 4524 04 TÖRMÄSENVAARA, 1:20 000

Uusi kohde 28: Särkilampi 2

hiilimiilu

PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA

p = 7316 680 / i = 3615 070 / k = 255 m mpy

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventointi

Uusi kohde 29: Tervalampi 2

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: maakuoppa
Ajoitus: esihistoriallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
Koordinaatit: p = 7319 902 / i = 3612 077 / k = 270 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KANTOKYLÄ 406
Tila: VIERELÄ 51:2
Omistajat: Pitkänen Valto ja Pirjo, Kajavantie 103, 93999 KUUSAMO

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 12 km itään, Tervalammen luoteispuoleisen männikköä kasvavan hiekkaharjanteen lakiosan kaakkoispäästä noin 50 m luoteeseen, sijaitsee maakuoppa. Kuoppa on muodoltaan pohjois-eteläsuuntaisesti pitkänomainen, kooltaan noin 2 m x 4 m ja syvyydeltään noin 40 cm – 50 cm. Kuoppaa kiertää loivapiirteinen valli, ja kuopan pohjalle tehdystä lapionpistosta havaittiin paksu huuhtoutumiskerros. Todennäköisimmin kyseessä on pyyntikuoppa.

Kohde tarkastettu: 24.9.2009

Kuvat: -

Kartta: Ote peruskartasta 4524 04 TÖRMÄSENVAARA

Uusi kohde 30: Tervalampi 3

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: maakuoppa
Ajoitus: esihistoriallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
Koordinaatit: p = 7319 597 / i = 3612 277 / k = 260 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KANTOKYLÄ 406
Tila: TULIHTA 28:4
Omistaja: Tornberg Ritva
Naapuritila: VIERELÄ 51:2
Omistajat: Pitkänen Valto ja Pirjo, Kajavantie 103, 93999 KUUSAMO

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 12 km itään, Tervalammen lounaispuoleisella havumetsää kasvavalla harjanteella, sijaitsee maakuoppa, kooltaan noin 3 m x 4 m, syvyydeltään noin 70 cm. Harjanne rajoittuu Tervalampeen ja suohon, ja kuoppa sijaitsee harjanteen Tervalammen puoleisella reunalla, noin 15 m etäisyydellä Tervalammen rannasta. Kuoppaa kiertää matala valli ja sen pohjalle tehdystä lapionpistosta todettiin paksu huuhtoutumis-kerros. Kuopan käyttötarkoitus jäi epäselväksi, mutta kohteen topografian perusteella ainakaan pyyntikuopasta tuskin on kyse.

Kohde tarkastettu: 2.9.2009

Kuvat: -

Kartta: Ote peruskartasta 4524 04 TÖRMÄSENVAARA, 1:20 000

Uusi kohde 31: Tärkkämöjoki

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: myllynpaikka
Ajoitus: historiallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
Koordinaatit: p = 7320 600 / i = 3614 065 / k = 255 – 257 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KANTOKYLÄ 406
Tila: TÖRMÄSEN JAKOKUNTA 878:1
Omistaja: Ahti Lämsä, Koskenyläntie 41, 93999 KUUSAMO

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 14 km itään, noin 100 m alajuoksun suuntaan kohdasta, jossa Kajavantie ylittää Tärkkämöjoen, sijaitsee vanha myllynpaikka. Mylly on sijainnut vuolaasti virtaavassa kohdassa, jossa Tärkkämöjoessa on pieni köngäs.

Tärkkämöjoen myllyn toiminta on Honkalan vanhan isännän Kaarlo Ollilan muistikuvan mukaan loppunut noin 1970-luvulla, kestätyään ilmeisesti sitä ennen satoja vuosia. Myllyn Ollila kertoi tuhoutuneen tulipalossa, joka syttynyt Tärkkämöjokeen pudonneitten salakalastajien tehtyä tulet myllyaittaan kuivatellakseen märkiä vaatteitaan. Jäljelle jääneet osat myllyn puurakenteista oli tulipalon jälkeen purettu.

Jokiuomassa ja uoman partaalla myllyn paikalla on vielä jäljellä muutamia ilmeisesti myllyn rakenteisiin liittyneitä hirsii jokseenkin joen vuolaimmalla kohdalla, ja tästä alavirtaan noin 5 m – 10 m päässä lojuu osin vedessä 3 – 4 rikkoutunutta myllynkiveä. Myllynpaikan eteläpuolella olevassa rehevässä, vadelmikkoa kasvavassa, osin hetteikköisessä joki-laakson laajentumassa on havaittavissa myös useiden todennäköisesti myllyn toimintaan liittyneiden rakennuksien perustuksia noin 50 m säteellä myllynpaikasta.

Kohde tarkastettu: 16.9.2009

Kuvat: Ks. kuvaliite, kuva 18.

Kartta: Ote peruskartasta 4524 04 TÖRMÄSENVAARA, 1:20 000

Uusi kohde 31: Tärkkämöjoki
 myllynpaikka
 PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA

p = 7320 600 / i = 3614 065 / k = 255 – 257 m mpy

4524 04

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjännösinventointi

Uusi kohde 32: Tärkkämöjoki 2

PERUSTIEDOT

Muinaisjäännöstyyppi: maakuoppia/pyyntikuoppia
Ajoitus: esihistoriallinen
Rauhoitusluokka: II
Peruskartta: 4524 04 TÖRMÄSENVAARA
Koordinaatit: A) p = 7320 560 / i = 3613 995 / k = 262,5 m mpy
B) p = 7320 440 / i = 3614 234 / k = 262,5 m mpy
C) p = 7320 346 / i = 3614 510 / k = 262,5 m mpy

OMISTAJATIEDOT

Alue tai rekisterikylä: KANTOKYLÄ 406
Tila 1 (kuopat A ja B): MANNILA 25:24
Omistajat: Pitkänen Vesa, Kärpänkyläntie 6, 93999 KUUSAMO
Pitkänen Jukka, Ruijantie 6 A 4, 93600 KUUSAMO
Pitkänen Timo, Huvikuja 3, 93600 KUUSAMO
Tila 2 (kuoppa C): UUTELA 23:2
Omistaja: Määttä Auvo, Sossonniementie 243B, 93999 KUUSAMO

KOHDEKUVAUS:

Kuusamon kirkosta noin 14 km itään, Tärkkämöjoen laakson eteläpuolisen hiekkakankaan laidalla, on kolme maakuoppaa. Säännöllisen pyöreät, halkaisijaltaan 3 m – 4 m kokoiset kuopat sijaitsevat alle kymmenen metrin etäisyydellä Tärkkämöjoen laaksoon laskeutuvien jyrkkien hiekkatörmien laidoilta noin puolen kilometrin matkalla. Kuoppien syvyys vaihtelee 40 cm – 60 cm välillä. Kuoppien pohjilta on lapionpistoista todettu paksu huuhtoutumis-kerros. Mahdollisesti kyse on pyyntikuopista.

Kohde tarkastettu: 16.9.2009

Kuvat: -

Kartta: Ote peruskartasta 4524 04 TÖRMÄSENVAARA, 1:20 000

Uusi kohde 32: Tärkkämöjoki 2

maakuoppia/pyyntikuoppia

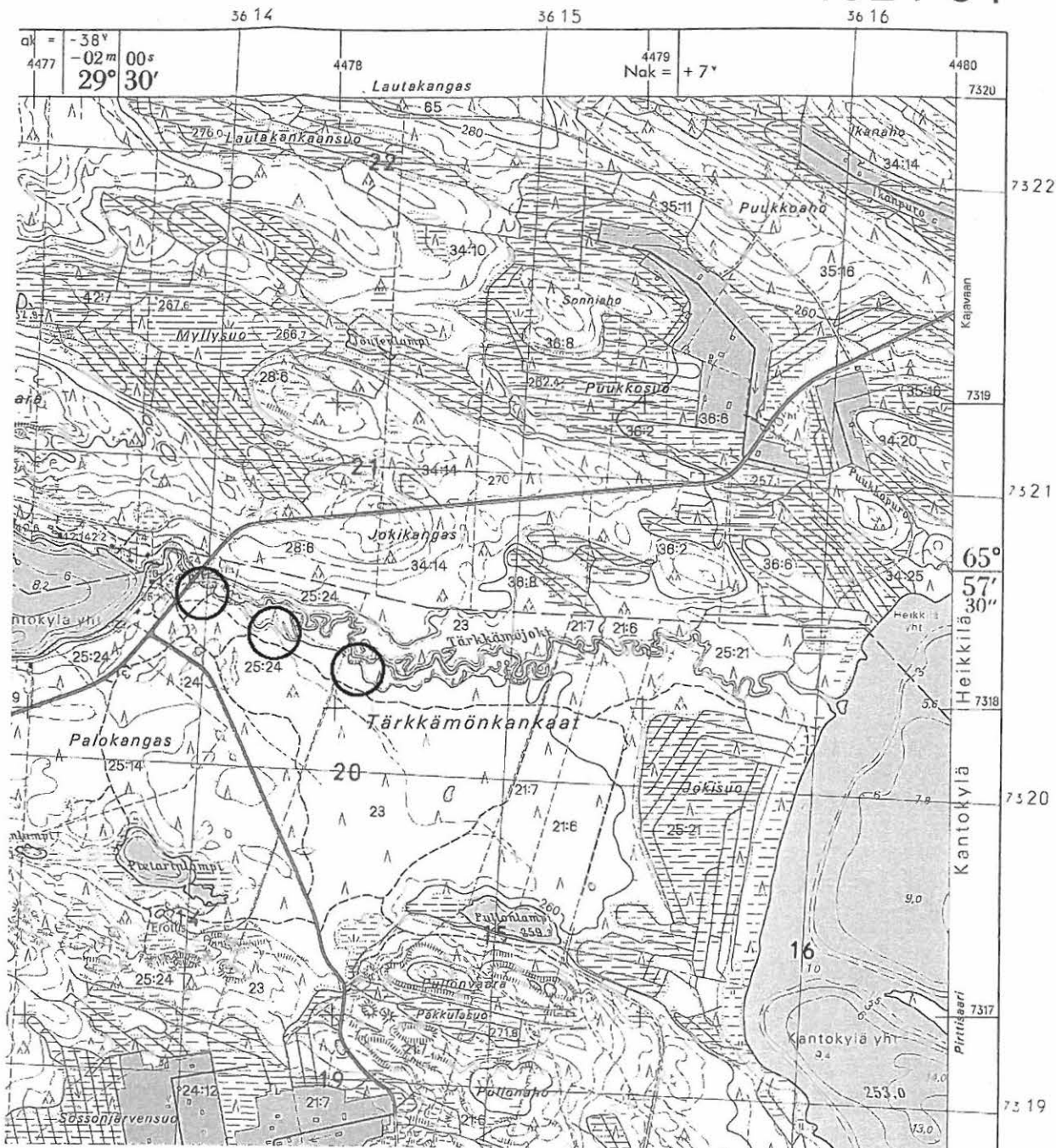
PK 4524 04 TÖRMÄSENVAARA

A) $p = 7320\ 560 / i = 3613\ 995 / k = 262,5\ \text{m mpy}$

B) $p = 7320\ 440 / i = 3614\ 234 / k = 262,5\ \text{m mpy}$

C) $p = 7320\ 346 / i = 3614\ 510 / k = 262,5\ \text{m mpy}$

4524 04

S. Viljanmaa, Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjännösinventointi

Kuva 1. Kohde 305010049 Kopatintaival. Veneenvetotaival/telatie erottuu parin metrin levyisenä, matalana polkumaisena painanteena. Kuvattu koillisesta.

Kuva 2. Kohde 305010083 Penikkajoki. Maakuoppa Kenttäahon itäpäässä, etelään laskevan rinteän reunalla. Metsäkoneen ajoura kulkee maakuopan läpi. Kuvattu kaakosta.

Kuva 3. Kohde 305010117 Taliskotalampi. Kiukaan raunio Taliskotakankaan pohjoisreunalla kulkevan metsätien vierellä. Kuvattu metsätieltä, etelästä.

Kuva 4. Kohde 305010128 Tärkkämönkankaat. Historiallisen ajan tupasija Tärkkämöjoen eteläpuolella. Kiukaan raunio kuvassa vasemmalla tupasijan nurkassa. Kuvattu lännestä.

Kuva 5. Kohde 305010160 Leveäkangas NW. Maakuoppa/pyyntikuoppa Pikku-Kopatin ja Muojärven välillä, Pikku-Kopattiin laskevan rinteen partaalla. Kuvattu itäkoillisesta.

Kuva 6. Uusi kohde 2, Elättäjänranta ja Veresaho. Rajamerkki Elättäjänrannalla. Kuvassa myös Alpo Ervasti, joka toimi oppaana paikkaa tarkastettaessa. Kuvattu idästä.

Kuva 7. Uusi kohde 3, Hautasaari. Männikköinen, maaperältään hiekkainen Hautasaari nousee noin kymmenen metriä Pikku-Kopatin pinnasta. Kuvattu idästä.

Kuva 8. Uusi kohde 3, Hautasaari. Saaren lakialueen maakuoppia. Osa kuopista kaiveltu muutamia vuosia sitten. Kuoppien käyttötarkoitus ei selvinnyt. Kuvattu pohjoisesta.

Kuva 9. Uusi kohde 4, Hirsiniemi. Kaksi keskisammiollista tervahautaa tasaisella männikkökankaalla Muosalmen pohjoisrannalla. Kuvattu koillisesta.

Kuva 10. Uusi kohde 8, Jokisuo. Metsätien osittain leikkaama kivikautinen asumuspainanne Tärkkämöjoen eteläpuoleisella mäntykankaalla. Kuvattu länsilounaasta.

Kuva 11. Uusi kohde 9, Kaivolampi. Myllynpaikka Pikku-Pyöliöstä Kaivolampeen laskevan puron varrella. Hieman ylempänä havaittiin myös myllytuvan raunio. Kuvattu pohjoisesta.

Kuva 12. Uusi kohde 12, Leveäkangas, kaakkoispää. Kiviröykkiö moreeniharjanteella Muojärven ja Iso-Kopatin välillä. Paikalta avara näkymä Muojärvelle. Kuvattu etelästä.

Kuva 13. Uusi kohde 16, Myllypuro. Myllynpaikka Kuoringista Jokilampeen laskevan puron varrella. Jokuomassa säilynyt muutamia myllyn hirssiä. Kuvattu kaakosta.

Kuva 14. Uusi kohde 17, Myllysuu. Myllynpaikka Penikkajoen varrella. Kuvassa oikealla pystypuilla tuetun kivisen patorakenteen jäännöksiä. Kuvattu länsilounaasta.

Kuva 15. Uusi kohde 22, Pitkälähti. Esihistoriallinen asuinpaikka Kylmäjärven Pitkälähden perukassa. Kivilatomus, mahdollinen lieden jäännös. Kuvattu lännestä.

Kuva 16. Uusi kohde 22, Pitkälähti. Esihistoriallinen asuinpaikka Kylmäjärven Pitkälähden perukassa, kattilamaisen laakson pohjalla. Yleiskuva asuinpaikasta. Kuvattu lounaasta.

Kuva 17. Uusi kohde 25, Rahkolampi. Maakuoppa/pyyntikuoppa Rahkolammen itäpään pohjoispuoleisella mäntykankaalla, kahden harjanteen välissä. Kuvattu luoteesta.

Kuva 18. Uusi kohde 31, Tärkkämöjoki. Myllynpaikka Tärkkämöjoen rehevässä laaksossa. Rikkoutuneita myllynkiviä jokiuomassa myllynpaikan alapuolella. Kuvattu itäkaakosta.

Kuvaluettelo Kuusamon Muojärven rantaosayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventoinnin yhteydessä otetuista digikuvista

Kuvaaja kaikissa kuvissa Sami Viljanmaa.

Kuva nro.	Kohde nro.	Kohteen nimi	Kuvan aihe	Kuvaus-suunta
1	305010049	Kopatintaival	Veneenvetotaival.	koillisesta
2	305010082	Kajavasalmi, Salmiaho	Epämääräisiä kumpuja.	lännestä
3	305010083	Penikkajoki	Maakuoppa Kenttäahon itäpäässä. Kuopan läpi ajettu metsäkoneella.	kaakosta
4	305010096	Pyhalahti, NE-ranta	Inventoinnissa löydetty maakuoppa kivikautisen asuinpaikan luoteispäässä. Saaret taustalla.	koillisesta
5	305010075	Iso-Pöyliö	Iso-Pöyliön noidan hautapaikka. Tutkittu hautakuoppa ilmeisesti kuvassa näkyvän kuusen kohdalla.	lounaasta
6	305010091	Keinässaari	Maakuoppa Keinässaaren keskiharjanteen länsipäässä.	idästä
7	305010092	Muosalmi itä	Osittain tuhoutunut maakuoppa lähes linjan alla, tien vieressä.	pohjoisesta
8	305010092	Muosalmi itä	Veneenvetotaival.	etelästä
9	305010099	Muosalmi länsi	Veneenvetotaival.	luoteesta
10	305010101	Kalmaniemi, Välijärvi	Linjan ja tien risteys, jonka viereltä havaittu kvartsi-iskoksia.	idästä
11	305010111	Pikku-Muojärvi/ Tervalampi	Maakuoppa. Mökki näkyy taustalla.	koillisesta
12	305010117	Taliskotalampi	Kiukaan raunio metsätien vierellä.	etelästä
13	305010117	Taliskotalampi	Maakuoppa kohti Taliskotalampea laskevan rinteän partaalla.	etelästä
14	305010128	Tärkkämönkankaat	Tupasija. Kiukaan raunio kuvassa vasemmalla tupasijan nurkassa.	lännestä
15	305010140	Kopatinkangas	Maakuoppa Kopatinkankaalla.	idästä
16	305010159	Rahkoniemi	Maakuoppa supan laidalla tien vieressä. Täytetty hakkuujätteillä.	länsiluoteesta
17	305010159	Rahkoniemi	Maakuoppa Rahkoniemessä mökkien vieressä. Mökki taustalla.	idästä
18	305010160	Leveäkangas NW	Maakuoppa/pyyntikuoppa Pikku-Kopatin ja Muojärven välisen harjanteen päällä.	itäkoillisesta
19	305010160	Leveäkangas NW	Maakuoppa/pyyntikuoppa (E) lampeen laskevan rinteän reunalla.	itäkaakosta
20	305010162	Luikonperä	Painanteita, joista ehkä ainakin osa luonnon muovaamia.	lounaasta

Kuva nro.	Kohde nro.	Kohteen nimi	Kuvan aihe	Kuvaus-suunta
21	305010163	Taivallahti	Asuinpaikka-aluetta. Painanteita kohteesta ei paikallistettu.	länneestä
22	305010167	Pyhälampi, N-ranta	Maakuoppa. Taustalla Pyhälampi.	koillisesta
23	305010168	Pyhälammen niemi	Maakuoppa. Taustalla Pyhälampi.	länneestä
24	305010169	Pyhäniemi, N-ranta	Asumuspainanne.	länneestä
25	1000009102	Taipale	Maakuoppia. Vanhan talon entinen piha-alue erottuu taustalla.	itäkaakosta
26	Uusi kohde 1	Ahosaari	Maakuoppa Ahosaaren eteläosan harjanteen itäosassa.	idästä
27	Uusi kohde 1	Ahosaari	Maakuoppa Ahosaaren eteläosan harjanteen itäosassa.	kaakosta
28	Uusi kohde 2	Elättäjänranta ja Veresaho	Elättäjänrannan rajamerkki. Kuvassa myös rajamerkin löytäjä Alpo Ervasti.	idästä
29	Uusi kohde 2	Elättäjänranta ja Veresaho	Veresahon rajamerkki. Kuvassa rajamerkin takana Alpo Ervasti.	koillisesta
30	Uusi kohde 3	Hautasaari	Hautasaari, kuvattu mökkirannasta.	idästä
31	Uusi kohde 3	Hautasaari	Maakuoppia Hautasaaren laella.	pohjoisesta
32	Uusi kohde 4	Hirsiniemi	Tervahautoja.	koillisesta
33	Uusi kohde 5	Honkaniemi	Asuinpaikka-aluetta. Löydöllinen koekuoppa kuvan etualan kivistä noin kymmenen metriä länteen.	idästä
34	Uusi kohde 6	Jokilamminkangas	Asumuspainanne polun vieressä.	länneestä
35	Uusi kohde 7	Jokilamminkangas 2	Maakuoppa. Taustalla Jokilampi.	idästä
36	Uusi kohde 8	Jokisuo	Asumuspainanne metsätien eteläpuolella, osin tien leikkaama.	länsi-lounaasta
37	Uusi kohde 9	Kaivolampi	Myllynpaikka puron eteläpuolella.	pohjoisesta
38	Uusi kohde 10	Kirnulahti	Maakuoppa/pyyntikuoppa.	pohjoisesta
39	Uusi kohde 11	Kuoringinpäänlampi	Maakuoppa/pyyntikuoppa.	idästä
40	Uusi kohde 12	Leveäkangas, kaakkoispää	Kiviröykkiö moreeniharjanteella Muojärven ja Iso-Kopatin välillä.	etelästä
41	Uusi kohde 13	Luikonkangas	Pommikuoppa Jatkosodan ajalta.	pohjoisesta
42	Uusi kohde 14	Luikonsaari	Maakuoppa metsätien lähellä.	koillisesta
43	Uusi kohde 14	Luikonsaari	Läntisin hiilimiilun pohja.	koillisesta
44	Uusi kohde 15	Myllykoski	Myllynpaikka kosken länsirannalla.	etelästä
45	Uusi kohde 16	Myllypuro	Myllynpaikka. Hirsiä purouomassa.	kaakosta
46	Uusi kohde 16	Myllypuro	Myllynkivi mökin kivijalan vieressä Kuoringin pohjoispäässä. Kenties peräisin Myllypuron myllynpaikasta.	etelästä
47	Uusi kohde 16	Myllypuro	Lähikuva edellä mainitusta kivistä.	etelästä

Kuva nro.	Kohde nro.	Kohteen nimi	Kuvan aihe	Kuvaus-suunta
48	Uusi kohde 17	Myllysuo	Myllynpaikka. Kuvassa oikealla puilla tuettu kivinen patorakenne.	länsi-lounaasta
49	Uusi kohde 18	Mäntylampi	Läntisempi maakuoppa/pyyntikuoppa. Taustalla Pikku-Kopatti.	länsi-luoteesta
50	Uusi kohde 19	Penikkaniemi	Maakuoppa. Taustalla Muojärvi.	idästä
51	Uusi kohde 20	Pikku Muojärven saari	Läntisimmän kumpareen kuoppia.	idästä
52	Uusi kohde 21	Pikku Muojärvi, itäpää	Maakuoppa. Mökki taustalla.	koillisesta
53	Uusi kohde 22	Pitkälampi	Kivilatomus. Lieden jäännös?	länneestä
54	Uusi kohde 22	Pitkälampi	Yleiskuva asuinpaikka-alueesta.	lounaasta
55	Uusi kohde 23	Pitkälampi, pohjoisranta	Läntisempi kuoppapari.	luoteesta
56	Uusi kohde 24	Pyhälampi, länsiranta	Maakuoppia. Taustalla Pyhälampi.	luoteesta
57	Uusi kohde 25	Rahkolampi	Maakuoppa/kaivanto mäen päällä.	länsi-lounaasta
58	Uusi kohde 25	Rahkolampi	Maakuoppa/pyyntikuoppa.	luoteesta
59	Uusi kohde 26	Rajasaari	Rajamerkki saaren länsipäässä.	idästä
60	Uusi kohde 27	Särkilampi	Maakuoppa/pyyntikuoppa. Taustalla Särkilampi.	etelä-lounaasta
61	Uusi kohde 28	Särkilampi 2	Hiilimiilun jäännös.	luoteesta
62	Uusi kohde 29	Tervalampi 2	Maakuoppa hiekkaharjanteella.	luoteesta
63	Uusi kohde 30	Tervalampi 3	Maakuoppa. Taustalla Tervalampi.	kaakosta
64	Uusi kohde 31	Tärkkämöjoki	Myllynpaikka reheväkasvuisessa Tärkkämöjoen jokilaaksossa.	etelä-kaakosta
65	Uusi kohde 31	Tärkkämöjoki	Myllynkiviä jokiuomassa.	itäkaakosta
66	Uusi kohde 32	Tärkkämöjoki 2	Maakuoppa/pyyntikuoppa jokilaakson sortuvan törmän partaalla.	etelä-kaakosta